

www.alibapir.com

گريکي ره دښت له پياوړتيا

THE IMPORTANCE
OF ETHICS IN POLITICS

1442 - 2021

عسلي باپير

چاپي
03

له تازه كومونټيټيپه ښکته شوي
Stay in touch on social media
لنې مخکښ څو ځايي څرگندويي

علي باپير AliBapir

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

English - عربي - کوردي

کتابي
علي باپير AliBapir

علي باپير AliBapir

علي باپير AliBapir

www.alibapir.com

له نېټه کومېلارېښه پېښه کول
Stay in touch on social media
نن مه کم غږ موندل اړتيا لري

AliBapir/عالي بابير

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

English - عربي - کوردي

کله ناکله
علي بابير/علي بابير

علي بابير/علي بابير

علي بابير/علي بابير

گرځېدنه
په وشت له سياست دا

www.alibapir.com

گرنگی پەشت لە سیاسەتدا

نووسینی: عەلی باپیر

مافی لە چاپدانەوهی پارێزراوه بۆ نووسینگەی تەفسیر

چاپی دووهم ١٤٤٢ك - ٢٠٢١ز

نووسینگەی تەفسیر

بۆ بڵاوکردنەوه

هەولێر- شەقامی 30 مەتری تەنێشت منارەیی چۆلی

+964 750 818 08 66

www.al-tafseer.com

tafseerooffice@yahoo.com

f t g+ y i /TafseerOffice

ئامادەکردنی پێرست - نووسینگەی تەفسیر

عەلی باپیر (نووسەر)

گرنگی پەشت لە سیاسەتدا

١٣٠ لاپەڕە

١٧* ٢٤ سم

بابەت : ئایینی

ISBN: 978-9922-620-16-9

لە بەرپۆڵەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتیەکان - هەریمی کوردستان

ژمارە سپاردنی (٤٧) ی سالی ٢٠١٩ پێدراوه

"بیروبوچوونی ئەم کتێبە، مەرج نیە هەمان بیروبوچوونی نووسینگەی تەفسیر بێ"

خەتی بەرگ : نەوزاد کۆیی

دیزاینی ناوهوه و بەرگ : زەردەشت کاوانی

رہ وشت لہ سیاست دا

نووسینی

عہ لی باپیر

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعُهَا لِلَّذِينَ لَا يَرِيدُونَ عُلُوًّا
فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۖ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾

راڳه ياندني مه ڪنه بي ماموستا علي باپير

ه نوره كومه لايه نيبه كن له كه لتانين
Stay in touch on social media
نحن معكم عبر مواقع التواصل الاجتماعي

علی بابا / AliBapir

archive.org/details/@alibapir

www.alibapir.net
English - عربی - کوردی

عہلی باپیر/ AliBapir

که نالی
راگه باندنی مه کنه بی عاموستا علی بابی

پیشکش بی

به وکسانه ی هه وڵده دهن په وشته رزانه و ئاکار په سندانه، کارو چالاکی
سیاسی بکه ن و، تیده کۆشن له ورپیه دا گوێ به ئاره زوو ده رده روونیه کان و،
فشاره دهره کییه کان نه دهن و، ئاماده شن له وپیناوه دا هه ربا جیکیان بکه ویتته سه ر،
سه خاوه تمه ندانه بیده ن.

ك١٤٤٢/٢/١٥ -- ٢٠٢٠/١٠/٢

سەرگۆزشتەى ئەم کتێبە

خوێنەری بەرێز!

پێم وانیە لەهیچکەس شیردراوە بێ، کە ئەم رۆژگارەدا مەروفاوەتیى لە گەڵ گەلێک کێشەو قەیرانی جوړاوجۆردا دەستەو یەخەیه، لەهەموو بوارەکانی ژياندا: فیکرو کلتور، حوکم و سیاسەت، خێزانی و کۆمەلایەتی، ئابووری و گۆزەران، جەنگ و ناشتی، ژینگەو دەورووبەر... هتد.

بەلام پێم وایە: قەیرانی رەوشت و ئاکار (الأخلاق والسلوك) بەگشتی و، بەتایبەت لەبۆاری حوکمرانیی و سیاسەتکردندا، لەهەموو ئەو قەیرانەى دیکە گورچکبەرتو بەزەرپەترەو، چارەسەریشی قورسترو بەمەسەرەفترە.

قورسیی چارەسەری قەیرانی رەوشت و ئاکارو، تیچوون (خرجی)ی زۆریشی، بەتایبەت لەبۆاری حوکمرانییدا، ھۆکارەکەى ئەوێ، کە مەروفا "چ وەك تاک، چ وەك کۆمەل" بۆی ئالوێ بەرەوشت و ئاکاری بەرزو پەسندەو پابەندبێ و، دەستبەرداری خەسلەتە جوان و چاکەکانی نەبێ، لەگەرمەى کاروچالاکیی سیاسیی و ئیدارەدان و، حوکمرانیی حیزب و حکومەت و ولاتدا، مەگەر:

۱. خۆی بەرزو مەزنی لەخۆی و خەلک خۆشتر بۆی.

۲. دواڕۆژ بەسەر دنیا دا ھەلبژێرێ.

۳. ڕووح و لایەنى مەعنەوی، لەجەستەو لایەنى ماددی، لەلا گرنگتر بێ.

۴. ھەق و راستیی و دادگەری ھێندە لەلا شیرین بن، کە بەھیچ شتیکیان نەگۆریتەو، چ جایی بۆناھەق و درۆو ستەم، نادیدەیان بگڕێ و دەستیان لێ ھەلبگڕێ.

ئنجنا ئەمانەشی بۆ دەستەبەرنابن، مەگەر هەلگری هەراکام لەمانە بێ:

- ۱- بووناسییەکی راست و دروست.
- ۲- ئیمان و عەقیدەییکی ساغ و پاک .
- ۳- خوا پەرستییەکی ڕێک و بێ خۆتە.
- ۴- رهوشته و ئاکاریکی بەرزو پەسند.

کە ئەمەش تەنیاو تەنیا، لەو حەیی و پەيامی راست و ساغ و دەستکاری نەکراوی خوادا، چنگ دەکەوێ، کە ئیسلامی بەرجەستەییە لەقورئانی بەپێزو ڕێبازی پیغەمبەری بەڕێژدا "صلی الله علیه وسلم".

ئنجنا لەبەردەم ئە ئیسلام بەهەرەمەندبوونی چینی سیاسەتمەدارو بەرپرس و حوکمراندا، سێ کۆسپ و لەمپەر هەن، کە ڕێی گەشتن بەو ئامانجەیان لێدەگرن و، هەتا نەیانبەرن و هەڵیان نەبۆین، دەستیان پێی ناگات:

یەكەم: لەحالیکیدا کە وەحیی و پەيامی خوا (ئەسلام) تەنیا لەقورئان و ڕێباز (سنة) ی پیغەمبەری خاتەم (محمدا) "صلی الله علیه وسلم" بەرجەستەییە، ئیستاکە: ئیسلام وەك ئاوی ڕووباریکی هەلقولاو لەسەرچاوەییکی ساف و سازگار، کە ماوەی هەزارو چوارسەدو پەنجاو پینج (۱۴۵۵) ^(۱) سەلە بەرێ کەوتووە، لەماوەی دوورو درێژتری ئەو هەموو سەلانیەدا، ئەو هەموو ناوچە جوگرافیایانەدا، کە پێیاندا ڕەتبوو، خەشپ و خال و پووش و پەلاشو لیتەو لالێکی زۆری تێکەڵ بووە، بۆ کەسانیک شارەزای ئیسلام نەبن، لەدوو سەرچاوە ڕوون و بێ چەندو چوونەکەیدا: (قورئان و سوننەت) ڕووی راستەقینەیی ئیسلام، تا ڕاددییەکی زۆر ون و پەنھان بووە، بەتایبەت بۆ ئەو چین (طبقة) سیاسییە، کە لە سۆنگەیی بێبەش (محروم) بوونیانەووە، لە بووناسیی (معرفة الوجود - ontology) و، ئیمان و عەقیدەیی ئیسلامیی، هاندەرو پالێنەریکی جیددییان نەبووە بۆ هەولدان بۆ لیکۆلینەو میان لەبارەیی ئیسلام و لیتێگەشتنەو.

(۱) چونکە: ۱۴۴۲+۱۳ی پێش کۆچکردن بۆ شاری مەدینە = ۱۴۵۵ سەل.

دووهم: ټو چینه سیاسیه "زۆربهی" له ټه نجامی به هره مه ند بوونیاندا له کومه لیک پلهو پیگه و ټیمتیا زی ماددی و مه عنه ویی، په رده یه کی ټه ستووری له خوبایی بوون (غرور) و له که ولې خو دهرچوون و، خو گه وره بینین، به سه ر عه قل و دلایان هه لکشاوه، پیان نه نگیی و که میی بووه، له باره ی ټیسلامه وه پرسیار بکه ن و، خویان هوشیارو به رچاو پروون بکه ن و، به زوری له حاله تی نه زانیی ټاویته (الجهل المرگب) دا گیروده و گرفتار بوون و، له ټیسلام نه شاره زان و ناشزان، که نه شاره زان.

سییه م: له سونگه ی ټه وه وه، که ټایه ته کانی کتییی به رزو به پیزی خواو ده قه کانی رپیازی پیغه مبه ری پیشه وا "صلی الله علیه وسلم"، زور به پروونی و راشکاوی و بی پیچ و په نا، له بواری چونیته یی هوکمپانیی کردندا، نوخته یان خستوته سه رپیت و، سه رنجام پابه ندیی به ټیسلامی به رجه سته له قورټان و سونه تدا، ده یته کو سپ و له مپه ریکی مه حکم، له به رده م تیژکردنی ناشه رعییانه ی غه ریزه کانیان و، هیئانه دی نارده وایانه ی به رژه ونه دیه کانیانداو، بیگومان ټه وه ش سله مینه ره وه یه کی گه وره ی که سانیکه له ټیسلام، که مروفت ته نیا وه که جه سته و ټوپه لیک هه زو غه ریزه و، ژیانیش ته نیا وه که ماده ده یین!

به لئ، خوینه ری به ریژ!

به پروای به نده و به پیی ټه زمون و شاره زایی چه ندان ساله م، ټو سی کو سپ و له مپه ره، په رچ و ټاسه تنگی به رده م زۆربه ی ټو چینه سیاسیه ن، که سالانیکی دوورو دریژه، به و شیوه سه قه ته و ناشه رعییانه و دواکه و ټووانه یه، ټه م ولاته به ریوه ده به ن.

هیوادارشم ټه م کتیبه به رچاو پروونییه کی باش بی و، هاوکاریکی ساغ بی، بو هه موو ټو که سانه ی هه ست به مه ترسیی داپریترانی ږهشت و ټاکاری په سند، له کایه و کاری سیاسیی و هوکمپانیی ده که ن، که قولی هیمه ته ی لی هه لمالن، بو گیرانه وه ی ږهشت و خووی به رزو جوان، بو کارو چالاکی سیاسیی، ټاکو

چیدیکه هموولایهك ټه هه موو باجه گرانانه ی ټه لیکدبرانه ی: (ږهشتی بهرزو کاری سیاسیی) نه دهین به گشتیی و، به تایبه تیش زوربه ی چینی سیاسیی و حوکمران و برپار به دهست، زیاتر خوی عه یبداری لای خه لك و گونا هباری لای خوا نه کات.

ټه و کتیبه ی به رده ستیشت له ټه سلدا، کوی دوو وتاری به ندهیه، که به ناوونیشانی: (سیاسه تکردنی ږهشت به رزانه: چوڼ و بوچی؟!) له هو لی مه لبه ندی سلیمانیدا، پیشکه شی کو مه لیکي بژارده له خوشك و برایانی مشور خورو به رپرس کراون و، ^(۱) پاش هیئانه سهر کاغه زو تایپکران و چاو پیدا گیرانه وهو دهستکاری خوم، له دوو توئی ټه م کتیبه دا چاویان به دنیا هه لهنوده.

لیرده وش سوپاس و پیزانینم بو سهرجه م ټه و به ریزانه دهرده برم، که دهستیان هه بوو له به ره مه مهنانی ټه م کتیبه دا، به تایبه ت (ناوهندی راهینان و گه شه پیدان)، که بیروکه ی پیشکه شکردنی ټه م بابه ته و، هه ل و مهرج بو ږه خساندن لایه ن ټه وانه وه بوو.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ ، وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ،

وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

۱۵/۳/۱۴۴۰ ک

۲۳/۱۱/۲۰۱۸ ز

هه ولیر

پيشه‌کيی و ريځوښکردن

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾ ١٠٢ ﴿آل عمران

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجَدَّوْهُ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ ١ ﴿النساء

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ ٧٠ ﴿يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ ٧١ ﴿الأحزاب

أَمَّا بَعْدُ:

فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كَلَامُ اللَّهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ، وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.

بهړپـزان!

بابه تی سیاست‌تکړدن به رهوشتی بهرزو جوان، هم‌میشه هر باب‌ه‌تیکي گرنګ و هم‌ستیارو، شایانی ته‌ویه، که قسه و باسیکی زوری له‌سهر بکړیت، به‌لام به‌تایبته له‌م هل و مهرجه ی ئیستای هریمی کوردستاندا، به‌لکو عیراق و، فراوانتریش، زیاتر دهیه‌نی، که قسه ی له‌سهر بکه‌ین، له‌بهر ته‌وه ی به‌داخه‌وه، که سیاست‌تکړدن له ته‌نجامی لیکدا‌برانی له‌گه‌ل رهوشت و به‌ها به‌رزه‌کاندا، ره‌ونه‌ق و جوانی خوی له‌ده‌ست داوه، له‌حالیکدا که سیاست‌تکړدن له روانگه‌ی شه‌ریعه‌ته‌وه، پیشه‌ی پیغه‌مبه‌ران (صلوات و سه‌لامی خویان له‌سهر بی)، بووه، وه‌ک پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رموی:

((کانت بنو اسرائیل تسوسهم الأنبياء، کلما هَلَکَ نَبِيٌّ خَلَقَهُ نَبِيٌّ)) رواه البخاري: ۳۲۶۸،

و مسلم: ۱۸۴۲.

واته: گه‌لی به‌نو ئیسرا‌ئیل، پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) سیاست‌یان ده‌کردن، هرکات پیغه‌مبه‌ریک وه‌فاتی ده‌کرد، یه‌کیکی دی له شوینی ده‌بوو به جینشین.

سیاست‌یان ده‌کردن، واته: سه‌ره‌رشتی‌یان ده‌کردن، له راستیدا وشه‌ی (سیاست)، "وه‌ک دوا‌یش باسی ده‌که‌ین" سه‌ره‌رشتی‌یکردن و مشوور لی‌خواردن و کاروبار هه‌لسوورانده.

تنجا له حالیکدا، که سیاست‌تکړدن له روانگه‌ی شه‌ریعه‌ته‌وه، پیشه‌ی پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) بووه، به ده‌قی فه‌رمایشتی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم)، ئیستا وا ناشیرین کراوه، که ژماره‌یه‌ک له که‌سه ناوداره‌کانی ئیمه - یانی جیهانی ئیسلام - به‌شیوه‌یه‌کی خراپ باسیان کردوه، چه‌ند نمونه‌یه‌کتان بۆ دینمه‌وه:

۱- یه کیک له وانه: ماموستا (سه عیدی نورسی) په حمه تی خوی لی بی، له (رسائل النور) له بهرگی (۹) (السيرة الذاتية) دا گوتوویه تی: (أعوذ بالله من الشيطان والسياسة)، په نا به خوا ده گرم له شیتان و له سیاست^(۱).

هه لېته به بخوی دوايي ده لی: (له سیاقیکدا ټو قسه یه م کرد، که روثیک ته ماشام کرد، دوو کهس، که هردووکیان ته هلی عیلم بوون، بوو به مش و مریان له سهر کیشه یه کی سیاسی، که ههر کامیان له حیزیکی سیاسی جیا لهوی دیکه یاندا بوو، دوايي مش و مړه کیان سهری بو ټووه کیشا، که یه کیکیان تهوی دیکه به کافرو گومرا دابنی، ئیدی له ووه من سلهمینه ویهک و راجله کینیکم بو دروست بوو، گوتم: سیاستیک سهر بو ټووه بکیشی، ئینسان په فیه کهی خوی به کافر دابنی، هروا باشه، په نای لی به خوا بگری و توخنی نه کهوی!!).

هه لېته به من دوايي قسه ی خوم له و باروده هه یه.

۲- یه کیکی دیکه له وانه، پیاوړی ناوداری جیهانی ئیسلامه (شیخ محمد عبده) میصری، که له کتیبی: (الإسلام والنصرانية والعلم والمدنية)^(۲) قسه یه که ده کات، ټمه دهقی قسه که یه تی:

(إن السياسة يضطهدُ الفكر والدين، أعوذ بالله من السياسة، ومن لفظ السياسة، ومن معنى السياسة، ومن كل حرف يلفظ من كلمة السياسة، ومن كل خيال يخطر ببالي من السياسة، ومن كل أرض تذكر فيها السياسة، من ساس يسوس وسائس ومسوس).

(شیخ محمدهد عبده) عالمیکی گه ورده یه، موصلیح و چاکسازیی خوازیکی گه ورده ی جیهانی ئیسلامه، به لام دیاره زور هه ستیاری به رامبه به سیاست بو پیدای بووه، که دوايي باسی ده که م، ټووه چ جوړه سیاستیک بووه!

(۱) پروانه: کلیات رسائل النور، ۹، السيرة الذاتية، ص ۲۳۷، ط ۷ / ۲۰۱۳.

(۲) ص ۱۰۱، ۱۰۰، ط ۱۹۵۴، القاهرة.

واته: سیاست هم بیرکړنه وو هم دیندارۍ دډه وسینیتته وو، په نا به خوا ده گرم له سیاست و، له وشه ی سیاست و، له مه عنای سیاست و، له ههر پیتیک، که گو ده کړی له وشه ی سیاست و له ههر خه یالیک، که له سیاست به خه یال دادی و، له ههر زه مینیک، که باسی سیاستی تیدا ده کړی و له (ساس یسوس و سائس و مسوس).

۳- یه کی دیکه له وانه، ته دیبکی ناوداره، که ته وانه ی سهر و کاریان له گهل ته ددبا هیه، حه تمه ن ناویان بیستوه، ته ویش (مصطفی لطفی المنفلوطی)، که ته ویش ته دیبکی مه شهووری میصریه، له کتیبکی دا به ناوی: (النظرات)^(۱)، ته و زور توندتر باسی سیاست ده کا، ده لی: (لا فرق عندي بين السياسيين والجلادين إلا أن هؤلاء يقتلون الأفراد وهؤلاء يقتلون الأمم، يعلم الله أي أبغض السياسة وأهلها بغضي للكذب والغش والخيانة والغدر، هل السياسي إلا رجل عرقت أمته أنه لا يوجد بين أفرادها من هو أفسى منه قلباً ولا أكثر كيداً، أیستطیع الرجل أن یكون سياسياً إلا اذا كان كاذباً في أقواله وأفعاله، یُبطنُ خلاف ما یُظهِرُ، ویُظهِرُ خلاف ما یُبطنُ، ویبتسمُ في مواطن البكاء، ویبكي في مواطن الابتسام؟!).

واته: له لای من جیاوازی نیه له نیوان سیاستمه داره کان و جه لادده کاندا، ته وانه ی که له خه لک دده دن، یان خه لک ده کوژن، ته وونده هیه، جه لادده کان تاك تاك خه لک ده کوژن، به لام سیاسیه کان به کو مه ل خه لک ده کوژن و، کو مه لگا کان له به ین دده دن.

خوا ده زانی، که من ته وونده رقم له سیاست و له ته هلی سیاسته، که رقم له درویمو له غهش و خیانهت و په یمان شکینیه، ثایا سیاسیه ههر ته و که سه نیه، که تو مه ته که ی، [کو مه لگا که ی] ده زانن، که هیچ که س له و دل ره قتر نیه؟ ثایا مروفت ده توانی سیاسیه بی، مه گهر دروژن بی، له قسه و له کرداریداو، پیچه وانه ی ته وده ی ناشکرای ده کات په نهانی بکات و، پیچه وانه ی

ټهوه دهریخت، که له دلی دا هه بی، ههروها له شوینیک، که پیویست بکا بگری، پیبکه نی و، له شوینیک که پیویست بکات پیبکه نی، بگری؟

تجنا لیردا دهمه وی ټهوتان پی بلیم: ټهوه وی وای کردوه، که ماموستایه کی وهک (سه عید نورسی)، که به تهکید باش له ئیسلام حالی بووه، ههروها ماموستا (شیخ موحه ممد عه بده)، که زانایه کی گه وره بووه، (مصطفی لطفی المنفلوطی)، که ټه دیی کی گه وره یه، ټاوا به توندی به رامبه به سیاست قسه بکه، ټهوه یه که سیاسه تی چه واشه کارانه و بی که لک و به کارنه هاتوو، پر فرت و فیل و غهش و خیانه تیان زور بینوه.

تجنا من تییینیم له سهر قسه کانیان ټهوه یه، هم ماموستا نورسی، هم (شیخ محمد عبه)، هم (مصطفی لطفی المنفلوطی)، نه ده بو به گشتی باسی سیاسهت بکه، به لکو ده بو بلیم: سیاسه تی، که رهوش و ټاکاری به رزی له گه لدا نیه، یان سیاسه تی، که له سهر بناغه ی ئیمان و عه قیده بنیات نانری.

بیگومان ټهو سی که سه، هه رسیکیان مسولمان و، ده بو قهیدی کی بخه نه سه ری، نه که به گشتی و به ره های زه می سیاسهت بکه، که ئیستا خه لکی له شوینکه وتوانی ماموستا سه عیدی نورسی هه یه، هه ستیاری هه یه به رامبه به سیاسهت و کاری حیزی و سیاسی، له بهر ټهو قسه یه ی ماموستا، هه رچه نده ټهو له سیاقی کدا کردوویه تی، که سیاقی کی تایبهت بووه "وهک پیشت له زمانی خویه وه نه قلمان کرد" به لام قسه یه که ټو نه تبه ستو ته به قهیدی که وه، به ره های کردو ته، دوا یی ټهو قسه یه، له غه یری ټهو سیاقه دا، که ټو کردو ته، به کار ده یندر یت.

به پړان! ټم بابته له هوت (۷) ته ودردا پشكهش ده كم:

ته ودرې په كم: پناسه، پناسه ې هر كام له وشه كاني: ږهشت، سياست،
ږهشتي سياسي، ده كين.

ته ودرې دووهم: ټيگيرياني ږهشتبه رزي و كاري سياسي، كيشه په كي
له ميژينه ې به شه ره.

باسي ده كين، كه چ نه وعه سياسته ټيگ، له گهل ټاكاري په سندا ټيگه گيري!
ته ودرې سيهم: ږهشته به رزه سياسي به ږهتيه كان، كه دوازه (۱۲) ږهشت و
ټاكاري به ږهتي، بواري حوكم و سياست ده خينه ږوو.

ته ودرې چوارهم: ږهشته به رزه كاني به ږپرسان له بواري سياست و حوكمانييدا.
لم ته ودره شدا، دوازه (۱۲) ږهشت و ټاكاري په سندی، كه بوبه ږپرسان
پيوستن، ده خينه ږوو.

ته ودرې پينجه م: ږهشته به رزه سياسي كاني خه لك و جه ماوهر، له مامه لئيان
له گهل حوكمران و به ږپرساندا.

لم ته ودره شدا، شش (۶) ږهشت و خه سله تي به رزو جواني خه لك، له
مامه لئيان له گهل به ږپرساندا، ده خينه ږوو.

ته ودرې شه شه م: دارنراني ږهشت و به ها به رزه كان له كاري سياسي،
ده رهاويشته ې زور خراپ، به لكو كاره ساتباري لي ده كه ونه وه.

ته ودرې هوه تم: بناغو هو كاره كاني ږهشت به رزي له سياسته تدا.

له كوټاييشدا: ده رنه جاميگ كه گوشراو و خولا صه ې هه موو بابته كه يه، ده خينه
ږوو.

www.alibapir.com

تہوہری یہ کہم

پیناس

به‌ر‌یزان!

تیمه لهم ته‌وه‌دی یه کهم دا سی وشه پیناسه ده‌که‌ین:

۱- رهوشت (أخلاق).

۲- سیاست.

۳- رهوشتی سیاسی.

۱) رهوشت (أخلاق):

به نسبت رهوشت (أخلاق) ده‌هه، هم (ابن فارس)^(۱) هم (راغب الأصفهانی)^(۲)، هم (ابن منظور) خاوه‌نی (لسان العرب)^(۳)، هم‌موویان له‌سه‌ر ته‌وه‌کۆکن، که ده‌لێن: وشه‌ی (أخلاق) له‌ رووی زمانه‌وانییه‌وه، کۆی (خُلُق) ده‌هه، (خُلُق) یش بریتیه له‌هه‌ سروشته‌ی، که مروّف له‌سه‌ری دروستبووه، ئنجا "وشه‌ی (خُلُق)" له‌ گه‌ل (خُلُق) دا، یه‌که‌ ریشه‌یان هه‌یه، له‌به‌ر ته‌وه‌ی (خُلُق) واته‌: ته‌ندازه‌گیری کردن و، دروستکردنی شتێک به‌ ته‌ندازه، ئنجا ته‌وه‌ (خُلُق) هه‌، که مروّفی له‌سه‌ر دروستکراوه، ته‌ویش شی‌وه‌ ته‌ندازه‌یه‌کی هه‌یه‌وه، لی‌ره‌وه‌ ریشه‌که‌یان ده‌چیت‌ه‌وه‌ سه‌ر یه‌که‌.

(راغب الأصفهانی) قسه‌یه‌کی جوان ده‌کا، ده‌لێ: دوو وشه‌مان هه‌ن: (خُلُق) و (خُلُق)، وشه‌ی (خُلُق) بریتیه له‌ ته‌عبیرکردن له‌ ر‌واله‌تی مروّف، له‌ جه‌سته‌ی، (خُلُق) یش ته‌عبیرکردنه له‌ ناخی مروّف و، له‌ رهوشت و ئاکارو دیوی په‌نهانی مروّف.

پی‌غه‌مبه‌رمان (صلی الله علیه وسلم)، وه‌که‌ دایکمان عاتیشه (خوا لێی رازی بی) لێی ده‌گیریت‌ه‌وه، ده‌لێ: (کان رسول الله (صلی الله علیه وسلم) یقول: اَللّٰهُمَّ کَمَا حَسَنْتَ خَلْقِي، فَاحْسِنْ خُلُقِي) أخرجه أحمد: ۲۴۴۳۷، قال الهیثمی رجاله رجال الص‌حیح.

(۱) پروانه: مقایس اللغة، ج ۲، ص ۲۱۴.

(۲) پروانه: مفردات ألفاظ القرآن، ص ۱۷۳-۱۷۴، المطبعة العصرية/ ۲۰۱۲ م.

(۳) پروانه: لسان العرب، ج ۴، ص ۱۹۴.

واته: خواجه وهك چوڼ جهسته وړواله تمتم باش خوټفاندوه، ږهشت و ټاكارېشم چاك و، جوان بكه.

(۲) سیاست:

أ- وشه سیاست، نه گهر زور به كورتي پېناسه بكن، مانا كه ټاوايه: (السياسة: هي القيام على الشيء بما يُصلحه)^(۱)، واته: سیاست بریتیه له سهرپه رشتیي كړدنې شتېك، به شپږه ديكه كه چاكې بكه.

ب- (إمام عبدالرحمن التاج) له كتيبي: (السياسة الشرعية والفقه الإسلامي) دا، توژيك دريژه ده داته پېناسه كه ټاوايه، دهلي: (السياسة: إسمٌ للأحكام والتصرفات التي تُدبّرُ بها شؤونُ الأمة في حكومتها وتشريعها وقضاتها، وفي جميع سلطاتها التنفيذية والإدارية، وفي علاقاتها الخارجية التي تربطها بغيرها من الأمم)^(۲).

واته: سیاست، ناوه بو ټاوايه ياساينده ټاوايه هه لاس و كهوتانه، كه كاروباري كومه لگيان پي به ږيوه ده چي، هه له حكومه تيدا و، هه له ياساداناني و، هه له دادوړه كانيدا، له هه مو پيگه كاني ده ستلا تي جي به جي كړدن و به ږيوه بردن و، له په يوه ندييه كانيدا به ولاتان و نه ته وه كاني ديكه وه.

ج- (ابن خلدون) پېناسه په كي زور جواني سیاست ده كات، هه لېبه ته ټاوايه پېناسه خيلافه و جينشينا يه تي پيغه مېره (صلى الله عليه وسلم)، كه هه ده بيته وه به سیاست، دهلي: (حَمْلُ الكافة على مقتضى النظر الشرعي في مصالحهم الأخروية والدنيوية الراجعة إليها)^(۳) خيلافه، يا خود سیاست، بریتیه له وه، كه خه لك وا دار بكري، به پي ټاوايه كه شهريعت ده خوازي، كه به رژه ونديي دواړو ژباني تيدا

(۱) لسان العرب لابن منظور، ج ۶، ص ۱۰۷.

(۲) ص ۸.

(۳) المقدمة، ص ۱۵۱، ۱۵۰.

ههیهو، بهرژوهندی دنیاشیان، که بهرژوهندی دنیاشیان هه ره پیناو هیئانه دی بهرژوهندی دواپوژیاندایه، (که رهزامهندی خوی پهرهرد گاره).

د- (الماوردی) یش ئاوا پیناسه ی خیلافهت و حوکمرانی کردوه:

{الإمامة موضوعة لخلافة النبوة، في حراسة الدين وسياسة الدنيا}^(۱).

واته: ئیمامهت بو جینشینایهتی پیغه مبهرایهتی دانراوه، له پاسه وانیتی کردنی ئایین و مشوور لیخواردنی کاروباری دنیا دا.

۳- رهوشتی سیاسی:

براو خوشکانی بهرپژ! وشه ی: رهوشته سیاسییه کان، زۆر له کتیبه کاندای گه رام، پیناسهیه کی دیاری کرای نه بوو، بویه من ئاوام پیناسه کردوه: (الأخلاق السياسية عبارة عن الأخلاق الفاضلة والقيم الرفيعة التي يتحلّى بها المجتمع عامة والمسؤولون خاصة، في مجال الحكم والسياسة، كي يُحَقِّقُوا من خلالها الأهداف الشرعية المبتغاة كالعدل وغيره).

واته: رهوشته سیاسییه کان بریتین لهو ئاکارو رهوشته په سندوقانانه، که کۆمه لگا به گشتیی و، سیاسه تمه داران و بهرپرسان به تایبهت، خۆیانیان پی ده پازینه وه، له بواری حوکم و سیاسهت دا، تا کو له میانیی تهو رهوشته بهرزانه دا، تهو ئامانجه شه رعییانه، که دهوسترین، بهیندرینه دی، وهک: داد گهریی و غهیری داد گهریش.

ئێستاش دوا ی پیناسه کردنی هه رکام له وشه کانی: رهوشت و سیاسهت و رهوشتی سیاسی، کۆتایی به تهوهری یه که می بابه ته که مان دینین و دهچینه سه ره تهوهری دووهم:

(۱) الأحكام السلطانية، ص ۵.

www.alibapir.com

تهوهری دووهم

تیکگیرانی رهوشتی بهرز و کاری سیاسی، کیشیهکی له میژینهی بهشهره

[illegible]

به پـړـزان!

ئهمه ته گهر ههر ټاوا به په هپای بیلین^(۱)، وه چوڼ په خنه مان گرت له قسه کانی: (شیخ محمد عبده) و ماموستا مه لا (سه عیدی نورسی) و (مصطفی لطفی المنفلوطی)، که به په هپای زه می سیاستیان کردوه، قسه که ی تیمه ش دیسان هه له دهرده چی.

براو خوشکه به پـړـزه کانم!

ده بی پرسین: ټایا نه وه چ سیاستیکه، که له گهل پهوشت و به های به رزدا، تیک ده گیرئ؟

ټایا هه موو کاریکی سیاسی، له گهل پهوشت و به ها به رزه کاند، تیک ده گیرئ؟! نجا ته گهر نه وه راست بی، ده بی نه و خه لکه هه موو بایکو تی سیاست بکاو، ده بی بلین: با هیچ که س کاری سیاسی نه کا، چونکه ته گهر سیاست کرد، پهوشت و به های به رزت نامینئ! ده بی هه موو وا بریار بدین، وه (نیکولا میکافیلی) "که دوا بی قسه کانی دینم" ده لی: ههر که سی کاری سیاسی بکا، ده بی واز له پهوشت و به های به رز بینئ، په یمان و به لین و پهوشتی جوان و راستگو بی و.. هتد، نابی هیچی له کاری سیاسی دا بخویند ریته وه!

به لی، ته گهر پهوشتی به رزو ټاکاری په سندو به های جوان، له گهل سیاست کردندا تیک گیرئ، به په هپای و له هه موو کات و شوینیکدا، ده بی ټینسان ده ستبه رداری په کیکیان بی: یان ده ستبه رداری کاری سیاسی بی، یا خود ده ستبه رداری پهوشت و به های به رز بی!

به لام به دلناییه وه نه وه راست نیه، که له هه موو کات و شوینیکداو، هه موو جوړه سیاست کردنیک، له گهل پهوشت و به ها به رزه کاند تیک گیرئ، به لکو

(۱) واته: به په هپای بلین: [تیک گیرانی پهوشتی به رزو کاری سیاسی، کیشه یه کی له میژینه ی به شه ره].

سیاسه‌تیک، که ټامانجی خراب و سته‌مکارانه‌ی هه‌بې و، ټامپازو شیوازی ناشه‌رعییانه بگریته بهر، ټهو سیاسه‌ته‌یه، که له‌گه‌ل ږهشت و به‌ها به‌رزه‌کاندا دژ ده‌وستی، چونکه: بیکه‌ن به‌نیشانه! هه‌میشه ټامانج ټچون بی، ټامپازیش و شیوازی و ږیبازیشت، که بۆ هینانه‌دی ټهو ټامانجه دیگریه بهر، هه‌روا ده‌بی.

هه‌ر که‌سینک ټامانجی چاک و به‌رزی هه‌بې، ده‌خه‌فتی و، چاو ده‌گیرئ بۆ ټامپاز پاک و به‌رزیشت و، به‌پچه‌وانه‌وه: هه‌ر که‌سی ټامانجی نرم و خرابی هه‌بې، یی‌گومان هه‌ولئ دابینکردنی ټامپازو ږیبازی خراب و ناشه‌رعییش ده‌دات، چونکه: ټامانجی خراب و ناشه‌رعیی، به‌ ټامپازی ناشه‌رعیی نه‌بی، نایه‌ته‌دی، ټنجا ده‌لین: به‌داخه‌وه به‌دریژایی میژووی به‌شهر، به‌ژوری ټه‌وانه‌ی، که سیاسه‌تیاں کرده، ږهشت و به‌ها به‌رزه‌کانیاں ږه‌چاو نه‌کردوون، جگه له پیغه‌مبه‌ران (عليهم الصلاة والسلام) و، تاکه تاکه‌یه‌ک، که له‌ژیر ږوشنایی و ږینمایی وه‌حیددا حوکمرانیی و سیاسه‌تیاں کرده.

بۆ وینه: باسی (حاموږایی) ده‌کړئ و، باسی (ټهنوشیروانی عادل) و، باسی فلان که‌سینک ده‌کړئ، تاک تاک، ټه‌ویش مه‌رج نیه له هه‌موو شتی‌کدا، به‌لام وه‌ک گوتراوه: (له چاو شلان په‌یته)، ټه‌وانیش له‌چاو ناشیرینان جوان بوون، ټه‌گه‌رنا پابه‌ندبوون به ږهشت و به‌های به‌رزه‌وه له کاری سیاسیدا، کاتیک مه‌یسهر ده‌بی، که ټهو که‌سه ټامانجه‌کانی له کاری سیاسیدا، ټامانجی به‌رز بن و، ټامانجی شه‌خسی و بنه‌ماله‌یی نه‌بی و، ټامانجی حیزییی نه‌بی و، ټامانجی ناشه‌رعیی نه‌بی، چاوی له فرت و فیل نه‌بی، چاوی له زولم و ستم نه‌بی، چاوی له قورخکاری نه‌بی، ده‌بی ټامانجی زور به‌رزو جوانی هه‌بن، ټه‌وجار ټهو ټامانجه به‌رزو باشانه‌ی، ټامپازی باش په‌لکیش ده‌که‌ن، وه‌ک زانایانی ټیسلامیش گوتوویانه: (للسائل حکم المقاصد) ټامپازه‌کان هه‌مان حوکمی ټامانجه‌کانیاں هه‌یه، هه‌میشه ټینسان، که ټامانجی به‌رزو باشی هه‌بوون، چاو ده‌گیرئ بۆ ټامپازو شیوازی باشیش، بۆ هینانه‌دی ټهو ټامانجانه.

که واته: ټوه زور گرنگه نیمه بیزانین، ټه گهر بهرپه‌هایی بگوتړی: ټه خلاق و سیاست ټیکده گیرین، ده‌بی بلین: نا، به‌لکو سیاستی چهوت و سته‌مکارانه‌ی ناشه‌رعیی، له‌گه‌ل ټه خلاقې په‌سندو ږهشت و به‌های به‌رزد ا ټیک ده‌گیرین، ټه‌گه‌رنا وهره سیاستی شه‌رعییانه بکه، هه‌رگیز پیوستیت به درو نیه، پیوستیت به خه‌لک هه‌لخه‌ل‌تاندن نیه، پیوستیت به فرت و فیل و چاویه‌سته‌کی نیه، پیوستیت به په‌یمان شکینبی نیه، چونکه تو ټامانجکیت نیه، په‌کی له‌سهر ټهو وده‌یله خراپانه که‌وتبی، به‌لکه‌شمان ټه‌ویه، که ټایا پیغمبه‌ران (علیهم الصلاة والسلام) که‌سیک ده‌توانی له میژووی پیغمبه‌راندا، له‌سهر یه‌کی‌کیانی ساغ بکاته‌وه، که به‌لین و په‌یمانکی شکانده، قسه‌یه‌کی کرده وانه‌بووه؟ نه‌خیر، تنجا نه‌ک هه‌ر ټه‌وان، به‌لکو چوار خلیفه راشیده‌کان (خوا لیان رازی بی)، هه‌روه‌ها ټهو حوکمرانانه‌ی دیکه، که که‌م و زور، به‌دوای پرووناکی و هیدایه‌تی پیغمبه‌رایه‌تی که‌وتوون، له هه‌موو ټهو سیفه‌ته زمانه (رذائل)ه دوور بوون، پی‌اوانی‌کی وه‌ک: (عمر بن عبدالعزیز) و (عمادالدین زنکی) و (محمود زنکی) و (صلاح الدین) ی ټه‌یویی و سولتان مه‌حمودی غه‌زنه‌ویی ...هتد، ژماریه‌کی باشیان باس ده‌کړین، له‌بهر ټه‌وه‌ی په‌یوه‌ست بوون به ټیمان و ټیسلام و شه‌ریعه‌ته‌وه، بویه: داد‌گه‌ربوون، دل‌سوزبوون، زاهید بوون، دل‌ره‌ق نه‌بوون، به‌رامبه‌ر به خه‌لک لی‌بورده بوون، چا‌پو‌ش‌شیکار بوون و، رازاوه بوون به ږهشت و سیفه‌ته جوانه‌کان.

تنجا ته‌ماشا بکه‌ن، براو خوشکانی به‌رېزم!

پیغمبه‌ری خاته‌م (صلی الله علیه وسلم) چوون به نووری وه‌حیی، ټاینده‌ی ټوممه‌ته‌که‌ی بینیه‌وه، ټاینده‌ی دنیای بینیه‌وه، ته‌ماشای ټهو فهرمایشته بکه‌ن، که باسی ټهو جوړه سیاسته ده‌کا، که له ټه خلاق و ږهشت و به‌ها به‌رزه‌کان داد‌ه‌بری، ده‌فهرموی:

(سیأتی علی الناس سنوات خداعات، یُصدَّق فیها الکاذب، ویُکذَّب فیها الصادق، و یؤمن فیها الخائن، ویُخَوَّن فیها الأمين، وینطق فیها الرویضة، قیل: ومن الرویضة؟ قال: الرجل التافه یتکلّم (ینطق) فی أمر العامة).

ثم فرموده به فرموده به کی صهیحه، (حاکم) له (المستدرک) دا هیڼاویه تی و به صهیحی داناو (ابن ماجه) هیڼاویه تی و (الألبانی) له (صهیح ابن ماجه) دا به ژماره (۳۷۷۷) هیڼاویه تی ههروهه (الترمذی) هیڼاویه تی و (الألبانی) له (صهیح الجامع) دا به ژماره (۳۶۵۰) به صهیحی داناو، ههروهه (أحمد شاکر) به صهیحی داناو له (السلسلة الصحيحة) دا هاتوو (الهیثمی) له: (مجمع الزوائد) دا گوتویه تی: فرموده به که هیچ ټیشکالینکی له سهر نیه، که راسته (سنداً و متناً)، واته: له پرووی زنجیره ی راوییه کانی و له پرووی نیوډرؤکیشه وه.

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) ده فرموی: سالانیک به سهر خه لکدا دین، سالانیک فریودر، هه لځه له تینه، که تییندا، بابای دروژن به راستگو دهندری و، هی راستگو به دروژن دهندری، ههروهه ټینسانی خاتین، به ته میندار دهندری و، ټینسانی ته مینداریش به خاتین دهندری، (روبیضة)^(۱) قسه ی تیدا دهکا [یانی: ته مرو نه هی تیدا دهکا] گوتیان: ته ی پیغمبره ی خوا! (صلی الله علیه وسلم) (روبیضة) چییه؟

فرموی: (الرجل التافه) پیاوی هیچ، پیاوی بی نیوډرؤک، قسه له کارو باری خه لکدا دهکا.

به پړان!

هر ناوا به واقعی دنیای حوکم و سیاستدا چاو بگړن! چهند پیاوی پوچ و بووده له (الرجل التافه) ده بنن! پیاوی پوچ و بووده له کییه؟

که سیک خوا نه ناسی، پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) نه ناسی، هه لال و هه رام نه زانی، هه رق به راست و درؤ نهکا، هه رق به راست و جهوت نهکا، بهر ژه وهندیی چونی بوی واکا، ناماده بی هه موو خه لک به قربانی بهر ژه وهندییه کی خوی، هی خزمیک، هی حیزیه که ی بکا، هی دهوویه ی بکا، ته گهر ته مه (الرجل التافه) نه بی، کییه؟

(۱) الرویضة: الرجل المقيم العاجز، المعجم الوسيط، ص ۳۲۳.

واته: روپییزه: پیاوی دانیشوو (هه لځاوی) دهسته پاچه.

که سیک دارنرابی له ههموو نهو ږهشت و بهها بهرزانہی، که ههموو مروځیک دهبی خویان پی برازیتهوه، چ جای که سیک که سهرپرشتی خه لک دهکات و، نه مرو نه هی مروځهکانی به دهسته، نه گهر نهو پوچ و بووده له نه بی، دهبی کی بی؟!

نهمه پیغمبر (صلی الله علیه وسلم)، ههوالی پیدوین، که ږوژگاریک دی، کومه لگا بهو شیوهی لیدیت، له نهجامی نهو ده، که پیوهرهکان هه لده گیردرینهوه، چونکه: که دهفرموی: دروزن تییدا به راستگو دادهنری و، راستگو به دروزن دادهنری و، خائین به نه میندارو، نه میندار به خائین، مبهست نهو ده، که پیوهرهکانی خه لک، تیک چون، واته: نهو که دهبی ږهشتی بهرز له سهرووی ههموو شتیکهوه بی و، دهبی ږهشتی جوان ههوی پی ههموو شتیکی بیت: که سابهت دهبی به ږهشتهوه بکری، سیاست دهبی به ږهشتهوه بکری، خزمایه تیی دهبی به ږهشتهوه بکری، به لکو که زانیاری فیری خه لک دهکای، دهبی ږهشت و نه خلاق له گه لدا بی، که هاموشوی مزگوت دهکای، که خواردن دهخوی... هتد، ههموو شتیکی دهبی به ټاکارو ږهشتی په سندهوه بی، نه گهرنا له سهری قهرزدار دهییه وه! ټنجا فرموده که فرمویه تی: ږوژگاریک دی، که خه لک نهو پیوه رانه ی لی تیک دهچن.

ټنجا با تهماشای فرمایشتیکی دیکه ی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) بکهین، ههر دهرباردی لیک دابرانی ږهشت و سیاست، پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) دهفرموی: (لَتُنْقِضَنَّ الْإِسْلَامُ عُرْوَةً عُرْوَةً، فَكُلَّمَا انْقَضَتْ عُرْوَةٌ، تَشَبَّثَ النَّاسُ بِالَّتِي تَلِيهَا، وَأُولَئِهِنَّ نَقْضُ الْحُكْمِ، وَآخِرُهَا الصَّلَاةُ). أخرجه ابن حبان: ۶۷۱۵، وصححه الألباني وقال الهيثمي في (مجمع الزوائد) برقم: ۱۱۷۴۴ رجالهما رجال الصحيح.

واته: گری و قولفهکانی ئیسلام، گری گری قولفه قولفه، هه لدهو ده شته وه {عروۍ} یانی: دهسک، یان ههنگلی شتیکی، ههنگلی گوژه، که دهستی تیده گری {عروۍ} ههر که قولفه یه هه لدهو ده شته وه، خه لک دهست به نهوی دیکه ده گری، یه که مین گری و قولفه، که له ئیسلام هه لدهو ده شته وه، بریتیه له حوکمرانی و، دوا قولفه شی بریتیه له نویژ.

واته: وهختیک نوېر نامینې، مانای وایه: ئیسلامه تی بوونی نامینې.

ئیسټا لہم رږږگاردا کارى زور لہدږى ئیسلام دہکړى، تہ ماشا بکہن! زږړیک لہو ولاتانہى، کہ حوکمیکى بنہ مالہیى و میراتییشیان ھہیہ، کہ لہ ټہ سلدا بہ تام و بۆنیکى دینى، دروست بوون، ټہ وانہش دږى تہ وږمى ئیسلامى: ئیسلامى سیاسىین [ئیسلامى سیاسى! ئیمہ یہک ئیسلامان ھہیہو بہ شیک لہو ئیسلامہ سیاسہ تہو حوکمپانیہو، بہ شیکى عیلم و فیکرو، بہ شیکى تہقواہ، بہ لام ټہوہ بہ حیساب وک ناوو ناتږدہیہو بۆ ناشیرین کردنہ: ئیسلامى سیاسى، یان ئیسلامى توندږہو، یان ئیسلامى ئوصولہى!] بہ لى، تہ نانہت ټہ وانیش بوون بہ تیپک و ټہو دہو لہ دہکوتن، لہ دږى ټہو کږمہل و جموجولہ ئیسلامیانہى، لہ دږى ټہو تہ وږمہ ئیسلامیہى کہ:

(۱) دہیہوئى مسولمانان ھہ لسیټتہوہ.

(۲) دہیہوئى چى دیکہ خیرو بیړى ولاتى مسولمانان بہ تالان نہ بردرى.

(۳) دہیہوئى چى دیکہ مسولمانان کہ سانیک حوکمیان بہ سہردا نہ کہن، وک مہږو مال تہ ماشایان بکہن، ئاخر بۆ زانیاریتان! حوکمى بنہ مالہیى و میراتى، یانى: ټہو خہ لکہ وک مہږو مال تہ ماشا کراوہ، کابرایہ کى مہږدار، ټہ گہر بۆخوى مرد، مہږو مالہ کہى کى دہیتہ خاوہنى؟ کږہ کہى، خزمہ کانى، ټہ وانہش (عباد و بلاد) بہ ھى خویان دہزانن و خویان بہ خاوہن و، ولات و خہ لکہ کەش بہ مولک دہزانن، بۆیہ کاتى خوى راپہړیوئىکى میصرى^(۱)، لہ (خدیوى) پادشای میصر رادہپہړى، دہلئ: (إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَنَا أَحْرَارًا وَلَمْ يَخْلُقْنَا عَقَارًا، وَاللَّهُ لَا نُورُثُ بَعْدَ الْيَوْمِ)، واتہ: خوا ئیمہى بہ ئازاد خولقاندوہو، ئیمہى وک زہوى و زار دروست نہ کردوہ (بہ میراتمان بگرن)، بہ خوا لہ مہودوا، نابى بہ میرات بگيرین.

(۱) پیم وایه: (أحمد عرابي باشا) بوو، کہ سہرکردہیہ کى شوږشگيرى ناودارى میصرى بوو.

مه به ستم نه وده: پرؤسه ی هه لوه شانده وهی ئیسلام و دوور خستنه وه و دارپینی حوکم و سیاست و، دهسته لات و نه مرو نه هی له ئیسلام، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) فرموویه تی: یه که مین شته، که له ئیسلامدا هه لده وه شیندریته وه، ئنجا ورده ورده، هه تاکو دواچار ده گاته نویژ.

ئیسنا ته ماشا ده که ی: ته نانه ت هه ندیک له و قه وارانده ش، که به بیانوی جیجیکردنی شهریه ته وه و به ناوی ئیسلامه وه، دروستبوون، نه وانه ش که وتوونه ده وول کوتان له گه ل نه و زله یزو ده و له تانه دا، که هه ر که سی خوی بجوولینی، هه ر که سی بلی: پیوسته شهریه ت حاکم بی، هه ر که سی باسی قورئان و سوننه ت بکات، ده لین: نه وده ش توندرو و په رگیره، نه وده ش [فنده مینتا لیست - Fundamentalist] (أصولی) و، تیروریسته! به ته نکید ده زانین به ناوی ئیسلامه وه و له ژیر په رده ی ئیسلامدا کاری توندوتیژی کراوه، به لام ناشکرایه نه و ته وژمه ئیسلامیه ی، که ده یه وی و ده لی: ده بی ولاتی مسولمانان به ئیسلام ئیداره بدری، داوایه کی هه یه، هه یج حه قیک له وه حه قتر نیه، با خه لکی رۆژناوای نه صرانییش، ولاتی خویان به ئایینی خویان ئیداره بدن، هه روه ها با خه لکی هیندو چینیش و، خه لکی رۆژه لاتی ئاسیاش، ئیله ام له دینه کانی خویان وه ربگرن، به لام مسولمانانیش حه قی خویانه، ولاتی خویان به پی به رنامه و دینی خویان به رپوه به رن، هه یج شتیک له وه حه قتر نیه، بویه زور ستم و ناهه قیه، ناهه زو دوژمنیک ئیسلام، نه و حه قه بکاته به رچه سپیک و تۆمه تیک، هه رکه سیك باسی حوکمی ئیسلام و باسی حوکمی شهریه تی کرد، بلی: نه وه توندرو و په رگیره، ئنجا نه وه نه گه ر ولاتانی نه وروپاو نه مریکاو جووله که و زله یزانی دنیا بیلین، به هه ر حال، به لام حه یفه ولاتانیکیش بیلین، که له نه سلدا حوکمه که یان له سه ر نه ساسی ئیسلام دامه زراوه، هه لبه ته به شیویه کی لاده رانه (تحریفی)، چونکه له ئیسلامدا حوکمی بنه ماله یی و میراتی، بوونی نیه، له ئیسلامدا بناغه ی حوکم بریتیه له:

﴿وَأْمُرُهُمْ شُورَىٰ بَيْنَهُمْ﴾ الشوری: ۳۸.

www.alibapir.com

تەۋەرەى سىيەم

رەۋىشتە بەرزە سىياسىيە بنەرەتییەگان

[illegible]

بەرێزان!

ئایا ئێمە هەروا بە قسە ی رپووت دەلێن: ئیسلام کۆمەڵێک ئاکارو رپوشتی سیاسی دیاری کردوون، یاخود بە راستیی ئیسلام: ئایەتەکانی خۆی پەرەردگارو، فەرمايشته‌کانی پیغمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئەو بواردەدا نوختەیان خستۆتە سەر پیت؟!

بۆ وەلامدانەوی ئەم پرسیارە بە (بەلێ) خوا پشتیوان بێ لە سێ تەوێدا، سێ (۳۰) رپوشت دێنن، هەلبەتە، بەکورتیی و، بەخیرایی:

۱- دوازدە (۱۲)یان رپوشتە سیاسییە بەرزە بنەرەتییه‌کان، ئەوانە چ کۆمەڵگا، چ سیاسەتمەداران و حوکمرانان، هەموویان پێویستە بەو رپوشتە بەرزانه‌ رازاوه‌ بن.

۲- دوازدە (۱۲)شیان ئەو رپوشتە بەرزانه‌ن، کە پێویستە حوکمران و بەرپرسان رپچاویان بکەن.

۳- شەش (۶)یشیان، دەبێ خەڵک و جەماوەر، مامەڵەیان پێ لە گەڵ حوکمران و بەرپرساندا بکەن، هەموویان دەبن بە سێ (۳۰) رپوشت و ئاکاری پەسند.

ئێستا نۆرە ی دوازدە (۱۲) رپوشت و ئاکارە سیاسییە پەسندە بنەرەتییه‌کانە:

۱) راستیی (الصدق):

یەكەمین رپوشتی بەرز ی سیاسی بنەرەتی بۆ هەموو لایەك، بریتیە لە، راستیی، راستیی ئە گەڵ کێدا؟ راستیی مرۆف ئە گەڵ خۆیدا، ئە گەڵ خوادا، ئە گەڵ خەڵکدا، چونکە زۆر کەس وشە ی (صدق) تەنیا بە راستگویی تەفسیر دەکا، بەلام لە راستییدا (صدق) یانی راستیی و، راستگویی بەشیکە لە راستیی، راستگویی ئەوێە زمانت راست بێ و، ئە گەڵ خەڵکدا راستگویی، بەلام راستیی ئەوێە، کە پیشتر دلت راست بێ و، ئە گەڵ خۆتدا راست بێ،

شتیک به زمان نه لئی، له دلتدا نه بې، هه روه ها به دل و زمان و کرده، له گه ل خه لکدا راست بی و، له گه ل خوی په روه د گاردا راست بی.

له زور ثایهت و فره مایشتدا خوی بی وینه و هاو دل و پیغه مبه رده کی "صلی الله علیه وسلم"، باسی راستی (صدق) یان کرده، بو وینه:

۱- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّٰدِقِينَ﴾ (التوبة).

واته: ته ی ته وانه ی برو اتان هی ناوه! پارېژ له خوا بکه و له گه ل راستان دابن.

۲- هه روه ها له سووړه تی (الأحزاب) دا خوا مه دخی راستانی کرده و فره موویه تی: ﴿وَالصَّٰدِقِينَ وَالصَّٰدِقَاتِ﴾ (الأحزاب: ۳۵).

واته: پیاوانی راست و ثا فره تانی راست [خوا به لینی لی بوردن و پا داشتی پنداون].

۳- پیغه مبه ریش (صلی الله علیه وسلم) ده فره موئ: (إن الصدق يهدي إلى البرِّ، وإن البرِّ يهدي إلى الجنة، وإن الرجل يَصْدُقْ، حتى يكتب عند الله صديقاً، وإن الكذب يهدي إلى الفجور، وإن الفجور يهدي إلى النار، وإن الرجل يَكْذِبْ حتى يُكْتَبَ حتى عند الله كذاباً)، رواه البخاري: ۶۰۹۴، ومسلم: ۲۵۷۱.

واته: راستی ده بیته هو ی چاکه کاری و، چاکه کاری هو کاری چوونه به هه شته، هه روه ها مرو ف له سه ر راستی به رده وام ده بیته، تا کو له لای خوا به زور راستی تر (صدیق) دنووسری، [هه ربویه ش (صدیق) نازناوی ته بو به کری صید دیکه (خوا لئی رازی بی)].

هه روه ها درو سه رده کی شی بو خرا په کاری و، خرا په کاریش هو کاری چوونه تا گری دوزخ هو، (جاری وایه) مرو ف له سه ر درو کردن به رده وام ده بی، هه تا له لای خودا به درو زن دنووسری.

بر او خوشکانی به رېژ! ینگومان راستی له سیاسته تکر دندا، له کاری سیاسیدا، زور زور گرنکه، به لام وه گوتمان: ده بی سه رده تا له گه ل خوا

پاست بې و، له گهډ خوت پاست بې، نجا دتوانی له گهډ خه لکدا پاست بې،
زمانت پاست بې، دلت پاست بې، کردهوو هه لوسته کانت پاست بن.

(۲) دلسوزی (النصیحة):

(نصیحة) بریتیه لهوې: بهرامبه رکهت چونی بو چاکه، نهوت بو بوی و، ههول
بدهی نهوې بو بیته دی، پیغمبره ران (عليهم الصلاة والسلام)، وایان فرمووه، بو نمونه:

أ- خوی بهرزی مهن، له سهر زمانی (نوح) پروو به گه له که ی دده فرموی:
﴿وَأَنْصَحُ لَكُمْ﴾ الأعراف: ۶۲. واته: دلسوزیتان بو دهنوینم.

ب- ههروهها خوا له سهر زمانی (هوود) پروو به گه لی (عاد) دده فرموی:

﴿وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾ الأعراف: ۶۸. واته: من بو تیوه دلسوزیکی ته میندارم.

ج- پیغمبره ری کوتایش (صلى الله عليه وسلم) فرمویه تی: (الدين:
النصيحة، قلنا: لمن؟ قال: لله، ولكتابه، ولرسوله، ولأئمة المسلمين، وعامتهم) مسلم: ۵۵.

واته: دینداری دلسوزیه، گوتمان: بوی؟

فرموی: بو خواو، بو کتبه که ی و، بو پیغمبره که ی و، بو پیشه وایانی
مسولمانان و، بو رسولمانان به تیکرا.

د- (عن جرير بن عبدالله قال: بَايَعْتُ رَسُولَ اللَّهِ "صلى الله عليه وسلم" على إقام
الصلاة وإيتاء الزكاة والنصح لكل مسلم) رواه البخاري: ۵۷، ومسلم: ۵۶.

واته: (جرير بن عبدالله) گوتویه تی: په یمانم له گهډ پیغمبره ری خواو
به ست، له سهر بهرپاکردنی نوږو زه کات دان و، دلسوزی بو هه موو رسولمانیک.

(الدين: النصیحة)، دینداری و رسولمانه تی: دلسوزیه، (النصح) واته:
دلسوزی، بهرانبه رکهت چونی بو چاکه، تو نهوې بو بکه ی و، نهوې پی
بلی و، نهوت بوی بوی.

ننجا ټايا دهبي له تاقيرکړنه وهی راستیې (صدق)و، له دلسوزیې (نصح)دا
چهند سیاستمه دارمان دهرېچن؟!

ههیه جگه له خوۍ و بنه مالله کهی و عه شیرته کهی و خزمی و حیزی،
دلسوزی کهی دیکه نیهو، تهوانیشی بوخوۍ دهوی!.

(۳) دادگه ریې (العدل):

دادگه ریې ماناو مه فهوومیکی زور فراوانی ههیه، پیغه مبهه (صلی الله
علیه وسلم) باسی کردوه، که ئاسمانه کان و زهوی به دادگه ریې راوه ستاون.

خوا له قورئاندا له زور شویندا باسی (عَدْل) دهکا:

۱- ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ﴾ النحل: ۹۰.

واته: خوا فرمان به دادگه ریې دهکات...

۲- ﴿وَأَمَرْتُ لِعَدْلِ بَيْنِكُمْ﴾ الشوری: ۱۵.

واته: (تهی موحه ممه د بلۍ): فرمانم پیکراوه، که دادگه رییتان له نیودا
به رپا بکه م...

۳- ﴿فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ الحجرات: ۹.

واته: (دوولایه نی ناکوک) دادگه رانه ئاشته واییان له بهیندا بکه ن و دادگه رب ن!
بیگومان خوا دادگه رانی خوشدهوین.

۴- پیغه مبهه ری خوا (محمد) یش فرموویه تی: (إِنَّ الْمُقْسِطِينَ عِنْدَ اللَّهِ عَلَى مَنَابِرٍ
مِّنْ نُورٍ، الَّذِينَ يَعْدِلُونَ فِي حُكْمِهِمْ وَأَهْلِيهِمْ وَمَا وَلَوْ) مسلم: ۱۸۲۷.

واته: بیگومان دادگهران له خزمهت خوادا، له سههه چهند دوانگه یه کی نووریښن، شهوانه ی له حوکمرانیانداو، له گهڼ نیژیکانیان و، له گهڼ شهوانه ی له ژر بهر سپارښتیان دان، دادگهری ده کهن.

دادگه‌ری (عدل) یش ئه‌وه‌یه، که وهک چۆن مافی خۆت داوا ده‌که‌ی، هی خه‌لکش بده‌ی: (أخذ مالك، وإعطاء ما عليك) ^(۱).

(۴) راویژ کردن (الشوری):

۱- خوای پره‌وردگار راویژ کردنی خستوته نیوان نویژو زه‌کاته‌وه:

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣٨﴾

الشورى: ٣٨.

واته: ئەو (بروادار) انەى وەلامى پەرەرد گاریانیان دایەو، نوێژیان بەرپا کردو، کاروباریان لەنێواندا بەراوێژەو، لەوێ پێمان داوێ ددەخشن.

تە ماشا بگەن! حېكمەتى خوا ئەوپەرى نىيە، بۇ ئەۋەى ئىمە لىمان تىك
نەچى، كە شوۋراۋ كاروبار بەراۋىژ بەرپۈەبردنىش، بەشىكە لەدىن، خوا بۇى
خستۋىنە نىۋان نوپۇرۇ مال بەخشىنەۋە، نوپۇرۇ زەكات، چونكە ھەموو كەس
دەزانى: دىن دەبى نوپۇرى تىدا بى، و، دەبى زەكات و مال بەخشىنىشى تىدا
بى، كەۋاتە: ئەگەر نوپۇرۇ پاىيە مەعنەۋىيە، زەكات پاىيە ئابۋورىيە، راۋىژىش
پاىيە سىياسىي و ئىدارىي كۆمەلگايە.

ب- (أنس بن مالك) له باره‌ی زور پرس و را وەر گرتن و راوړئ کردنې پیغه مبه‌ری خوا "صلى الله عليه وسلم" به‌ها وړلانییوه، گوتوویه‌تی:

(مارأيت أحداً أكثر مشورة بأصحابه من رسول الله) رواه الترمذي: ۱۷۶۷.
واته: هيچ که سم نه دیوه له پیغمبره څو زیاتر، پراوړ به هاوډلانی بکات.

۵) مشوورخوړی (الموالاة):

ږهشتیکی دیکه ی بنه ږهتیی له بواړی کارو چالاکی سیاسیدا، که له سهر
هه مووالیه ک پیوسته، بریتیه له:

به تنگه وه بوون و مشوورخوړی، وه څوای کارزان و میهره بان فهرموویه تی:

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ التوبة - ۷۱.

واته: بږوادارانی پیاو و بږوادارانی ثافره ت، دوست و پشتیوان و مشوور
خوړی یه کدیین...

به ږیزان! بو زانیاریستان هم رسته ی: ﴿بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ﴾ ته وه ده گه یه نی،
که ده بی بږوادارانی پیاو و ثافره ت: دوستی یه کدی بن، دلسوزو مشوورخوړی
یه کدی بن و، سهرپه رشتی یه کدی بکه و، پشتی یه کدی بگرن و... هتد، چونکه
وشه ی (موالاة) زور چه مک و واتای لی ورده گیرین^(۱) و، هم دوستایه تی
نیوان پیاوانی ثیماندارو ثافره تانی ثیماندار، چه مک و واتایه کی فراوانی هیه،
دواییش څوای په رورده گار شه ش (۶) موفرده باس ده کا، که ته و دوستایه تی
و هاوکاریه ی نیوانیان، بو جی به جی کردنی ته و شه ش (۶) ته رکه یه:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَالْأُمَّمُوتُوا وَتَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَيُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ﴾ (۷۱) التوبة.

(۱) پړوانه: مفردات ألفاظ القرآن، راغب الأصفهاني، ص ۵۶۶.

واته: فرمان به په سندنډه کړي و، ږيگري له ناپه سندنډه کړي و، نوږ بهرپا ده کړي و، زده کات دده و، فرمان بهرپي خوا پيغه مبه رده کړي ده کړي، تا ته وانه خوا به زه پي پييان دادي، بيگومان خوا زالي کارزانه.

٦) فرمان به په سندنډو ږيگري له ناپه سندنډ (الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر):

ثابته و فرمانووه له وباروه زور زورن، بو نمونه:

أ- خوي دادگر ده فرمانو:

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ... ﴾ آل عمران: ۱۱۰.

واته: ښه چا کترین کومه لن بو خه لکي (مروځايه تي) ږه خسينراون، فرمان په سندنډه کړي و، ږيگري له ناپه سندنډه کړي و، ږپوا به خوا دین...

ب- پيغه مبه ريش (صلى الله عليه وسلم) فرمانوويه تي: (والذي نفسي بيده، لتأمرن بالمعروف، وتنهون عن المنكر، أو ليوشكن الله أن يبعث عليكم عقاباً منه، ثم تدعونه فلا يستجاب لكم)، رواه الترمذي: ۲۱۶۹ وقال حديث حسن.

واته: سوږنډ بهو که سه ي گياني مني به ده سته: ده ي فرمان به په سندنډه کړي و ږيگري له ناپه سندنډه کړي، ته گهرنا نيزي که خوا له لايه ن خويه وه، سزايه کتان بو بنيري، تنجا هر چه نده داواي لي به کړي - لايه به ري - وه لامتان نه داته وه.

۷) خوا پي مه به ست بوون و نیاز پاکي (الإخلاص):

أ- خوا "عز وجل" ده فرموي:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ البينة: ۵.

واته: تهنيا فرمانيان به وه پيکرايو، که خوا بپه رستن: ملکه چي و فرمانبه ري
بو ساغ بکه نه وه...

ب- پيغه مبه ريش (صلى الله عليه وسلم) فرمويه تي: (إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ...)
(البخاري: ۱، ومسلم: ۱۹۰۷، واته: بيگومان کرده ده کان تهنيا به گيره ي نیازو
مه به سته کان ورده گيرين.

به پيران!

بيکه نه به نيشانه، هر کاتيک نينسان دله که ي به ره خيرو حق ودرچه رخا،
جه سته و نه دنامه کانيشي هه موويان له گهل خوي دبات، به لام نه گهر ليره وه
نينسان تيکچوو، هه موو شتيکي لي تيک ده چي.

جاريک له سالي: (۱۹۹۸) ز دا له که شتييه کدا سوار بوو بووين، له نيوان:
دوورگه ي (مالتا) و شاري (بنغازي) دا، شهو بوو، شه پولي زور گه وره گه وره
دهاتن، چوومه لاي کابري که شتيويان، گوتم: مه ترسي نهو بايه، تاکو
چه نده؟ ناماژه ي کرد بو کو مپيوته ريک و گوتي: نا نه وه دهيني؟

گوتم: به لي.

گوتي: تاکو نه وه مان لي تيک نه چي، زور خه تر نيه.

گوتم: نه وه چيه؟

گوته: ئەوه ئەو کۆمپیوتەرە، که رێمان پێشان دەدات و هەركات وەستا، ئەو کاته ئێمه نازانین بۆ کۆی دەچین!

ئەجا نیازساغی (إخلاص)، ئەو قیبلەنومایە، که رێرەو (إتجاه) ت بۆ دیاریی دەکاو، ئەگەر دڵت بەخواوە پەیوەست بێ، ریت لی ون نابێ، بۆیهش کاتێک کەسێک دەبینم لاری (منحرف) دەبێ، هەركەسێک بێ، خەلکی ئیسلامی بێ، یان هێ دیکە بێ، بە تەصەووپی خۆم، نیشانی پرسیار دەخەمە سەر نیەت و دڵەکە، چونکە دەلیم: ئەگەر لەدڵەوه لەگەڵ خوا راست بکا، رێ درەهات و سەری لی ناشیوی، چونکە خوا فەرموویەتی:

﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾ العنكبوت: ۶۹.

واتە: ئەوانە لە پیناوی ئێمەدا تێبکۆشن، رێبازەکانی خۆمانیان نیشان دەدەین و، بەرەو خۆمان پەلکێشیان دەکەین.

خوای پەرەردگار بە لوتفە لەگەڵ بەندە خۆیدا، بەشەرتێک دڵەکە لەگەڵ خوادا راست و ساغ بێ.

ئەجا ئێمه، کە باسی کاری سیاسی دەکەین، پێم وایە هەڵە سیاسی، پێش ئەوەی بیگێڕێوە بۆ ناھۆشیاریی سیاسی، بەنسبەت خەلکی مسوڵمانەوه، دەبێ بیگێڕێوە بۆ دڵ و دەروونەکە، رەنگە لەویوە تەواو نەبێ و، شەیتان فێلی لی کردبێ، قیبلەنومایەکە تێک چووبێ، بۆیه رێرەوهکە لی تێک چوووە، نازانێ بەرەو کۆی دەچی!

له ژێره كۆمهڵه نهێنییهكان لهكهناڵانی

بەسەم عێز مۆڵات ئازاد ئه‌مه‌نی

پاڤیڤیڤی هەڤێتی مەڵۆستا عەلی بابێر

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

Google Play

App Store

www.alibapir.com

0912 123 4567

AliBapir

هەڤێتی مەڵۆستا عەلی بابێر

YouTube

Telegram

WhatsApp

Phone

پاڤیڤیڤی هەڤێتی مەڵۆستا عەلی بابێر

۸) ثامانچ به رزی (سمو الغایة):

خوا "سبحانه وتعالی" ده فهرموی:

﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴾ (۸۳) القصص: ۸۳.

واته: ثم مه نزلگای دواړوژ، ته نیا بو که سانیکی داده نیی، که به رزیان ناوی له زه ویداو، خراپه کاریان ناوی، (واته: بوته وه نایانه وی حوکمران و دهسه لاتداربن، تا کو خویان به سهر خه لکدا فهرز بکه و، خراپه کاری بکه له زه وی دا)، سهره نجامیش بو پاریزکارانه.

واته: مه نزلگای دواړوژ، خوا تایبه تی دهکات به پاریزکارانه وه، که به هه شته. ته مهش ته وهی لی ودرده گیری: که ته گهر ثامانچمان به رز بوو، مه به ستمان پاک و چاک بوو، به ته شکید هیدايه تی خواو، ته و فیقی خواو یارمه تی خوا، له نیمه وه نزیکتر دهی.

۹) بویری و نازایه تی (الجرأة والشجاعة):

خوا (تبارک وتعالی) له باره ی بویری و دلیری و نازایه تی برودارانې خوشیستراویه وه، فهرموویه تی:

﴿ يٰۤأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ﴾ (المائدة: ۵۴).

واته: ئه‌ی ېږوادارینه! هه‌ر کامیکتان له‌ثایینه‌ک‌ه‌ی پاشگه‌ز بیته‌وه (خوا په‌ک‌ی ناکه‌وئ و) له‌مه‌ودوا کۆمه‌لئک دیتئ: خو‌شیده‌وئ و خو‌شیان ده‌وئ و، له‌سه‌ر ېږواداران نه‌رم و نیان و میه‌ره‌بان و، له‌سه‌ر بی‌ېږوايان (له‌حاله‌تی جه‌نگدا) زېرو توندن و، له‌ړی خوا‌دا تیده‌کو‌شن و، له‌لومه‌ی سه‌رکونه‌کاران بیباکن...

به‌لئ، بچ باکیی و نه‌ترسان له‌لومه‌ی ناهه‌قی خه‌لک، له‌ په‌خنه‌و توانج و پلاری خه‌لک، ږه‌شت و ټاکاریکی سیاسیی بنه‌ږه‌تی به‌رزو په‌سند، چونکه: زو‌ر که‌س له‌وه‌دا کاری سیاسیی لی تئک ده‌چی، که‌ ته‌ماش‌ا ده‌کات: خه‌لک ده‌لئ چی؟ گوئی هه‌لخسته‌و، دا‌خو خه‌لک ده‌لئ چی؟ ټایا ته‌گه‌ر واکه‌م، خه‌لک لیم رازی ده‌بن؟ ته‌گه‌ر واکه‌م ده‌نگم پی ده‌دن؟ ټایا ته‌گه‌ر واکه‌م، گله‌ییم لیده‌که‌ن؟! که‌ ته‌مه‌ زو‌ر هه‌له‌یه، تو ده‌بی هینده‌ بو‌ی‌ری و نازایه‌تیبت هه‌بی، که‌ ټایین و به‌رنامه‌ی خو‌ت به‌شانازییه‌وه بخه‌یه ږوو و، به‌پی توانا‌شت جیه‌جی بکه‌ی.

سه‌ره‌تا ده‌بی تو مه‌به‌دو ږه‌نسیپه‌کانی خو‌ت چاک بزانی و، له‌به‌رنامه‌و ږییه‌که‌ی خو‌تدا به‌رچاو ږوون بی، ټنجا ړی خو‌ت بگه‌ر به‌ لی‌زانی و، کارامه‌یی، به‌لئ، دلئ خه‌لک رابگه‌ر، به‌لام ړی له‌خو‌ت تئک مه‌ده، بو‌ رازی کردنی خه‌لک، چونکه‌ ته‌و کاته خواش له‌ خو‌ت توو‌ږه ده‌که‌ی و، خه‌لکه‌که‌ش هه‌ر لیت توو‌ږه ده‌یته‌وه‌و ده‌لئ: نه‌ترانی!

بو‌یه‌ش پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) په‌نای به‌خوا گرتو، له‌ دوو سیفه‌تی زو‌ر خراب و فه‌رموویه‌تی:

(اللهم إني أعوذ بك مِنَ الْجُبْنِ وَالْبُخْلِ)، رواه البخاري: ۶۳۶۵.

واته: ئه‌ی خوايه! په‌نا به‌تو ده‌گرم له‌ ترس‌نوکيی و له‌ چرووکيی.

ترس‌نوکيی بریتیه له‌ نه‌به‌خشینی ږووح، له‌ کاتیکدا پویست بکات و، چرووکی‌ش بریتیه له‌ نه‌به‌خشینی مال و سامان، هه‌ردوکیان هه‌ر نه‌به‌خشی‌ن، هه‌روه‌ک به‌خشنده‌بی و نازایه‌تی‌ش، پیکه‌وه‌ن، ته‌غلب وایه، هه‌رکه‌س سه‌خیی

بی، نازاشه و هرهکسیش چرووک بی، ترسوخکیشه، پیکه وډن، سیفه ته خراپه کان به زوری پیکه وډن و، سیفه ته چاکه کانیش به زوری پیکه وډن دډن.

(۱۰) ږوونی و ږاشکاو بی (الوضوح والصرحة):

خوای تـاک و ږاک فـرموویـه تی:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي...﴾ یوسف: ۱۰۸.

واته: ږلی: ته مه ږیازمه: خوږم و ته وانه ی شویم که وتوون، له بهر ږوشناییدا بانگه واز ږولای خوا ده که یڼ.

به ږیزان! ښسانی سیاسیی، که بیهوی سیاسه تیکی ږهشت بهرزانه بکا، ده بی ږوون و ږاشکاو بی، ده بی بی پرده بی و، ته م و مژاوی و پیچراوه و به قورت و پیچ نه بی، که خه لک سهری لی دهرنه کات، کاتیک قسه ده که ی، قسه ی ږوون ږو خه لک بکه، هه لویست دهنوتی، هه لویستی ږوونت هه بی، چونکه پیغه مبه ران (عليهم الصلاة والسلام) واپوون، ته وډتا خوا به پیغه مبه ری خاتمه (صلى الله عليه وسلم) ده فرموی:

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي﴾ یوسف: ۱۰۸.

(على بصيرة) له بهر ږوشناییدا، یانی: که خه لک بزنان ږو کویان ده به م و، خه لک بزنان چیان پی ده لیم و، چیم لیان ده وی و، چیم پی چاکه و، چیم پی خراپه!

پیغه مبه ری خوا (صلى الله عليه وسلم) هه کاتی زانیی هاوه لانی (خوا لیان رازی بی) ښکالیک، گری و گوتالیکیان ږو دروست بووه، یه کسهر ږوی ږوون کردوونه وه.

بۆ وینه: له (صحيح البخاري: ۳۱۴۷، صحيح مسلم: ۱۰۵۹) دا هاتوه، كه دواى جهنگى فتهحى مهككهو، جهنگى حونهين، پيغه مبهري (صلى الله عليه وسلم) بهخشى دا به ههنديك، له سهروك عهشيرهتهكان، بۆ تهوى دليان بۆ ئيمان هينان نهرم بى و سهرنجيان رابكيشى، ئنجا بههوى تهوهه ئه نصارييهكان مشت و مريان له بهيندا پهيدا بوو، گوتيان: پيغه مبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) بههوى خزمهكانيهوه ئيمهه له بيرچوهوه، ئيمه شايسهتر بووين بهو ديارى و بهخشيانه! پيغه مبهريش (صلى الله عليه وسلم) كۆى كردنهوه وتارى بۆدان، بهسه رها تهكه هه مووى باس ناكهم، له نيو قسه كانيدا فهرمووى: ئايا ئه نصارييهكان! هه به وهنده دلتان گوڤا، كه ههنديك له چلكى دنيا، ويستم تهوانى پى سهرنج رابكيشم، ئيوهشم ههوالهه ئيمانكه تان كرد، گوتيان: ئهه پيغه مبهري خوا! وامانزانى به يه كجارى ماله كهشت دئيه وه ئيره! فهرمووى: بهلكو ژيانم له گهه ئيوهيهو، مردنم له گهه ئيوهيه.

كاتيك زانى: شتيان له دلدا پهيدا بووه، يه كسه ر بۆى روون كردنه وهو ئيشكالهه بۆ رهواندنه وه، تهوه كارىكى زور گرنگه، ئيمه كه زانيمان برايهك، خوشكيك، كهسيك، هه خويمان، هه غهبرى خويمان، به ههله ليمان تيدهگا، با تهوهندهه بتوانين، بۆى روونبكهينه وه، كه حهقيقهتهه وه زعهكه، چونهو چيهه!

له نۆه كۆمهله بيهكان له كهلانين
بهن مەكەم عێز موافق التواضيل الاجتماعيه

پاڤاپاندن مەكەمى مەلۇمىستە عەلى بابير

archive.org/details/@alibapir

Alibapir

Google Play App Store

QR codes for Alibapir

پاڤاپاندن مەكەمى مەلۇمىستە عەلى بابير

YouTube

QR codes for YouTube

پاڤاپاندن مەكەمى مەلۇمىستە عەلى بابير

۱۱) وه فاداری (الوفاء):

مهبه ستمان له وه فاداری (وفاء) پابه نډیبه به به لښ (وعد) و پهیمان (عهد) دوه، وه فاداری زور دهقی له سهرن، که ده بی به لښ و پهیمان پاریز گاریان لی بکری، بو وینه:

۱- ﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَتْ مَسْئُولًا﴾ الإسراء: ۳۴.

واته: پابه نډبن به پهیمانه وه، بیگومان پهیمان لیړسینه وهی له سهره.

۲- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ﴾ المائدة: ۱.

واته: ئه ی بروادارینه! گریبه ستان بهرنه سهر (پیانوه پابه نډ بن).

۳- پیغمبریش (صلی الله علیه وسلم)، پهیمان شکینیی و بی به لښی، به یه کیڅ له سی نیشانه کانی بابای ده غل دانوه، وهک ده فرموی:

(آيَةُ الْمُنَافِقِ ثَلَاثٌ: إِذَا حَدَّثَ كَذَبَ، وَإِذَا وَعَدَ أَخْلَفَ، وَإِذَا أُؤْتِمِّنَ خَانَ - وفي روايةٍ لِمُسْلِمٍ: وَإِنْ صَلَّى وَصَامَ وَزَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ-) رواه البخاري: ۳۴، ومسلم: ۵۸.

واته: مونافیق سی نیشانه ی هه ن: هه ركات قسه ی کرد درو بکات و، هه ركات گفتیدا بیشکینیی و، هه ركات سپارده ی پی سپردراو به ته میندار دانرا، خیانه ت بکات.

له ریواتیکي (مسلم) دا هاتوه: هه رچه نډه نویژ بکات و پروژووش بگری و، گومانیشی وایی، که مسولمانه!

به لښ، مروقی سیاسیی ئیماندار، ده بی خاوه ن به لښ بی، خاوه ن پهیمان بی، راست و ساغ بی له گهل خه لکدا.

(۱۲) نه مانه تپاريزی (الأمانة):

له وباروهش ثايه تي کتیبی به پیزی خوا، دهقی سوننه تی پیغه مبهری به پیزی خوا "صلى الله عليه وسلم" زوړن، بو نمونه:

۱- ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا﴾ النساء: ۵۸.

واته: خوا فەرمانتان پنده کات، که سپارده کان به خه لکی (شایسته ی) خوږان بسپرن...

به لې، خه لک له سهری فەرزه، نه مانه تی هوکمرانی پاریزی و، به که سانیکی شایسته ی بسپری، چونکه لیرده مه به ست له (أمانات) کاروباری هوکمرانی و بهرپرسپاریتیبه، وه که له کتیبی دووه می: مه وسووعه ی: (تیسلام و دهوله تداریی) دا، به دریزی باسماں کردوه.

۲- ههروه ها واجبی بهرپرسه کانیشه، نهوانیش نه وهی، که له بهرده ستیاندا هیه، نهو نه مانه تی هوکمرانیبه ی، که ده که ویتته بهرده ستیان، به خه لکی شایسته ی بسپرن، وه که پیغه مبهر (صلى الله عليه وسلم) فهرموویه تی:

(مَنْ اسْتَعْمَلَ رَجُلًا مِنْ عَصَابَةٍ وَفِي تِلْكَ الْعَصَابَةِ مَنْ هُوَ أَرْضَىٰ لِلَّهِ مِنْهُ، فَقَدْ خَانَ اللَّهَ، وَخَانَ رَسُولَهُ، وَخَانَ الْمُؤْمِنِينَ). رواه الحاكم في مستدرکه: (۱۰۴/۴)، والطبراني في الكبير: (۱۱۴/۱۱)، عن ابن عباس.

واته: هه که سیك، که سیك بکاته بهرپرس به سهر کو مه لیکه وه، که لهو باشتریان تیدایی و زیاتر جیی رده زامه ندیی خواو بی، نهو خیانته تی کردوه به خواو، خیانته تی به پیغه مبهری خوا کردوه، خیانته تی به بروداران کردوه.

۳- ههروه ها پیغه مبهری رده وشت مه زن فهرموویه تی: (إِذَا ضُيعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ، قَالَ: كَيْفَ إِصَاعْتُهَا يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: إِذَا أُسْنِدَ الْأَمْرُ إِلَىٰ غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ)، رواه البخاري: ۵۹.

هەلبەتە ئەمانەت پارێزێ، چەمکە کە ی زۆر فراوانە، بۆ وێنە: کەسیک کە دەبیته بەرپرسی ولایتیک، سەرۆت و سامانی ئەو ولایتی دەکەوێتە بەردەست، ئەمرو نەهی، عەرزو بەرزێ، لایەنی مەعنەویی، لایەنی ماددی... هتد، ئەو هەمووی ئەمانەتە لەبەر دەستیداو، دەبی ئەو ئەمانەتە پاریزێ، ئەگەر بیهوی یەکیک لە ڕەوشتە بنەرەتییە بەرزەکانی کاری سیاسیی، کە لە ئیسلامدا، بە مەرج گیراون، لەخۆیدا بەییتە دی.

www.alibapir.com

تەوھەرى چوارەم

رەوشت و ئاكارە سیاسیە بەرزەکانی بەرپرسان

به پړان!

ته دواړه ږهشته سیاسیه بنه پته یی پشو، گشتی بو، به لام ثایا کار به ونه تهاو دهی؟ نه خیر، به لکو به پړان به تاییه، دهی کومه لیک ږهشت و بهای به ریزان هه بن، که نیمه دواړه (۱۲) شمان له وان هیان:

(۱) به زه یی و په روښ:

پیشتر هیانمان که: (مصطفی لطفی المنفلوطی) گوتویه تی: (که متر و هه بو، خه لکی سیاسی به پرحم بی)، به لکو دواپی باسی ده کم، که میکافیلی ده لی: (سیاسی و حوکمران، نابی پرحم هه ریزانی، ته گه ررحم و شه فقهت بزان، سیاسه تی بو ناکری!)، به لام بیگومان ته وه سیاسه تی شیطانییه، سیاسه تی ره بانی ده لی: ته گه به پرحم و سوزو شه فقهت نه بی، شایسته ی حوکمرانی و به پرسیاریتی، نی!

با سهرنجی چند ده قنک به دین:

۱- خوا به پیغمبه ری خاتم (صلی الله علیه وسلم) ده فهرمو:

﴿فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَئِنْ لَمْ يَكُنْ فَطَا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَأَنْفَضُنَا مِنْ حَوْلِكَ﴾

آل عمران: ۱۵۹.

واته: به هو ی پرحمه تی خواوه، بویان نهرم و نیان بووی و، ته گه ر قسه رهق و دل رهق بووی، له دورت ده پړان.

کی له دوری کی ده پړا؟ بیگومان هاوه لان "رضی الله عنهم" له دوری پیغمبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده پړان.

يانی: پیغمبره ږی خوا (صلی الله علیه وسلم) که: ﴿رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾ و
سهرورۍ پیغمبرانه و، هاوډلانیښ، که گه وره ترین مروښ و چاکترین مروښ
بوون له دواۍ پیغمبرانه، که چی ټهو چاکترین مروښانه، له دورۍ ټهو سهرورۍ
پیغمبرانه دهرېزان، ټه گهر قسه رهق و دلرهق بووايه!

ټه دی من و توۍ داماو، ټه گهر به گفټ و لغتی شیرین و، به سهرورۍ
خوش و، به رهحم و شه فقه ته وه نه بی، چون ده توانین خه لک به دورۍ خو مانه وه
بئالینین و بیاننیلینه وه؟!

۲- پیغمبره (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموۍ: (إِنْ شَرَّ الرَّعَاءِ: الْحُطْمَةُ).
صحیح مسلم: ۱۸۳۰.

واته: خراپترینی چاودیږان و بهرپرسان، ټه وانهن که خه لک ټیکده شکیښ.

ننجا خه لک ټیکشکاندن، چ له رووی جهسته ییوه، ټیکیان بشکینن، چ له رووی
مال و سامانه وه، چ له رووی نه فسییه وه، چ له رووی کو مه لایه تییه وه، له ههر
روویه که وه ههر جوړه شکاندنیک بیان شکیښ، ټهو جوړه بهرپرسانه، خراپترینی
بهرپرسانن له ته رازووی خواو پیغمبره که ی "صلی الله علیه وسلم" دا.

(۲) نهرم و نیانی:

۱- خوی تاک و پاک فهرموۍ ته:

﴿أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ المائدة: ۵۴.

واته: برودارانۍ خوشه ویستراوی خوا، له سهر بروداران میهره بان و نهرم و نیانن.

۲- پیغمبره ریش (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموۍ: (اللَّهُمَّ مَنْ وَلِيَ مِنْ أَمْرِ أُمَّتِي
شَيْئًا، فَرَفَقْ بِهِمْ، فَارْفُقْ بِهِ، وَمَنْ شَقَّ عَلَيْهِمْ، فَشَقَّ عَلَيْهِ) رواه أحمد: ۲۶۲۴۲، وشعیب
الأرناؤط، وقال: صحیح علی شرط مسلم.

پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) دوعای کرده: تهی خوايه! هر که سیک کاریکی نومته منی کهوته بهر دست و، له گه لیان نهرم بوو، توش له گه لی نهرم و میهره بان بهو، ته گهر له گه لیان رهق و زیر بوو، توش له گه لی زیرو توند به. به دلنیایی دوعای پیغمبر ریش (صلی الله علیه وسلم) قبوله.

(۳) لیبوردی و چاوپوشی:

۱- خوا "عز وجل" فرمویه تی:

﴿وَلَا يَأْتِلْ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ النور: ۲۲.

واته: با خاوهن چاکه و دستر ویشته و ده کانتان، سویند نه خوڼ له سهر هاوکاری کردنی کهسانی خزم و نه دارو کوچکهر له پړی خوادا، با لیان ببورن و چاوپوشی بکمن، تایا هه زناکهن خوا لیان ببورن؟ خواش لیبوردی میهره بانه.

هو ی دابه زینی هم تایه ته ش "وهك سه رجهم ته فسیره کان هیناویانه" ته وده بووه، که (أبو بکر الصديق) خوا لی پازی بی، پاش به شداری کردنی (مسطح بن أثاثه) ی خزمی، له بوختان پیکردنی عایشه ی کچیدا، (خوا لیان پازی بی)، سویند ده خوات، که چیدیکه هاوکاری نه کات.

به لام خوی لیبوردی به به زه یی، ناموژگاری ته بوو به کر ده کات، که له قسه و سوینده که ی ژیان بیتته وده، بگه ریته وده سهر چاکه و هاوکاریه که ی، ته ویش ناموژگاری و فرمانی خوا جی به جی ده کات و بوشی زیاد ده کات.^(۱)

۲- پیغمبریش (صلی الله علیه وسلم) فرمویه تی: (اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تَحُبُّ الْعَفْوَ فَاَعْفُ عَنِّي) الترمذی: ۳۵۱۳. وقال حسن صحيح.

واته: تهی خوايه! تو ليښوردهی و ليښوردنت هه ز ليه، ليم ببوره.

بهريزان!

بهريسياريتي بهي چاوپوشي ناکړي، گوتراوه: (آلَةُ الرَّأْسَةِ سَعَةُ الصُّدْرِ)، مروف بهي سينه فراواني و ليښوردن، بهي چاوپوشي، حوکمپانيي بو ناکړي، له مال هودا بته وي گه وره خيزانه که ت بي، له گه رکه دا، له ديډا، له ولاتدا، دهي ليښوردن و چاوپوشي هه بي، بيگومان ته ویش له سنووری خويډاو له شوي خويډا.

۴) خاکي بوون و خو به که مگريي (التواضع):

۱- خوی بالادهست و زال فرمویه تی:

﴿وَاحْفَظْ جَنَاحَكَ لِمُؤْمِنِينَ﴾ الحجر: ۸۸.

واته: (تهی موحه ممه د!) بالت بو پرواداران شوړېکه، بيانخه ژير بالت...

۲- پیغمبریش (صلی الله علیه وسلم) فرمویه تی: (مَا تَقَصَّتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ) مسلم: ۵۵۴.

واته: به خشین له سامان که م ناکات و، به هو ليښورده وه خوا عيززه ت و به رزي بو بنده که ی زياد ده کات و، هه رکه س له بهر خوا خوی به که م بگري، خوا به رزي ده کاته وه.

بهريزان! ته مانه ته و ږهوشته ږه بانيانن، که سياسه تيکي ږه شيديان پي به ږوه ده چي، که يه کيکيان بريته له: خاکي بوون و خو به که مگري!

ددهچیه تهو ولاته نا مسولمانانه، بهرپرسانیان دهبینی، حوکمرانه کانیان دهبینی، خاکیی و خو به که مگر، دییه وه بۆ ولاتی مسولماننشین، هر که سیک تۆزیک بهرپرسیاریتیی ده که ویتته دهست، هه وایه کی فیرعه و نایه تی ده که ویتته که لله، برادر! تهو ره فتارته له کوئ هینا؟ تهو که ی رهوشتی مسولمانانه؟! تۆ که بووی به بهرپرس، خه لک له سهر تهو کورسییه یان دانای، بۆ تهو ی سهرپه رشتیان بکه ی، بۆ تهو یان دانه ناوی، خوتیان له سهر بکه ی به فیرعه ون!

۵) خوږاگری له بهرانبه ر نه فامیی نه فامان دا:

ته مېش یه کی دیکه یه له رهوشته سیاسیه په سنده کانی بهرپرسان، وه ک خوا ی بهرز فهرموویه تی:

۱- ﴿ خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ ﴾ [الأعراف: ۱۹۹].

واته: ئاسانی وهر بگره و، فرمان به په سند بکه و، روو له نه فامان وهر چه رځینه ..

۲- هه روه ها فهرموویه تی: ﴿ وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴾ [الفرقان: ۶۳].

واته: (به نده بژارده کانی خوا ی به به زه ی) کاتیک نه فامان بیان دویتن ده لئ: سه لامتان لی یی ...

۲- (أنس بن مالك) گپراویه ته وه، که رۆژیکیان له کاتیکدا پیغه مبه ری خوا "صلى الله عليه وسلم" مال و سامانیک دابهش ده کردو، لهو حاله ته شدا پۆشاکیک نه جرانیی له بهر دابوو، که قه راغه کانی زبرو رهق بوون، عه ره بیکی خیله کی بیاباننشین، له پشته وه پۆشاکه که ی به توندیی راکیشا، که گهر دنی به هو یه وه سوور بووه، داوای هاوکاری لی کرد... تهویش "صلى الله عليه وسلم" ئاوپر لی دایه وه پیکه نیی و، فرمانیکرد هاوکاری بکه ن... صحیح البخاری: ۷۸۵، و صحیح مسلم: ۶۷۴.

ئینسان هه‌میشه ده‌بی وریایی و، کاتیك كه‌سیك نه‌فامیی له‌به‌رامبه‌ردا ده‌كات و به‌شیوه‌یه‌کی ناشایست و بی نه‌زاكه‌ت ده‌دیوینی، ده‌بی خۆراگر بی و، به‌دلی گه‌وره‌و ره‌وشتی په‌سندوه‌و مامه‌له‌ بكات و وه‌ك به‌رانبه‌ره‌كانی نه‌كات و، خۆی نه‌خاته ته‌رازووی نه‌وانه‌وه‌و، خۆی له‌گه‌ل واندا یه‌كسان نه‌كات.

٦) فیركردن و پینمایی كردن:

ئه‌میش ره‌وشتی‌کی دیکه‌ی سیاسی به‌رزو په‌سندی پپوسته له‌سه‌ر به‌رپرسان، به‌ به‌لگه‌ی نه‌وه، كه‌ خوی کاربه‌جی و زانا، نه‌و خه‌سه‌له‌ته‌ی له‌چوار ئایه‌تی قورئانی به‌رزو به‌پێژدا، کردۆته ئه‌ركی پینغه‌مبه‌ری کۆتایی خۆی (محمد) "صلی الله علیه وسلم" وه‌ك فه‌رموویه‌تی:

١- ﴿يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ﴾ (البقره: ١٢٩ و ١٥٣، آل عمران: ١٦٤، الجمعة: ٣).

واته: ئایه‌ته‌كانی‌تان به‌سه‌ردا ده‌خوینێته‌وه و، كتیب (یاسا‌کانی شه‌ریعه‌ت) و حیکمه‌ت (ره‌وشت و به‌ها به‌رزه‌كان) یان فیرده‌كات و، ته‌زکیه‌یان ده‌كات...

٢- هه‌روه‌ها له‌وباره‌وه ده‌قی سونه‌تیش زۆرن، بۆ نمونه:

(عن عمر بن أبي سلمة قال: كنت غلاماً في حَجَر رسول الله، وكانت يدي تطيش في الصفحة، فقال لي رسول الله: يا غلامُ! سَمَّ الله، وكلَّ بيمينك، وكلَّ مما يليك) البخاري: ٥٣٧٦، ومسلم: ٢٠٢٢.

واته: (عمر بن أبي سلمة) ده‌لی: من کورپکی تازه‌پنگه‌یشته‌وو بووم، له‌مال و له‌ژیر چاودێری پینغه‌مبه‌ری خوادا "صلی الله علیه وسلم"، عاده‌تم وابوو، له‌کاتی نان‌خواردندا، ده‌ستم له‌ده‌فره‌که‌دا ده‌گیرا، نه‌ویش فه‌رمووی: پۆله! ناوی خوا بینهو، به‌ده‌ستی راست بخۆو، له‌پیش خۆته‌وه بخۆ.

بهلې، بهرپرس و هوکمرانی ږهشید، یه کیڅ له ږهشته بهرزه کانی ته وږیه، که دهی خه لک فیږ بکا، خه لک ږینمایي بکا، بهرچاویان ږوون بکاته وه، جاری دیکه ش گوتوومه: زوږبهی بهرپرسانی ږپار به دهستی ته و لا ته، ته وه بیست و جهوت (٢٧) ساله، گوئ بیست نه بووم خه لک ږینمایي بکه ن^(١)، نه ک هه ر به لای خوادا، به لای دینداری و خواپه رستییدا، به لکو بو دنیا داریش ږینمایان بکه ن!

هه ر له و خه لکه گه راون، ته و گه نج و لاوانه چی ده کهن: مه یخوږی، قومار کړدن... هتد، ثایا ولات به ږیوه بردن و خه لک سه ږه رشتییکردن ثاوا دهی؟! نه خیر، به لکو بهرپرسان دهی خه لک ږینمایي بکه ن، په روه ردهیان بکه ن و، چاکه یان فیږ بکه ن و، له هه موو ږوویه که وه هه ولبدن گه شه یان پی بدن.

(٧) چاوپیدا گپړان و پشکیننی حال و بالی خه لک:

ته میس یه کی دیکه یه له ږهشته سیاسیه بهرزو په سنده کانی بهرپرس و هوکمرانان و، به لگه ی قورږان و سوننه تیش له و باره وه زوږن، بو وینه:

١- خوا "سبحانه و تعالی" له سووږه تی (النمل) له باسی (داود و سلیمان) دا "عليهما السلام" دواي ته وهی باسی سوپایه که ی سوله یمان ده کات، که له جند و مروؤف و بالندان پیکه اته:

﴿وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ﴾ (١٧) النمل.

ته و جار باسی پشکیننی سوله یمان "عليه السلام" بو سوپایه که ی ده کات:

﴿وَنَقَمَدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهَدْهَدَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ﴾ (٢٠)

النمل.

(١) ته گه ر بوویش من گوئ بیستی نه بووم و، پیم نه زانیوه.

واته: بالنده کانی به سهر کړدنه وه، فهرمووی: ټوهه بؤچی (هود هود) نابینم؟
واته: که نابینم، ټیا به عوزړیک، پاساوړیک لیره ټاماده نیه، یاخود که مته رڅه میی
کړدوه؟! دوايي باس دهکا، که دهیج به پیی ټاوانه که ی سزای بدا.

یانی: سوله یمان (عليه الصلاة والسلام) ته نانه ت بالنده یه کی لی ون نه بووه،
ټیهمال نه کړدوه، که مشووری لی نه خوات و ټاگاداری لی نه یی!.

۲- پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) عاده تی وابو که نوړی به یانیانی ده کړد،
ټه گهر که سینک له هاوه لانی (خوا لیان رازی یی) دیار نه بوایه لیی دهر سین:
فلانکه س بؤ دیار نیه؟ ټه گهر له سه فهر بوایه، یان نه خوشی هه بوایه، لیی
ده پیچایه وه^(۱).

۳- نهک ههر ټه وهنده، به لکو پیویسته به رپرس له بازار پیچیتته وه، له که سابهت و
کاروباری خه لک، له دوکانداران، لهو باره وهش ټه فهرمووده یه هه یه:

ټه بو هور دیره ده گپ ټته وه ده لی: رپوژیک پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم)
چوه بازار، کابرایه ک کوگه نمیک هه لدا بوویه وه، پیغه مبهه (صلی الله علیه
وسلم) دهستی برده نیو، گهنمی ته پی دهر هیئا، فهرمووی: ټوهه بؤچی وایه؟
گوتی: ټوهه باران لییداوه ته ر بووه!

فهرمووی: ټه وهی ته ر بووه، بؤچی نه تختستوته دهری، بؤ ټه وهی کړیار
بیینی؟ ټنجا له وباروه فهرمووی:

(مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنَّا)، رواه مسلم: ۱۰۲.

واته: هه رکه سینک غهش و فیل بکا، له ټیمه نیه.

واته: لهو رده شته دا له ټیمه نیه، نهک ههر که سینک فیل و غه شیکي کړد،
به یه کجاری مسولمان نه مایی! یانی: لهو رده شته دا له ټیمه نیه، وهک ټیمه

(۱) پروانه: (ریاض الصالحین) {۷۰- باب فضل الإختلاط بالناس...} ص ۲۴۸، که (النووی)
گوتویه تی: (إعلم أن الإختلاط بالناس على الوجه الذي ذكرته، هو المختار الذي كان عليه
رسول الله "صلی الله علیه وسلم" وسائر الأنبياء "صلوات الله وسلامه علیهم...").

نیه، چونکه تیمه ی ته هلی ئیسلام، غهش و فیل ناکهین، مه به ستم ته وهیه، که بهرپرس، که سیک که کاروباریک له نیو مسولماناندا به ته ستووه ده گری، پیوسته له کاروباریان بکولیتته وهو، پشکنینی هه بی و، به دوا داچوونی هه بی.

۸) سووربوون له سه رپاراستنی مال و سامانی گشتی:

ته میش رهوشتیکی سیاسی بهرزی دیکه ی ته و که سانهیه، کاتیک بهرپرسیار تییان ده که ویتته ته ستو: مال و سامانی گشتی به هی خه لک بزنان و، به هی خو یانی نه زانن! ته راتینی تیدا بکه ن!

با له وباروه سه رنجی دوو نمونه، له تاهیه ته کانی قورپان و دهقه کانی سوننه ت بدین:

۱- خوی پهروه ردگار له سوورپه تی (الشعراء)، له سه ر زمانی (صالح) پیغه مبه ر "عليه الصلاة والسلام" به گه له که ی ده فهرمو ی:

﴿وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (۱۵۱) ﴿الَّذِينَ يَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ﴾ (۱۵۲)

الشعراء: ۱۵۱ - ۱۵۲.

واته: فه رمانبه ری فه رمانی زیده رپوییکاران مه که ن، ته وانه ی، خراپه له زه ویدا ده که ن و چاکسازی ناکه ن.

واته: بهرپرسانی زیده رپوییکاری تیکده رو خراپه کار، نابج فه رمانبه رییان بکری، ئنجا مه به ستم لیژده ته وهیه، که که سانیک رازاوه نه بن به و رهوشته سیاسییه بهرزانیه له بهرپرساندا، به مه رج گیراون، ره وایه تی حوکمرانییه له ده ست ده دن، چونکه رازاوه نین به و رهوشتانه ی، که خوی پهروه ردگارو پیغه مبه ری سهروه ر (صلی الله علیه وسلم) به مه رجیان گرتوون، بو که سانیک که سه ره رشتی کاروباری کو مه لگا و خه لک به ته ستووه ده گرن.

۲- فہرمايشتيكى پيغهمبريش (صلى الله عليه وسلم) ههيه، كه زور له بهرپرسانى هم رپوژگار، بهتاييهت له عيراق و ههرىمى كوردستاندا، دهگريتهوه، كه پيغهمبر (صلى الله عليه وسلم) دهفهرموى: (من أخون الخيانة: تجارة الوالي في عمله) رواه الطبراني في مسند الشاميين، وحسنه: ۱۳۲۳.

واته: گه ورتين جوړى خيانت، بازرگانى كردنى بهرپرسه له كاردهيدا.

(والي) نهو كاته، وهك سهروك كوډمارى ئيستا وابوو، بهرپرسياريهتايهكى گه وړى به دهستهوه بووه، ئنجا مهبهست شهويه، كه ههر كاتيك باباى بهرپرس له پهنای كار ئيداريه كيداو، به هووى حوكمرانيى و بهرپرسياريتايه كيهوه، مامه لهو بازرگانى كرد، نهوه خراپترين جوړى خيانتى كردوه!

(ابن خلدون) رهمهتى خوى لى بى، له (المقدمة)ى خویدا، دهلى: {ههر كاتى بهرپرس و حوكمرانان بوونه بازرگان، ولات كاډل دهى}، چونكه بوارى كه سابهت بو كهس ناهيلى و ههمو سولتهى سياسيى خوى به كاردىنى، تاكو ههرچى بازرگانى و سهوداو مامه لهيه، بوخوى قورخى بكات، وهك ئيستا له عيراق و ههرىمى كوردستانيش دا، نهو حاله ته زور به زهقى دهينرى!

(۹) تيكه لى له گهل خه لك و خولى نه شاردنه وهيان:

نهميش يه كى ديكهيه، له رهوشته سياسييه گرنگه كانى بهرپرسان، با لهوبارهوه تايهتيك و فهرمودهيهك به نمونه بينينهوه، وهك بهلگه شريعى:

۱- پيغهمبر (صلى الله عليه وسلم) نهوهنده تيكهل بووه، له گهل خه لك و له گهل هاوهلاند، خوا (سبحانه وتعالى) به پيوستى زانيوه هوشاريى بداته مسولمانان:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَظِيرٍ إِنَّهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا إِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَعْسِينَ لِحَدِيثٍ

إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَجِئُ مِنْكُمْ... ﴿٥٣﴾ الأحزاب: ٥٣.

واته: نهی ته وانهی پرواتان هیناوه! مه چنه ماله کانی پیغمبرهوه (صلی الله علیه وسلم) مه گهر مؤلّه تان بدری، که بو خوار دنيك ده عودت ده کړین، بو خوار دنه که ش، چاوه پړی پیگه یشتن و کولانی مه کهن، (ته گهر خوار دنه که پیگه یشتبو). همرکات بانگ کران بچنه ژوورو، دواي خوار دنيستان، بلاوهی لیبکهن و به قسانه وه مه خافلین، ثا ته وه پیغمبره تازار ددات و شهر میشتان لی ددکات، پیتان بلې....

دیاره مالی پیغمبره (صلی الله علیه وسلم) وابووه، کاتیک زانیویانه له مالی یه کیك له هاوسه رده کانیدا خوار دنيك هیه، خه لیک چوون، بویه خوا فهرموویه تی: له ناوه ختداو به یی له دهر گادان و مؤلّهت وهر گرتن، مه چن.

ماله کانی پیغمبره (صلی الله علیه وسلم) دهر گایان ههر ناوه لاو کراوه بووهو خه لک چووه، نهک وک تهو بهر پر سانهی ئیستا، به چهند بازگو پرسگه یه کدا، ته گهر خه لک بیانگاتی، پیغمبره خاتم (صلی الله علیه وسلم)، که له سهر ناستی به شهریه ت، هه لېژار دیه و تهو کاته ش "پیگه و پایوه مه قامی پیغمبره (صلی الله علیه وسلم) له پرووی مه عنه ویی و خواي، ههر خوا ددزانی" به لام له بواری دنیا یه تی شدا، پیغمبره (صلی الله علیه وسلم)، چ پله و پایه کی بهرزی هه بووه: ده ولّه تی فارس و روم له سوپاو ده ولّه ته که ی ترساون، که چی هه میشه دهر گای ماله کانی له سهر پشت بووه، ئنجا وادیاره که سانیکیش ره چاوی هه ندیک ته دهبی تایبه تییان نه کرده، که بو ههر مالیك پیویسته ره چاوبکړین. بو وینه: که به یی ناگادار کړدنه وهو مؤلّهت وهر گرتن نه چنه ژووری و، ئیسراحتیان لی تیک نه دري... هتد، بویه خواي کارزان و په نهانزان، به پیویستی زانیوه مسولمانان ناگادار بکاته وهو، له وباروه هوشاری (تنبيه) یان بداتی، تاکو پیغمبره خوا "صلی الله علیه وسلم" و مال و حال و خیزانی سه غلّه نه کړین!

۲- پیغمبره ریش (صلی الله علیه وسلم) فهرمایشتی کی هیه، که زور جی سهرنجهو، ئیمه هه موومان دهبی دهرسی لی وهر بکړین، ده فهرموي:

(مَنْ وَلَّاهُ اللَّهُ شَيْئًا مِنْ أُمُورِ الْمُسْلِمِينَ، فَاحْتَجِبْ دُونَهُ حَاجَتَهُمْ وَخَلَّتْهُمْ وَفَقَرَهُمْ، احْتَجِبَ اللَّهُ دُونَ حَاجَتِهِ وَخَلَّتْهُ وَفَقَرَهُ، يَوْمَ الْقِيَامَةِ) رواه أبو داود: ٢٩٤٨، والترمذي: ١٣٣٢.

واته: هرکه سينک، خوا کارېکې له کارې مسولمانان پي بسپري و بکه ويته دهستی، به لام خوی بشاريته وه، له کاتي ناتاجيبي و نه داري و گرفتېکياندا، خوي پروهردگارش له روژي دواييدا، له کاتي پيوستې و نه داري و گرفتې دا، نيهمالی دهکاو گوڼي پي نادات.

ياني: سزايه کې نه وديه: که بيگومان نه وه زور سزايه کې سخت و ترسناکه.

(۱۰) داخستنې دهرگای جاسووسې و قسه هيڼان و بردن:

بهړپزان!

تيستا نهو حيزبانه ي، که لهم ولاته ي تيمه دا حوکمرانن، مه گهر چون، نه گهرنا هموويان دهرگای سيخوړپيان هه يه، نجا وا دهرانن، تيمه ش ههر واين، روژيک يه کيک له بهرپرسانې دهرگا هه والگرييه کان هاتبوو بو لام، گوتي: ماموستا! پيم خو شه له گهل نهو دهرگا هه والگرييه ي تيوده ا هاوکاريمان هه يي، گوتم: کامه دهرگای هه والگريي؟

گوتي: تيوش هه تانه، هه موو حيزيک هه يه تي.

گوتم: نه خير، تيمه نيمانه، مه گهر که سينک به خيري خوي قسه يه کې خيرمان بو بيني، نه گهرنا تيمه نيمانه.

گوتي: ناخر چون؟

گوتم: تيمه بو نيو حيزب، سيقه مان به براو خوشکانې خومان هه يه و، دهرگاشمان ناوه لايه و، دلېشمان کراويه، ره خنه مان ليندو گرن و قسه دهکهن، تيبيني و

سهرنج و ناموژگاری... هتد، بو خه لکی دیکه ش نیمه شو دوزگایه مان نیهو، نیمه خوشمان به دولهت و قهواره ی سیاسیی داناییین و، شو دامه زراوانه ش هی دولهتن، نابې هی حیزب و شه خس بن!

ننجا با له وبارده وش، ناماره به چهند فرمایشتیکی خوی بهرزو مهزن و پیغه مبه رکه ی بکهین:

۱- خوی پوره دگار ناموژگاری مسولمانان ده کاو ده فرموی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَا فَتَيَّنُوا ..﴾ الحجرات: ۶.

واته: نه ی پروادارینه! هرکات لادر (فاسق) یکه هوالیکی بو هینان، پروون و ساغی بکه نه وه...

نم ږهوشته ش زور گرنگه، براو خوشکه کانم! جاری و ابووه بینیمه بهرپرسيک له ناستیکی بهرزدو تووشی پریاریکی هله بووه، له سر بناغی مه علوماتی نادرست و هوالی نادرست.

زورجاران برایه ک، خوشکیک، دلی له که سیک ډه ږنجی، له سر بناغی هوالیکی نادرست، یاخود به و هوپوه که سیک غه یبه تیک ده کا، بویه پیویسته ډه رگای جاسوسی و غه یبهت و قسه هینان و بردن، دابخری.

بهرپرس نابې گوی کلور بکاو، گوی شل بکا بو که سیک، باسی خه لکی له لا بکات و غه یبهتی خه لکی بو بکات، چ جای بوختان و تومته!

باشترین شت نه ویدیه، که تو شو گل ییه ی هته له فلانکه س، بچو بو لای خوی، یاخود نه گه ر گل ییه کت لی هیه، با بیهیننه بهر ږووت، بهر ږووت دابنیشی.

بهرپرس دې خه لک را نه هینی له سر باس و غه یبهتی یه کدی، به تایبهتی هی بهرپرسان، چونکه شو که سه ی ډه کړته بهرپرس، باری قورستره، هله بهته

به پرېسېش دهېې له خوی وریایې و، له خه لک به ته قوا تر بې و، له وان دلسوزتر بې، به لام کاتیک، که نه وان باریشيان گرانتر و به زحمه تتره، که چی ری بدری به خراپه باسیان بکری و، بکړنه بنیشتی سه رزارو، له هه بیهت و ویقاریان بیته خوار، بیگومان نه وه سته مه.

هه لېبه ته نه گهر که سیکیش ږه خنهی هه قی له که سیک هه بوو، نه وه دهېې هه موومان له بهرام بهر حه قیدا، ملمان له موو باریکتر بې، به لام نابې به ناحهق باسی که س بکری، نه به پرېس و نه غه یری به پرېس، به لام به زوری باسی به پرېسان ده کری، بویه به تایبته باسی نه وانمان کرد.

۲- پیغه مبه ریش (صلی الله علیه وسلم) له وباروه ده فهرموې: (إِنَّكَ إِنِ اتَّبَعْتَ عَوَزَاتٍ أَوْ عَتَرَاتِ النَّاسِ، أَفَسَدْتَهُمْ أَوْ كِدْتَ أَنْ تُفْسِدَهُمْ) أخرجه أبو داود: ۴۸۸، والبخاري في الأدب المفرد: ۲۴۸.

واته: هه ركات تو به دواى عهیب و عار، یان هه له کانی خه لکی که وتی، تیکیان ده دهی، یان خه ریکی تیکیان دهی.

به پړزان!

تیستا زور له ده ولتان، خه لکیان هه موو به سه ریه که وه کردو ته جاسووس، به لام بو زانیاریتان! نه و قه واره و رژی و حیزبان، زیاتر پیوستیان به سیخوړو جاسووس و، خه لک له سه ریه ککړنه هه والگر (مخبر) هه یه، که حوکی ناحهق ده کن، به لام نه گهر حوکیکی حه قت هه بې، پیوستیت به وه نیو، که سیک نامانجی شه رعیی هه بې، پیوستی به نامرازی ناشه رعیی ناکات، کاتی خوی له یه کیستی سوځیه تی پشوودا، تیستا له نه مریکادا، کاتی خوی له سه رده می رژی می به عسداو... هتد، نه و رژی مانه ی خو سه پیتن، پیوستیان به وه هه یه، هه موو خه لک چاو و گوئیان بې، بو نه وهی هیچ که س نه ویری له که ولی خویدا بجوولی، چونکه (الخائن خائف) {نه وهی خیانه تکاری، ده ترسی}، به لام {نه وهی که په ریزی پاکه، بې باکه} که سیکیش په ریزی پیس بې، به ته نکید هه میسه له خوی له گومان دایه.

۱۱ و ۱۲: لېږسینه وهو سزادانی خراپه کاران و، پېژلېگرتن و هاندانی که سانی دلسوژو شایسته:

نم دوو ږهشته سیاسیه په سندهی بهرپرس و حوکمرانم، به ټیکهه لکیشی هیانن.
به پېژان! نم ژیانی دنیای نیمه، دنیای هوکاره کان (عالم الأسباب)،
به شهریش وایه، هم پېوېستی به وه هیه، نه گهر خوار بوو، راست بکړیته وه،
نه گهر راست پوښی، پاداشت بدریته وه، به شهر وایه، خوی کاربه جی له قورپاندا
همیشه پاداشت و سزا (ثواب و عقاب) ی خوی پیکه وه باسی دهکات و، باسی
به ههشت و دوزخ پیکه وه دین، بو نمونه:

۱- ﴿...بَنَىٰ عِبَادِيَ أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۝٤٩ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ
الْأَلِيمُ ۝٥٠﴾ الحجر.

واته: هه وال به بنده کانم بده که له دنیای من لېږدهی به به زه یم. هه روه ها
که: هر سزاو تازاردانی من، سزاو تازاری به ټیسه.

۲- ﴿الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ۝٢ مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ ۝٣﴾ الفاتحة.

واته: (خوا) به به زه یی به خشنده یه. خاوه نی پوژری سزاو پاداشته.

خوی کاربه جی پیکه وه ویکړا، هم سزای خوی و هم پاداشتی خوی،
پېشان ددها.

هه لېبه ته له وبارده شه وه به لگه ی قورپان و سوننه ت زورن، بو نمونه:

۱- با سهره تا ته ماشای شو ثایه تانه بکه ین، که خوا (سبحانه و تعالی) له
مه قامی مه دحدا، باسی (ذوالقرنین) دهکا، ده فهرموئ:

﴿قُلْنَا يٰذَا الْقَرْنَيْنِ اِمَّا اَنْ تُعَذِّبَ وَاِمَّا اَنْ تَنْخِذَ فِيْهِمْ حُسْنًا﴾ ۸۶ ﴿قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ
نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ اِلَى رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُّكْرًا﴾ ۸۷ ﴿وَاَمَّا مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صٰلِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ
اَلْحَسَنُ وَسَنَقُوْلُ لَهٗ مِنْ اَمْرٍ اٰیْسَرًا﴾ ۸۸ ﴿الكهف: ۸۶ - ۸۸.

واته: گوتمان تهی (ذوالقرنین)! سهرېشکی، بۆت ههیه خه لک سزا بدهی و،
بۆشت ههیه چاکه یان له گه ل بکه ی.

یانی: همم دهستی سزادانت کراوږیه، بۆ کهسانی خراپه کار، همم دهستی
پاداشتدانه ودهشت کراوږیه بۆ کهسانی چاکه کار.

دېبی ئاوا له نایه ته کانی خوی زاناو توانا تی بگه یڼ، چونکه خوی بهرزو
مهزن به کورتیی و پوختیی فهرمایشت دهکات، لیره دا که سیک لپی وردنه بیته وه،
دهلی: دیاره ههر له گوتره خوا فهرموویه تی: کیت پی خوشه، سزای بدهو، کیش
پیته خوشه، چاکه ی له گه ل بکه! به لام وانیه و گوتره کاری نیه، به لکو یانی:
تهی (ذو القرنین)! تو دهستت کراوږیه بۆ ههر کام له:

أ- سزادانی خراپه کاران، بهو شیوږیه، که به گونجاوی دهزانی.

ب- پاداشتدانه ودهی چاکه کارانیش، ههر که سه به پی خوی.

تنجا نایا (ذو القرنین) دهلی چی؟! ﴿قَالَ اَمَّا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ اِلَى
رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُّكْرًا﴾.

گوتی: تهو دی سته م بکات (خراپه و لادان بکات)، نیمه سزای دده یڼ، دواپی
ده گپ درپته وه بۆ لای په روه رد گاری و، زور خراپ سزای ددها.

یانی: سزای نیمه، له چاو سزای خوی داد گهر ههر هیچ نیه.

﴿وَاَمَّا مَنْ اٰمَنَ وَعَمِلَ صٰلِحًا فَلَهُ جَزَاءٌ اَلْحَسَنُ وَسَنَقُوْلُ لَهٗ مِنْ اَمْرٍ اٰیْسَرًا﴾.

به لام که سیک نیمانی هه بی و کرده ودهی باش بکا، نه وه پاداشتی ههره چاکه
له لای خوا هه یه و، نیمه ش قسه یه کی باشی له گه ل دهکین.

واته: ته قديری دهكېن و دهستخوشي لیدهكېن و پاداشتی ددهینهوه.

۲- ههروهېا پیغه مېهري خاته مېش (صلي الله عليه وسلم) له ژماره يه كه له
فهرمايشته كانيدا، به مېه دح و ستايشه وه، باسې هاوه له به پړه كاني خوی دهكا، بؤ
ويینه:

أ- باسې نه بو به كړ (رضي الله عنه) دهكات و دهفرموي:

(إِنَّ أَمَّنَ النَّاسِ عَلَيَّ فِي مَالِهِ وَصَحْبَتِهِ: أَبُوبَكْرٍ، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا، لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ
خَلِيلًا) رواه البخاري: ۳۹۰۴، الترمذي: ۳۶۶۰.

واته: خاوه ن چا كه ترين كه س به سهر منه وه، له سامانيداو له ره فاقه تيدا:
نه بو به كړه، نه گهر كه سم گرتبايه به دوستی تاييه، نه بو به كرم به دوست
ده گرت، {ياني: به س خوا نهو زاتيه، كه هه موو خو شه ويستېي خو مم بؤ
تهر خان كړده}.

ب- ههروهېا باسې عومهر (رضي الله عنه) دهكاو، دهفرموي:

(وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ مَا لَقِيتُكَ الشَّيْطَانُ سَالِكًا فَجًّا قَطُّ، إِلَّا سَلَكَ فَجًّا غَيْرَ فَجٍّ) رواه
البخاري: ۶۰۸۵.

واته: سويند به وهی گياني منی به دهسته، هيچ كات تو به پړيه كدا نه پړيشتوي،
مه گهر شه يتان به پړيه كي ديكه دا پړيشتوه، {ناوړي به پړي تو دا بي}.

ج- ههروهېا له باسې عوتماندا (رضي الله عنه) فرمويه تي:

(إِذْنٌ لَهُ وَبَشْرُهُ بِالْجَنَّةِ، عَلَى بَلْوَى تَكُونُ) رواه البخاري: ۷۲۶۲، الترمذي: ۳۷۱۰.

نه بو هو پړه يره، پړوژيك له خزمهت پیغه مېهردا بووه (صلي الله عليه وسلم)،
له وكاته دا پیغه مېهري خوا له سهر (بيريك دانېشتوه، ههردووك لاقی به بيره كه دا
شوړ كړدوونه ته وه، كه سيك له دهرگای باخچه كه ی داوه، فرمويه تي: مؤلّهت
بده يته ژوورو، موژده ی به هه شتشي پي بده، يه كه ميان نه بو به كړ بووه، دوايی
عومهر بووه، سييه ميان عوسمان بووه، بؤ وی فرمويه تي: به لايه كيشی

تووش دیت، عوسمانیش گوتوویه تی: (اَللّٰهُ الْمُسْتَعَان) په نا به خوا ده گرم له سهر
تهو به لایه ی، که تووشم دی، تهویش تهووهو که به ناهه ق شهید کرا.

د- ههروه ها دهر باره ی عه لی (رضي الله عنه) فهرموویه تی: (لَا تُعْطِيَنَّ هَذِهِ الرَّايَةَ
غَدًا رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، يَفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ) رواه مسلم: ۲۴۰۵.

واته: به یانی ته م نالایه ددهمه دهست پیاوړیک خواو پیغه مبهری خوا ی خو ش
دهوین و، خوا له سهر دهستی وی تهو قه لایه دهکاته وه.

دوایی نالایه که ته سلیمی عه لی دهکات و، به سه رکردایه تی عه لی سو پای
نیسلام دهر وازه ی قه لای خه بیه ر ده شکی نی.

ه- دهر باره ی خالیدی کوری وه لید (رضي الله عنه) فهرموویه تی: (نِعْمَ عَبْدُ اللَّهِ:
خَالِدُ بْنُ الْوَلِيدِ، سَيِّفٌ مِنْ سَيُوفِ اللَّهِ) أخرجه الترمذي: ۳۸۴۶، وقال حسن غريب.

واته: خالیدی کوری وه لید به ندهیه کی باشه، شم شیریکه له شمیره کانی خوا.
ههروه ها له زور فهرمایشتی دیکه دا مه دحی هاوه لانی دیکه ی (خوا لیان
رازی بی) دهکات.

تنجا ثایا بوچی مه دحیان دهکات؟

ده لیین:

یه که م: وه ستایش و ته قدیر کردنی هه ول و خه بات و دل سو زیان.

دووهم: پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) به چاوی وه جی، داهاتوی بینوه و،
زانویه تی هه ریه ک له وانه کی شه و گرفت ی دینه پی ش، تنجا ویستویه تی: هم
بوخویان هم بو دو ست و نه یارانی شیان، بهر چا ورووی بی بدات.

بو سزادانی ش: پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) هه رکه سیکی بینیی،
هه له و خراپه یه کی کرد بی، له و کاته دا سزای داوه، ته گهر شایسته ی سزا بووی،
یا خود پی شانی داوه، که هه له ی کردوه، بو وینه:

أ- خالیدی کورپی وهلید (رضی الله عنه)، که تاوا مه دحی دهکا، لهو مه قامه دا، له مه قامینکی دیکه دا، که خه لکینک به ناههق ده کوژی، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) دهست بهرز ده کاته وهو ده فهرمووی: (اللَّهُمَّ إِنِّي أَبْرءُ إِلَيْكَ مِمَّا صَنَعَ خَالِد) رواه البخاري: ۴۳۳۹.

واته: ئەه ی خوایه! من بهریم له وهی، که خالید کردی [و لهو تاوانهیدا به شدار نیم]، هه لیه ته لهو مه سه لهیه دا (خالد) ئیجتههادیکی هه له ده کاو به ناحهق دهیان کوژی، به لام ته مه، ته وهی نه گه یاندوه، که خالید به که لکی هیچ نایهت، له بهر ته وهی هه لیه کی کردوه، پیغه مبه ر لیزان (صلی الله علیه وسلم) به راته له هه له که ی دهکا، به لام ته قدیریشی ده کات، چاکه کانی له جیی خوی، هه له که شی له جیی خوی.

زۆر گرنکه، ئیمهش هه میسه تهو هاوسه نگییه رابگرین.

ب- هه روه ها له وبارده نمونه یه کی دیکهش دینینه وه:

(عن يعيش بن طخفة الغفاري رضي الله عنه قال: قال أبي: بينما أنا مضطجع في المسجد على بطني، إذا رجل يُحرّكني برجله، فقال: [إن هذه ضجعة يبغضها الله] قال: فنظرت فإذا رسول الله صلى الله عليه وسلم). رواه أبو داود بإسناد صحيح: ۵۰۴۰.

واته: بایم گوتی: له کاتیکدا له مزگه وتی له سه ر سکم راکشابووم، پیاویک به لاقی جوولاند می گوتی: ته م راکشانه خوا رقی لییه تی، که سه رنجمدا: پیغه مبه ری خوا بوو "صلی الله علیه وسلم".

ج- ته مهش نمونه یه کی دیکه هه ر له وبارده:

پیغه مبه ری خوا "صلی الله علیه وسلم" فهرموویه تی: (ما بال أقوام يرفعون أبصارهم إلى السماء في صلاتهم، فاشتدَّ قَوْلُهُ في ذلك حتى قال: لَيَنْتَهَنَّ أَوْ لَتُخَطَفَنَّ أبصارهم) رواه البخاري: ۷۵۰.

واته: بۆچی که سانیک له نوێژ ده یاندا چاویان دهر نه ئاسمانی! له وبارده قسه ی توندی فهرموو و توور به بوو، هه تا فهرمووی: یان وازدینن، یان چاویان دهر فیترین.

www.alibapir.com

تەۋەرى پېنجەم

رەۋىشتە بەرزە سىياسىيەكانى خەلك، لەگەل بەرپرس و حوكمراناندا

به نوره کوچه‌ها رانیده‌ام که کمان‌ها
 در آغوش من می‌خوابانند
 بدن منم غیر مواقع انزواست اجتماعی

AliBapir

archive.org/details/@alibapir

PDF

AliBapir

کمان‌ها
 در آغوش من می‌خوابانند

Google Play

App Store

Telegram

AliBapir

کمان‌ها
 در آغوش من می‌خوابانند

به‌رپرزان!

لهم تهوره‌یه‌شدا باسی شه‌ش (٦) له‌و ږهوشته و خه‌سله‌ته سیاسیه جوان و په‌سندانه ده‌کین، که پیوسته خه‌لک و جه‌ماور مامه‌ل‌یان پی له‌گه‌ل حوکمران و به‌رپرساندا بکه‌ن:

(١) خو به به‌رپرسیارزانین به‌رانبه‌ر به‌کومه‌لگا:

به‌رپرزان!

به‌راستی ته‌مه ږهوشتیکی گرنگه‌ بو خه‌لک به‌ گشتی، که به‌رامبه‌ر به‌ کومه‌لگا، خو‌یان به‌ به‌رپرسیار بزائن، بو وینه: ته‌ماشاکه‌ن! ته‌م هه‌ل‌ب‌ژاردنانه‌ی ته‌م دوا‌ییه^(١)، که دهرفه‌تیکی باش کرایه‌وه‌ بو ته‌زویری هه‌ردوو حیزبی حوکمران، له‌به‌رچی بوو؟! له‌به‌ر ته‌وه‌بوو، که خه‌لک نه‌چوو بو ده‌نگدان، ثایا بوچی ناچن بو ده‌نگدان؟! هه‌ل‌به‌ته‌ خو‌یان به‌ به‌رپرسیار نازائن، خو‌یان به‌ به‌رپرسیار نازائن، به‌رامبه‌ر به‌ خپرو شه‌ری کومه‌ل‌گاکه‌یان، به‌لام خوا (سبحانه و تعالی) به‌ جوړتیکی دیکه ده‌فه‌رموی:

١- خوا ده‌فه‌رموی: ﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ...﴾ (٧١) التوبة.

واته: پیاوani تیماندارو ثا‌فره‌تانی تیماندار، هه‌ندیکیان د‌وست و پشتیوانی هه‌ندیکیان.

تنجا ثایا بوچی بر‌واداران د‌وست و پشتیوانی یه‌کدین؟

(١) هه‌ل‌ب‌ژاردنی په‌رله‌مانی کورده‌ستان، که له: (٢٠١٨/٩/٣٠) دا ته‌نجام درا.

تاكو فرمان به چاكه بكن و، پي له خراپه بگرن و، نوټر بهرپابكن و، زهكات بدن و، فرمانبهری خواو پیغمبهری خوا (صلي الله عليه وسلم) بكن.

دوايش ددفرموي: ﴿أُولَٰئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ﴾، هر تهوانهش خوا بهزدي پياند د، و، هر كهس وا نهبي، ودهر پهحمهتي خوا ناكهوي.

۲- هر وهها پیغمبهر (صلي الله عليه وسلم) ددفرموي: (كلکم راع وکلکم مسؤول عن رعیتہ، والأمر راع، والرجل راع على أهل بيته، والمرأة راعية على بيت زوجها وولده، فکلکم راع وکلکم مسؤول عن رعیتہ) رواه البخاري: ۸۹۳، ومسلم: ۱۸۲۹.

واته: هر کاميک له تيوه چاودير و بهرپرسياريشه بهرامبهر به کومه لگايه کي...

هنديک له ماموستايان وشه (راعي) به (شوان) ليک ددهنده، به لام وا نيه، چونکه ته گهر هه موممان شوان بين، ته دي مه رده کي؟!

که واته: (کلکم راع) ياني: هه مومتان چاوديرن، نهک هه مومتان شوانن، چونکه ههنديک له علمانييه کان رهنه ده گرن، ده لين: ته ماشا بکن! نيسلام خه لک و ميللهت به مهر داده ني، چونکه ته وهتا ده لي: بهرپرسه کان شوانن، به لام نه خير، پیغمبهر (صلي الله عليه وسلم) ددفرموي: هه مومتان چاوديرن، ياني: مشور خورن، ته سلن شوان بويه پي ده گوتري: (راعي) چونکه چاوديري مه ره کاني ده کات، توش ده بي چاوديري کومه لگايه خوت بکي و، چاوديري بهرپرسه کشت بکي، به لکو چاوديري مال و خيران و دهر و حيرانيشت بکي و، بيانگيري وه سهر حق، له ناحق لايانده و، بو حق هانپان بدي.

۲) فرمانبهریې بۆ بهرپرسان له بازنه‌ی شریعه‌تدا:

بهرپزان!

له‌ئیسلامدا تنه‌یا له بازنه‌ی شریعه‌تدا، به‌قسه‌ی سهرده‌ی خو ده‌کړی و، فرمانبهریې بۆ بهرپرسان ده‌کړی.

با له‌وباره‌وه دوو نمونه له قورپان و سوننه‌ت بینینه‌وه:

۱- ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ النساء: ۵۹.

واته: نه‌ی ته‌وانه‌ی پرواتان هیناوه! فرمانبهریې خواو، فرمانبهریې پیغه‌مبه‌رو، هی کاربه‌ده‌ستانیک، که له‌خوتانن، بکه‌ن.

وه‌ک ده‌بینین خوی زاناو کارزان:

پیشی باسی فرمانبهریې خواو پیغه‌مبه‌ری خوا ده‌کا، یانی: پابه‌ندی به قورپان و سوننه‌ته‌وه، ثنا هی بهرپرسان، باس ده‌کات، یانی: بهرپرسانیک که پابه‌ندن به قورپان و سوننه‌ته‌وه، ره‌وايه‌تیان هیه، که فرمانبهریېان بۆ بکړی.

۲- هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) ده‌فرموی: (السَّمْعُ وَالطَّاعَةُ عَلَى الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ فِيمَا أَحَبَّ أَوْ كَرِهَ، مَا لَمْ يُؤْمَرْ بِمَعْصِيَةٍ، فَإِذَا أُمِرَ بِمَعْصِيَةٍ، فَلَا سَمْعَ وَلَا طَاعَةَ)، رواه البخاري: ۷۱۴۴، ومسلم: ۱۸۳۹.

واته: گوی بۆ گرتن و فرمانبهریې کردن له‌سهر مروقی مسولمانه^(۱) [مروقی مسولمان له‌سهری پیوسته: گوی بگری و فرمانبهریې بکا بۆ سهرده‌ی خوی] له شتی‌کدا، که حزی لیده‌کاو، له شتی‌کیشدا، که حزی پی

(۱) (مرء) یانی: مروفت، نه‌گهر ویستیان بیکه‌نه (مؤنث)، ده‌لین: (امرأة)، نه‌گهرنا (مرء) یانی مروفت، نیر یی، یان می یی.

ناکا، بهمه رجیک فرمانی پی نه کړی به سه ریچی، نه گهر فرمانی پیکرا به سه ریچی، نه گوی ده گری و نه فرمانه رییش دهکا.

یانی چی: پی خوش بی، یان پی ناخوش بی؟! جاری وایه شتیکت پی ناخوشه، به لام مهرج نیه ناشه رعیی بی، به لام له قالبیت ناخوشه، بو وینه: بهرپرسیک پیت دهلی: لهوی دامه نیشه، شوینی تو نیه، بچو نهوی، قسه که شی حهقه، توش پیت ناخوشه، به لام دهبی به قسه ی بکه ی.

یان بهرپرسیک دهلی: زه حمت نه بی بچو فلان کاره بکه، توش له بهر نهوی سه رمایه و زستانه، پیت ناخوشه، به لام شهرت نیه، هرچی پیت ناخوش بی، ناشه رعیی بی، هه روه ها مهرجیش نیه هرچی پیت خوش بی، شه رعیی بی.

(۳) ریژ لیگرتنی بهرپرسان و پشتگیریی کردنیان له سه رهق:

براو خوشکانم! له م پوژ گارده له سونگه ی نه وده، که بهرپرسان و حوکمرانان به زوری به ری ناخوشه ده پو و، زوری به یان رهوشته و به ها بهرزه کانیان له سیاست دارنیون و، قورخکاری و گنده لی ده کهن، زورجاران بهرپرسان، خه لک له ناخی خویاندا رقیان لیانه، که چی له پرویاندا زور ته مه للو قیان بو ده کهن!

زوری به خه لک له ناخی خویاندا رقیان لهو بهرپرسانه یه، به لام، که ده یانگه نی خویان بو زه لیل و زه بون ده کهن، که نهو دوو رهفتاره هه ردووکیان غه له تن، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له فرمایشتیکدا ده فرموی:

(خَيَارَ أَمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُحِبُّونَهُمْ وَيُحِبُّونَكُمْ، وَتُصَلُّونَ عَلَيْهِمْ وَيُصَلُّونَ عَلَيْكُمْ، وَشَرَّ أَمَّتِكُمُ الَّذِينَ تُبْغِضُونَهُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ، وَتَلْعَنُونَهُمْ وَيَلْعَنُونَكُمْ)، رواه مسلم: ۱۸۵۵.

واته: باشتیرنی بهرپرسانه کانتان نه وانه خوشتان دهوین و، خوشیان دهوین و دوعای خیریان بو ده کهن و، دوعای خیرتان بو ده کهن، خراپترین بهرپرسانیشتان

تهوانه، که رځتان لیانهو، رځیان لیټانهو، نه فرینیان لیډهکن و، نه فرینتان لیډهکن...

حاله تی تهنډروست تهوډیه بهرپرسه که وایی، هیښدهت خوښ بوی، دوعای خیری بو بکهی، تهویش دوعای خیر بو تو بکات و، پیویست نه کات موجهه لهی دروی بو بکهی، پیری لی بگره، به لام نایی تهو خه لک ناچار بکا، موجهه لهی دروی بو بکهن، به درو دستی بو به سینگه وه بنین!

بوچی خه لک ناچاری درو کردن و ماستاو چیه تیی بکری؟! به داخه وهش تهو نه ریته نا جوامیرانه یه، له نیو تهو ولاتانه یی نیمه دا زیاتر هیه، له زور دوه له تانی پوژناو پوژه لاتی دنیا دا وانیه، بهرپرسیک، که له سر کورسییه، پی وانیه بووه به هه موو شتیکی تهو خه لکه، له کاتیکی کاروباره که یی خوی به پوه دهبات، حه قی ئیشه که یی خوی دداو، کاتیکی ماوه که یی تهو او دهبی، دیتته خواری و هیچ هه را ناکات! ینگومانیش تهو دی تهو ان دهیکه، به لکه شه رعیه کانیش به پرونیی تهو ده گیه نن، که بهرپرسان دهبی خو به که مگرو خاکی بن و، دلسوز بن بو خه لک و، نایی شهر له سر کورسیی بکهن، دهبی تهو حوکمرانییه، تهو بهرپرسیاریتییه به ته مانته تی بگه، به ته کیلی تی بگه، نه که به ته شریف.

له راستییدا تهو حاله یی له وی هیه، تهو له گه ل پروو حی شه ریعه تی ئیسلامدا ده گونجی و، تهو دی له لای نیمه هیه، دواکه وتوویه تییه، هه م له دین و هه م له ژین.

با له باره وه ناماژ به چهنده ده قیکی شه ریعه ت بکهین:

۱- خوا "عز وجل" فهرموویه تی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ، بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ﴾ (الحجرات).

واته: ټه ېر واداريينه! دهنګتان ږهسر دهنګي پيغه مېهر مه خن، وده دهنګ هه ټيناني هه نديکتان به سره هه نديکتاندا، دهنګي به سره دا بهرزه مه که نه وه، نه وه ېې ټه ودي هه ست پيکه نه، کرده وده کانتان هه ټېوه شيته وه.

پيگومانيش بهرپرساننک، که به پي ږي يازي پيغه مېهر ې خوا "صلي الله عليه وسلم" داده نرين و بهر ټېوه ده چن، به جيگري پيغه مېهر داده نرين، پيويسته له قه در خويان ږي يان لي بگيري، چونکه هه چي بو پيغه مېهر پيويست بووه له سر ټوممه، بو جيگره کانيشي پيويسته، مه گه ر شتيک به به لگه يه کي ږوون تايبه تمه ندي وي بووي.

۲- هه روه ها خوي بهرزه و مه زن فهرموويه تي: ﴿إِنَّ الَّذِينَ ينادُونَكَ مِنْ وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ﴾ (الحجرات).

واته: به دلنيابي ټه وانه ي له پشت ژووره کانه وه بانگيان ده کردي، زوره يان نافامن.

ټه وانه ش وده له ته فسیره کان و هويه کاني دابه زيني ثايه ته کان (أسباب نزول الآيات) دا هاتوه، که ساننک بوون، که به جوړيکي نارنک و ناشايسته بانگي پيغه مېهر ې خويان کرده: (يا محمد! اخرج إلينا) ټه موحه ممه ده! وده دري بولا مان.^(۱)

۳- پيغه مېهر يش (صلي الله عليه وسلم) له فهرمايشتيکيدا دهر باره ي ږي ليگرتني بهرپرسان ده فهرموي: (إن من إجلال الله "عزو وجل" إكرام ذي الشيبة المسلم، وحامل القرآن غير الغالي فيه ولا الجافي عنه، وإكرام ذي السلطان المسقط) رواه أبو داود: ۴۸۴۳، وابن أبي شيبة: ۳۲۵۶۱، وحسنه الألباني.

واته: له ږي ليگرتن و به بهرزه گرتني خوي مه زنه، که ږي بگيري له مسولماننک، که مووي سپي بووه (نجا ټه گه ر پياوه، ټه گه ر ثا فدرته، مادام

(۱) الإستهباب في بيان الأسباب، ج ۳ ص ۲۶۲، ۲۶۳، أخرجه أحمد في المسند: (۴/۸۸۸) والطبري في (جامع البيان) (۷۷/۲۶) وصححه الألباني في (صحيح الترمذي: ۲۶۰۵)

مووی سپی بووه کهوتوته تهمهنهوهو پړزی لی بگره، ههروهه هه لگری قورټان، که نه زور تییدا وچووهو لی تیپه راندوه، نه زور دووریشتی لی گرتوه، (واته: به شیویه کی هاوسه ننگ به قورټانهوه پابه نده)، ههروهه پړلینگرتنی خاوهن دهستلای دادگره. (که سی که بهرپرس و حوکمرانیکي دادگره، ده بی پړزی بگیری، نهوهش هه ر له پړ لینگرتنی خوی پهره رد گاره).

نهها! چو نئ اسلام شته کان ده گیریتتهوه سهر ئه سل و بناغی شهرعی خویان: دهسه لاتداریک، که دادگرانه حوکم دهکا، ته گهر پړزی لی بگری، پړت له خوا گرتوه! بیگومان نهوه شتیکی گهریه، نهک به نه فه سی عه لمانییهت و، به نه فه سی لیبرالی، که هه ر که سی بهرپرس بوو، وهک بوویته دوژمنی خه لک و پیویست بی: خه لک دوژمنایه تی بکا، به لام وهک گوتم: له نه نجامی نهوه دا نهو بوچوونه پهیدا بووه، که هه ر کهس بوته بهرپرس، زور بهیان سهریان له گهنده لی و سته مهوه دهرچووه، ئیدی خه لک له میشکیاندا تبع بووه، که بهرپرسییه تی، یانی: کاری خراب! که له راستییدا وانیوه، نهوه هه مووی به نه فه سی غهیره ئیسلامی و غهیره شهرعی وایه.

٤) به نهرمی و اپزانی دواندنې بهرپرسان:

خوی پهره ردگار مووساو هاروون (سه لات و سه لامی خویان له سهر بی) دهیری بۆ لای فیرعهون، پیان ده فهرموئ:

﴿ اذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ۖ فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ ۝٤٤﴾ طه.

واته: بچن بۆ لای فیرعهون، یاخی بووه، قسه یه کی نهرمی له گه لدا بکهن، به لکو وهیری بیتتهوه، یاخود بترسی، {یانی: ترسی خوی بچیتته دل و واز لهو سهرکیشییه یینی}.

جاریک زانیهك دهچی بۆ لای (مهئموون) یه کی له حوکمرانانی عه‌بباسیه‌کان و، قسه‌یه‌کی زۆر توندی له گه‌ل ده‌کا، ته‌ویش (مهئموون) دیاره‌ ته‌هلی عیلم بووه، ده‌لی: مامۆستا! تۆزئ له‌سه‌ره‌خۆبه، چونکه: خوی په‌روه‌ردگار دوو نه‌فه‌ری زۆر له‌ تۆ چاکتری ناردن، بۆ لای یه‌کیکی زۆر له‌من خراپتر، (مووسا و هاروون) له‌تۆ چاکتر بوون، ناردنی بۆ لای فیرعه‌ون، که زۆر له‌من خراپتر بوو، به‌لام پێی فهرموون: ﴿فَقُولَا لَهُ قَوْلًا لِّئِنَّا﴾ قسه‌یه‌کی نه‌رم و نیانی له‌گه‌لدا بکه‌ن.

یانی: ئامۆژگارییم بکه، به‌لام به‌ نه‌رمیی ئامۆژگارییم بکه، ته‌گه‌ر ده‌ته‌وئ لیت و ده‌برگرم.

۵) په‌خنه‌ لیگرتن و قسه‌ی حه‌ق گوتن به‌ به‌رپرسان و گپ‌پانه‌وه‌یان له‌ هه‌له‌ و لادان، له‌پرووی به‌ته‌نگه‌وه‌ بوون و دلسۆزییه‌وه، نه‌ك له‌ پرووی بوغزو غه‌ره‌زه‌وه:

ئه‌مه‌ش چه‌ند ده‌قیکی سوننه‌ت له‌وباره‌وه:

۱- پیغه‌مبه‌ری خاته‌م (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رموی: (أَفْضَلُ الْجِهَادِ: کَلِمَةُ عَدْلٍ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ) رواه أبو داود: ۴۳۴۴، والترمذي: ۲۱۷۴.

واته: باشترین جیهاد، قسه‌یه‌کی دادگه‌رانه‌یه، له‌لای حوکمرانیکی سته‌مکار.

ئنجا وه‌ك چه‌ند جاریکی دیکه‌ش له‌ بۆنه‌ی دیکه‌دا باسما‌ن کردوه، ته‌و قسه‌یه‌ شتیکی پو‌وچ و بی‌ بنه‌مایه‌ له‌پرووی نه‌قل و عه‌قله‌وه، که هه‌ندیك که‌س به‌ناوی شوینکه‌وتنی (سه‌له‌ فی صالح) وه‌ ده‌لێن: ته‌گه‌ر ئامۆژگاریی ده‌سه‌لاتدارت کرد، ده‌بی زۆر به‌ په‌نه‌انیی بی و، که‌س پێی نه‌زانێ!! به‌لێ، ده‌بی به‌ لی‌زانیی و به‌ نه‌رمیی بی، به‌لام مه‌رج نیه‌ به‌ په‌نه‌انیی بی، ته‌وه‌تا له‌م

دهقه دا پیغمبهري خوا (صلى الله عليه وسلم) ددهرموى: باشتين جيهاد، وشهيه كى حقه له لای ددهسه لاتداريكي سته مكار.

۲- له فهرمايشتيكي ديكه دا هاتوه: (عن طارق بن شهاب الجبلي، أن رجلاً سأل النبي وقد وضع رجله في العَرَز: أي الجهاد أفضل؟ قال: كلمة حق عند سلطان جائر) رواه النسائي: ۴۲۲۰ بإسناد صحيح.

تاريقي كورې شيهايي جبهه لبي دهلي: پياوړك له پیغمبهري خواي (صلى الله عليه وسلم) پرسى: چ ټيكو شانيك چاكتره؟ له كاتيكا پیغمبهري (صلى الله عليه وسلم) پيې له تاوژينگ نابوو [تاوژينگ ته وديه كه پيې سوارى ولاغ دهبي] ته ویش فهرمووى: قسه يه كى حقه له لای ددهسه لاتداريكي سته مكار، ته وه گه وړه ترين جيهاده.

۳- هه روه ها له فهرمايشتي ديكه دا هاتوه: (سيد الشهداء حمزة، ورجل قام إلى إمام جائر فأمره ونهاه، فقتله) أخرجه الحاكم: ۴۸۸۴، وحسنه الألباني.

له م دهقه شدا: تهو كه سهى قسهى حقه دهكات و، له پيناوى قسهى حقه دا دهكوژري، پیغمبهري (صلى الله عليه وسلم) له گهل سهروهري شهيدان (سيد الشهداء) حه مزى ماميدا، ده يخاته تهرزوويكه وه.

۴- يه كه مين خليفه ي پیغمبهري خوا "صلى الله عليه وسلم" (أبو بكر الصديق) خوا ليې رازى بي له يه كه مين وتاريدا، پاش هه لبراردنى به جيئشيني پیغمبهري خوا، گوتى: (أما بعد، أيها الناس! فَإِنِّي قد وُلِّيتُ عليكم ولست بخيركم، فَإِنْ أَحْسَنْتُ فَأَعِينُونِي، وَإِنْ أَسَأْتُ فَعَوِّمُونِي)^(۱).

واته: پاش ستايشى خوا: خه لكينه! به سهرتانه وه كراومه سه رپه رشتيار، به لام له تيوه باشتري نيم، ئنجا ته گهر چاكم كرد، هاو كارييم بكن و، ته گهر خراپيشم كرد، راستم بكنه وه.

(۱) السيرة النبوية لابن هشام، ج ۴، ص ۳۹۳، ط دار ابن الهيثم/ ۲۰۰۶ م.

٦) خو دوورگرتن له خیانهت و فیل و کاری ژیر به ژیر:

نابې خه لك له بواړی مامه لهی له گه ل به پرېرس و حوكمړاناندا، کاری ژیر به ژیرو خیانهت، بکات، دهې راست و پړك قسه ی خوږیان پې بلې و تاموژگارییان بکا، تنجا پیشنیاره، ږه خنه یه، هرچی هه یه، نه ماما کاری ژیر به ژیرو له پنه او په سیداو، خو تیک به ستن و، فسکه فسک، بیگومان نه وه شتیکی ناشه رعیه.

له وباروهش دهقی شریعت زورن:

۱- خوی پوره دگار زور به روونی ده فرمووی:

﴿وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ﴾ يوسف: ۵۲.

واته: به دلنیا یی خوا فیل و پیلانی ناپاکان به ناکام ناگه یه نی و به ره مدار ناکات.

۲- ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَصْلِحُ عَمَلَ الْمُفْسِدِينَ﴾ ۸۱ یونس.

واته: بیگومان خوا کاری تیکدهران و خراپه کاران چاک ناکات.

۳- پیغه مبه ریش (صلی الله علیه وسلم) ده فرمووی: (مَنْ غَشَّ فَلَيْسَ مِنَّا) مسلم: ۱۰۲.

وهك پیشتریش باسما ن کرد، مسولمان دهې له گه ل هه موو که سدا، له غه ش و خیانهت و ژیر به ژیری دوور بی، به تایبهت له گه ل که سانیکدا، که به پرېسانی ولاتن، تنجا نه گه ږه خنه شی لیان هه بوو، ږه خنه ش به شیوهی راست و دروستی خو ی ده گیری و، نامانجیش لی راستکردنه وه چاککردنه، نهك داخی دلی خو پیرشتن و روو خاندن.

www.alibapir.com

تەۋەرى شەشەم

دارنرانى رەۋشت و بەھا بەرزەكان
لە سىياسەت، دەرھاویشتەى زۆر
خراب، بگرە كارەساتبارى دەبن

بهريزان!

با لهوباره ده: پيشې ته ماشاي ټهو ثايه تانه بکين، له سهره تاي سوړه تي
(الفجر) دا:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿وَالْفَجْرِ ۝۱ وَلَيْلٍ عَشْرِ ۝۲ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ۝۳ وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ ۝۴ هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حَجْرِ ۝۵ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝۶ إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ۝۷ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ۝۸ وَتَمُودَ الَّذِي جَابُوا الصَّخِرَ بِالْوَادِ ۝۹ وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ۝۱۰ الَّذِينَ طَعَنُوا فِي الْبِلَادِ ۝۱۱ فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفُسَادَ ۝۱۲ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝۱۳ إِنَّ رَبَّكَ لِبِالْمِرْصَادِ ۝۱۴﴾ الفجر.

به ناوی خوی به به زهیی به خشنده

به به ربه بیان (سویند) و، به (ده) شهوه کانی (ی سهره تاي مانگی "ذو الحجة") و، به جوت و به تاک و، به شه و گار، که به شینهیی دهرات، ثایا له ودها سویند ههیه بو خاوه ن عه قل؟!

[هل] لیږدها بو ته حقیقه، نهک بو پرسیار، یانی به ته نکید لهو شتانه دا، سویندیکی شایسته ی سویند پیخواردن، ههیه، بو که سی عه قلی هه بی.

دوايي ده فهرموی: ﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ۝۶ إِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ۝۷ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ۝۸﴾.

واته: ثایا به چاوی عه قل و دل، نه تدی په روه رد گارت چی به گه لی عاد کرد؟ تیره می خاوه ن پایو کو له که به رزه کان (یا خود: قه لا به رزه کان)، که وینه ی وهک ټهوان دروست نه کرابو له ولاتدا، (ټمه ټهوه ی لی وهرده گیرئ، که گه لی عاد ده بی زور به هیو به که له ش بووین).

﴿وَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ۝۹﴾

ههروهه: ثایا نه تدی په روږد گارت چي کرد به نه و گه لی شه مووده، که بهردیان داتاشی له دۆل (وادي) دا [که ناوچه یه که له (حجر) نزيك "حجاز"].

﴿وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْنَادِ ۝۱۰ الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ۝۱۱﴾

ههروهه: فیرعه ونی خاوه ن گولمخ و سینگ، که له ولاتاندا یاخی بوون و سه رکشیان کرد، سه رهنجام:

﴿فَاكْثَرُوا فِيهَا الْفُسَادَ ۝۱۲﴾، خراپه کاری و تیکدانان تیدا زور کرد. که واته: تیکچوونی باری ږهشت و مه عنه وییان، سه ری کیشا بو خراپه کاری سیاسي:

﴿الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ۝۱۱ فَاكْثَرُوا فِيهَا الْفُسَادَ ۝۱۲﴾

و شهی (فساد): فسادی سیاسي، فیکری، ثابووری، کومه لایه تی، نه خلاقی، هه مووی ده گریته وه، واته: له نه نجامی سنوورشکییی دا، تیکدان و خراپه کاریان به ره هم هیتا.

﴿فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ۝۱۳﴾

په روږد گاریشت، یه که مه چی له سزای خوی به سه ردا رشتن.

﴿إِنَّ رَبَّكَ لَبَلِصَادٍ ۝۱۴﴾

ینگومان په روږد گارت له بوسه دایه بو سته مکاران، بو حوکمرانانی لادرو سته مکار.

که واته: نه گهر بهینه بهرچاوی خومان:

۱- حوکمرانانیک له جياتی راستگوئی، درو بکن.

۲- له جياتی راپوژ به خه لک بکن، خویان به سه ردا بسه پینن.

- ۳- له جياتی مشوورخوړی، مشه خوړبن به سهریانه وه.
 - ۴- له جياتی به زهیی، دلرهق بن.
 - ۵- له جياتی دلسوژی، خو په رستی بکهنه پیشه.
 - ۶- له جياتی نه مینی، ناپاکی بکهن.
 - ۷- له جياتی وه فاداری، په یمان شکینی بکهنه پیشه.
 - ۸- له جياتی خو به که مگری، فیزو که شخه و خو به زلگری بکهنه پیشه.
 - ۹- له جياتی پاراستنی سامانی گشتی، رابواردن و له وهران له سهر حسابی خه لک و خو خرم کردنه ملیارلیر، بکهنه پیشه.
 - ۱۰- له جياتی نامانج به رزی، ته نیا خو دیتن.
 - ۱۱- له جياتی نهرم و نیانی، توندو تیژی.
 - ۱۲- له جياتی تیکه ل بوونی خه لک، خو شاردنه وه له خه لک.
 - ۱۳- له جياتی فیړکردن و په روه رده کردنیان، ئیهمال کردنیان، یا خود خراپه فیړکردنیان بکهنه پیشه.
- ته ماشای که ناله را گه یاندنه کانی ته و حیزبه حوکم پراننه بکهن! به پاره ی ته و خه لکه، به پاره ی نهوت و واریداتی ته و ولاته، ته و هه موو که نالانه به کار دینن، هه مووشی بوچی؟!
- نه عیلم و سه قافه تیان تیډایه، نه ته دهب و هونه ریان تیډایه، نه ئیمان و ته خلاق، نه سیاست و هو شیار کردنه وه، نه ته دهبی کو مه لایه تی، به لکو هه مووی: خافلان (لهو) و کات کوشتنه، جوولاندنی غه ریزو، په لکی شکردنی گه نجه کانمانه به ره و له ده ستدانی که سایه تی و روو خانی مه عنه وی.
- ۱۴- هه روه ها له جياتی ته قدیر کردنی خه لکی دلسوزو شایسته، خه لات کردنی که سانی ماستاوچی.

بەتایبەتی، کە دەبینین لەنیۆ راگەیانندنکاراندا، زۆر کەس ھەیە ئەسڵەن ھیچ مەبەدەئێکی نیە، ئەمپرۆ قسەییەك دەکا، دەزانێ ئەو دەسەلاتدارە وای پێ چاکە، سبەینێ عەکسی ئەو دەکا، دەزانێ ئەو جارە ئەو یانی پێ چاکە، مانای وایە خۆی ھیچ نیە، وەك دەھۆلێك وایە چۆن دەنگی لێ بێنن، وا دەنگ دەداتەو.

۱۵- ھەروەھا لەجیاتى سزادانى خراپەكارو تێكدەران، پاداشتانەووە خەلاتكردنیان.

۱۶- ئنجا لە جیاتى ڕوونیی و ڕاشكاویی، لێئیی و تەم و مژاویی بوون، لە ھەموو شتێكدا.

۱۷- پاشان لە جیاتى دادگەری، ستەمکاری کردن بە پیشە.

ئایا لە حالێكدا ھوكمرانان ئاوا بن، ولات چى لێدێ؟ بە تەئكید ئەو حالەتە: (دەرئەوشت لە سیاسەت) خراپترین دەرھاویشتەى دەبن و، بگەر کارەساتی مالىۆرانكەرى لێ دەكەونەو.

لێرەدا پرسىاریك دەرووژینم: زۆر گرنگە ئیمە ئەو پرسىارە لەخۆمان بكەین: بۆچی حیزب و ڕژیمە دىكتاتۆرەكان، ئەوانەى، كە بەزۆر خۆیان دەسەپینن بەسەر خەلكدا، ئەوانەى سیاسەتێكى ناشەرعیی دەكەن، بۆچی كار لەسەر ڕووخاندنی رەوشت دەكەن و، كار لەسەر نەھێشتنی ئەدەب و رەوشت و بەھا بەرزەكان دەكەن؟!

بۆ وەلامدانەوێ ئەم پرسىارە "ھەرچەندە لەتەوێرى دووھەمدا زۆر قسەمان لەوبارەووە كردووە و ڕامانگەیانندووە، كە حیزب و ڕژیمە بەزەبرو زۆر خۆسەپین و دىكتاتۆرەكان، چونكە ئامانجى خراپ و ناشەرعییان ھەن، پەناش دەبەنە بەر ھۆكارو نامرأى ناشەرعییش، وەك گوتراو: (دز بازارى ئالۆزى دەوێ) و (پراوچى خراپ لەئاوى لێلدا راوێ دەكات)" بەلام بۆ زیاتر ڕوونكردنەوێ مەبەست، لێرەش دوو كەسم بە نموونە ھێناونەو:

۱- نموونەى یەكەم: یەكیان (نېقولا مىكاڤیلی)، كە لە سالى (۱۶۶۹)ى زایینیدا لە دایك بوووە لە (۱۷۲۷)دا مردووە، كتیبێكى ھەیە بەناوى (ئەمیر)،

زۆربەتان ږهنگه کتیبه‌که‌تان بینیی، و، تهرجه‌مه‌ی زمانی کوردیش کراوه، من له لاپه‌ره (۱۳۷ تاكو ۱۸۳) چهند قسه‌یه‌كیم لئ دهره‌یناوه، ئنجا ئیوه ته‌ماشا بکه‌ن، ئه‌و چی ده‌لئ و، ته‌ماشای واقعی سیاسی خوشمان بکه‌ن، ده‌زانن: ږيک میکافیلی چی گوتوه، زۆربه‌ی ئه‌و سیاسه‌تمه‌دارانه‌ش، به‌هه‌مان شیوه، ږه‌فتاریان کردوه.

۱- ده‌لئ: پښسته بابای حوکمران و به‌رپرس، له جياتی خاوه‌ن به‌لینیی و وه‌فا به‌ په‌یمان، په‌یمان شکین یی، ته‌گه‌رنا سیاسه‌تی بۆ ناکړی.

۲- پښسته بابای سیاسی، له جياتی ئه‌وه‌ی هه‌ولېدا خوشبویستری، له‌لایه‌ن خه‌لکه‌وه، هه‌ولېدا سامی لئ بکړی و خه‌لک لئ بترسی.

۳- ده‌بئ له جياتی ئه‌وه‌ی په‌ره به‌ ږه‌وشته به‌رزده‌کان بدات، خویشی و خه‌لکیش له‌سه‌ر درؤو ده‌له‌سه‌و فرت و فیل بار یینی.

۴- له‌جياتی راستیی و ږوونیی، ده‌بئ نیفاق و دووړوویی لیلی هه‌بئ و، ته‌گه‌ر به‌رپرسیک نیفاق و دووړوویی نه‌بئ، سه‌رکه‌وتوو نابئ له‌ کاره‌که‌یدا.

۵- له جياتی ږه‌حم و به‌زه‌یی، ده‌بئ زۆر دل‌ږه‌ق و توندو تیژ یی.

۶- هه‌روه‌ها ئاموژگاریی حوکمران و به‌رپرسی خۆسه‌پین ده‌کات ده‌لئ: خه‌لک به‌بۆنه‌و جه‌ژن و شانۆگه‌ریی و شتی پیکه‌نیناویی و کۆمیدییه‌وه، زۆر سه‌رگه‌رم بکه‌و به‌و شتانه‌وه، بیانخافلینه!

۷- هه‌روه‌ها ده‌لئ: دوژمنایه‌تی جؤراو جؤر دروست بکه‌، دوژمنایه‌تی ئه‌و حیزبه‌ له‌گه‌ل ئه‌و حیزبه‌و...هتد، ته‌گه‌ر شتی وه‌همیش یی، بۆ ئه‌وه‌ی سه‌رنجی خه‌لک بخه‌یه‌ سه‌ر ئه‌وه، که‌ تۆ نه‌یارو دوژمنت هه‌یه‌و، پینانه‌وه‌ گرفتاری!

ته‌ماشا بکه‌ن! ته‌مریکا دواي ئه‌وه‌ی (یه‌کیتی سؤقیه‌ت) هه‌لوه‌شا، هه‌ر به‌رپرسه‌کانی ته‌مریکا، ته‌وانه‌ی، که‌ سیاسه‌ت داږیژی ته‌مریکان له‌ ږووی فیکرییه‌وه، گوتیان: ئه‌وه‌ دوژمنی سوور له‌ به‌ین چوو، ئنجا ده‌بئ سه‌رنجمن

بچيټه سهر دوژمنی سهر [عالمی ئیسلامی]، که بۆ خوتان دوزان عالمی ئیسلامی چهند بی سهرو صاحبه! بۆچی دهی سهرنجیان بچيټه سهر دوژمنی سهر؟! چونکه دهی دوژمنیک ههر هه بی، تاكو خه لکی خویانی پی بترسین، بیانخالیکن و ناگیان لهو گرفت و کیشانه نه مین، که پیوستیان به چاره سهر هیهو، سهرنجیان له سهر دهردهی خویان بی!

۲- نمونهی دوهم: تهویش ههر یه کیکه لهو زانیانهی رۆژتاوا، به ناوی: (ئیتین دی لابواسیه)، که ههر به (لابواسیه) ناسراوه له سالی (۱۵۳۰)ی زاینیدا له دایک بووه، له سالی (۱۵۶۲) دا مردوه، ته مهنی (۳۲) سال بووه، کتیکی هیه به ناوی: (کویلاهی تیزا زاذانه) (العبودیه المختارة)، که به عه دهی ته رجه مه کراوه دهردهی: کاریگه ری خراپ و مالویرانکه رانهی: (دانرانی رهشت و به ها به رزه کان له حوکم و سیاست) شتی زۆر جوانی هیناه.

وینه یه ک دینته وه، ده لی: کیسرای گه وره، دامه زینه ری ئیمپراتۆریه تی فارس، شهش سه ده پیش زاین، کاتیک ئیمپراتۆریه تی فارس داده مه زینه، ده چی ولاتیک، به ناوی (لیدی) له مه مالیکی ئاسیای گچکه، تهو ولاته ده گری، که پایته خته کی شاری: (سارداو) پادشاهه شیان ناوی (کریسوس) بووه، به دیلی دهیا بۆ ولاتی فارس، به لام دواي ته وهی کیسرا دهراته وه، خه لکه که راده په رن و ئازاوه ده کن، تهویش وا دیاره پیاوکی زۆر سیاستمه دار بووه، به پیی مه زه بهی (میکافیلی) راپوژ ده کات چییان لی بکا؟ ده لین: ته گه تۆ ئیستا لیروه سوپایه ک بهی و له دژیان بجه نگی، تهوه زۆری دهوی و، له شوینی دیکه وهش کیسه ی زۆرمان هه، ئیدی رایان دینه سهر تهوه ده لین: شوینی داوین پیسییان بۆ بکه وه، شوینی شه راب خوریان بۆ بکه وه، شوینی کۆمیدی و شانۆگه ری و... هتد، بۆ ته وهی تهو خه لکه سهر گه رم بن، بهو شتانه وه، که سهر گه رم بوون و خافلان و، له ژیان جیدی دوور ده که وتنه وه، تهو کاته نایان پرژيټه سهر ته وهی بزنان پاشیان به دیل گیراوه، ولاتیان بۆته موسته عمه ره! سهره نجام تهو نه خشه یه پیاده ده کن و، وشه ی (لودی)، که

له كوردواري خوماندا دهلن: (لوتېي)، پيشتروام دهزاني: (لوتېي) هر
له وشه (لوطي) دوه هاتوه! به لام لاتينييه كان وشه (لودي) ايان، كه به كار
هيناوه، بوياري و سوعبت و خافلان و قسه و جه فنگ و له هو و... هتد،
ته سلي خوي له (ليدي) دوه هاتوه، ولاتي (ليديا) ته وندد مه شهوور بووه
به: خافلان (لهو) و شانوكهري و مه خوري و... هتدوه، له وانه وو له ناوي
شاره كه يانه وه: (لودي) ايان (ليدي) بوته زار او ديه كه بوي هر جوړه خافلانيك و
سهرگه رمييه كه، كه هيچ نيوه ووكيكي نه بوي.

ههروها (لابواسييه) قسه يه كي ديكه دهكات، زور سهرنجي راکيښام، دهلي:
تهو خه لكه، كه لهو حوكمرانه خو سه پيانه كو ددبنه وو، به دورى تهو طاغوت و
ديكتاتورانه وه دهالين، بريسه كي زيرو زيوه كانيان، بريسه كي تاج و نه جمه كانيان،
سهرساميان دهكات و، ليان نزيك ددبنه وه، به لكو شتيكيان پي بپري، به لام، لهو
حاله تدا، وده تهو په پوولهو ميش و مه گهزه دينه بهرچاو، كه تاگر له دوروه
دهبيني و، بوي تاگره كه دهچي، بوي تهو ديستيفاده له روناكييه كي بكات،
به لام دوايي به گهرمي و تينه كي دهسووتي! هه موو تهو خه لك و ميلله تانه ش،
كه له دورى تهو طاغوتانه دهالين، به تاگرى ته وانه وه دهسووتين^(۱).

ميش دهليم: قسه كي زور راسته و ههروابووه ههرواشه، بوي نمونه: كاتي
خوي صددامي ديكتاتوري خو سه پين، چي بهو خه لكه كرد، كه له دورى
بوون! هيتلر چي به ته لمانيا كرد! ستالين چي له (يه كي هتي سوقييه ت) كرد!
هه موو تهو طاغوتانه ته ماشا بكن، به دريژابي ميژوو، هه موو ته وانه ي، كه

(۱) پروانه: (كيف تفقد الشعوب المناعة ضد الاستبداد؟) نووسيني:

أ- هشام علي حافظ

ب- جودت سعيد

ج- خالص جليبي

[العبودية المختارة] ص ۵۳-۸۹.

دهبن به سهر باز بۆ ئه وانه و له دهه وران ده ئالین، هم له پرووی دنیا یه وه به ئاگری وانه وه ده سووتین، هم له پرووی قیامه تیشه وه، به ئاگری وانه وه ده سووتین، بۆ یهش خوی میهره بان پیمان ده فرموی:

﴿ وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَمَا تَمْسِكُمُ النَّارُ ﴾ ... ﴿ ١١٣ ﴾ ﴿ هُودُ ۝

واتہ: پشت بہستہ مکارانہ وہ مہ دہن، ناگرتان تووش دہبی!

نمونه په کی زهقی لیک دابرانی ږهشت و سیاست

به پیوستی دوزانم کوتایی هم تهره: (دابرانی ږهشت و بهها بهرزهکان له سیاست، دهره اویشته زور خراب، بگره کارساتباری دهن، به نمونه په کی زهقی گهرم و تازهی هم ږوژگار بهین، که بریتیه له: کوژرانی ږوژنامه نووس (جمال خاشقجي) هاوولاتی ولاتی شانیشینی عه ږهستان (المملكة العربية) له کونسولخانهی سعودیه دا، له شاری (تهسته نول) له ږوژي: (۲۰۱۸/۱۰/۲) ز دا.

هه لته ته هو ږووداوه سته میکی قیزه ونی بی پاساو بوو، به دانید اهی نانی حوکمرانانی سعودیه خویشان، دهره اویشته زور جوړاو جوړی به دواي خویدا هینان و نیستاش بهر دوا من، پیموایه شانیشینی عه ږهستان وا به ناسانیی لی دهر باز نابي و، باجی گهره دی داوه له سومعه و یعتیباری و، پیموایه باجی گهره تریشی به دواویدیه: باجی مه عنه ویی و سیاسی و تابووری و ... هتد.

به لام نه و دی جی مه به ستم بوو لیره داو، په یوه ست بوو به بابته که مانه وه، بریتیه له هه لوستی ته مریکای هاوپه یمانی عه ږهستان به گشتی و، هه لوستی (دو نالد ترامپ) سه روکی ته مریکا، به تایبه ت:

که پوخته ی هه لوسته که ی (ترامپ) تا کو هم تاو (لحظة)، که هم دی رانه ی تیدا دهنو ستم: (شهوی ۲۳/۲۲-۱۱-۲۰۱۸ ز) به رانبر: (۱۵/ربیع الاول/۱۴۴۰ ک)، ههر ته ویدیه که دوی نی شهو: (۲۱/۲۲-۱۱-۲۰۱۸ ز) له کو نگریدیه کی ږوژنامه وانیددا "که نالی (الجزیره) و که نالی دیکه ش گواستیان هوه" رایگه یاند: له سونگه ی

ئهووه، كه سالانه چندان مليار دۆلار له عه‌ره‌ستان به‌هرمه‌ند ده‌بن، ناتوان له‌سه‌ر كېشه‌ي به‌ناهق كوژراني ر‌وژنامه‌نووس (جمال خاشقجي) به‌يني خويان له‌گه‌ل سعودييه تيك به‌دن!

ئنجنا ئه‌گه‌ر وه‌زعه‌كه ئاوا ب‌روا، كه (ترامپ) به‌ته‌مايه، وا دياره ئه‌مه‌ريكا له‌نيوان مه‌به‌ده‌ئ‌ه‌كاني و به‌رژه‌وه‌نديه‌كانيدا، به‌رژه‌وه‌نديه‌كاني هه‌ل‌ده‌ب‌ترئ هه‌رچه‌نده - وه‌ك شيكه‌ره‌وه (محلل) يكي سياسي گوتي: - به‌رژه‌وه‌ندي و مليار دۆلاره‌كان، خويئ (خاشقجي) يشيان لي بتكي!!

ئنجنا لير‌ه‌شدا راستيي ئه‌و قسه‌يه‌مانمان له‌ل‌ابه‌رجه‌سته ده‌بي، كه گوتوو‌مانه: (دار‌نراني ره‌وشت و به‌ها به‌رزه‌كان له‌سياسه‌ت، ده‌رهاويشته‌ي زور خراپ، بگه‌ره كارساتباري ده‌بن)، راستيشيان گوتوه: (عند الامتحان: يكرم المرء أو يهان) له‌كاتي تافيكردنه‌وه‌دا: مروف ر‌يزدار، يان ر‌يسوا ده‌بي!!

له نۆزه كۆمه‌ل‌به‌نيم‌كان له‌كه‌لتايين
بەن مەكەم عێز موفەق الذولەل الجەمەعي

پاڤاپاڤى مەكەمى مەلۇمىنا عەلى بابېر

archive.org/details/@alibapir

Alibapir

Google Play App Store

QR CODE

پاڤاپاڤى مەكەمى مەلۇمىنا عەلى بابېر

QR CODE

پاڤاپاڤى مەكەمى مەلۇمىنا عەلى بابېر

QR CODE

پاڤاپاڤى مەكەمى مەلۇمىنا عەلى بابېر

QR CODE

پاڤاپاڤى مەكەمى مەلۇمىنا عەلى بابېر

www.alibapir.com

تەۋەرى خەۋەر

بىناغە ۋە ھۆكەرەكانى رەۋشەت بىرەزىي لە سىياسەتكرىندا

[illegible]

براو خوشکه کانم!

ده پرسین: ثایا چوڼ ده توانین سیاستکی ږهشتبه رزانه بکهین؟ که پیم وایه نیمه ی (کومه لې ئیسلامی)، تا راددهیه کی زور توانیومانه وا بکهین، به لام چوڼ ده توانین نه وه زیاتر توخ بکهینه وه؟

پیموایه بناغهو هوکاري ږهشت به رزیی له سیاسته تکرودنا، له چوار خالاندا خولاسه ده بیته وه.

(۱) بوونناسییه کی راست و دروست:

نیستا له نیو خه لکدا زیاتر ده لین: (جیهان بینی) و (دنیا بینی)، به لام من نه و وشه یه پې هه له یه، (جیهان)، یان (دنیا) ته نیا نه وه ده گریته وه، که نیستا ده بینی، به لام (بوونناسی)، بوون (وجود) بینراو و نه بینراو، دنیاو قیامه تی، به دیه پنه ر (خالق) و به دیه پنه راو (مخلوق) ی، هه مووی ده گریته وه، بویه پیم وایه: ده بی (بوونناسی) به کاریه پندری راستره، وهک واتای وشه ی: (معرفه الوجود ontology تونتولوژی) ^(۱).

به لې، (بوونناسی ئیسلامی)، که تاکه بوونناسی راست و دروسته، سه رچاوه ی هه لقلینی هه موو شته کانی مروقی مسولمانه: نیمان و عه قیده ی، عیباده تی، ږهشت و ټاکار و... هتدی ده گه ریته وه بؤ بوونناسییه که ی: ثایا چوڼ خوټ ده بینی؟ نه گهر وا خوټ ده بینی، که جینشینی خوی، نه گهر وا خوټ ده بینی دروستکراوی خوی، نه گهر وا خوټ ده بینی، خوا تو ی له م سه ر زه وییه دا داناوه، ټاکو ټاقیت بکاته وه.

(۱) له کتبی چواره می مه وسووعه ی: (بیرکړنه وه ی ئیسلامی له نیوان وه جی و واقعیدا) دا، (پایه کانی بیرکړنه وه ی ئیسلامی) به درېزیی باسی نه و بابه ته مان کړدوه.

ههروها ته گهر وا ژيانی دنيا دهیښی، که قوناغیکه له قوناغکان و،
قوناغی دیکه ی به دواډا دی، تهوکاته دهزانی چوډ دهژی! بهلی، بهراستی
هر جوړی بونناسی مړوځی مسولمانه، که یمان و عه قیده کشی دیاری
دهکا، نیا کی پروا به خوا دینی؟

یښکومان تهو که سهی، که خوا دهناسی، پیشی مړوځ دهی خوا بناسی
و، بزانی: خوښی و دهووبه ری و گهر دوون، چوډ دروست بوون؟ تنجا له سه
بناغی ده رککردنی تهو راستیه که: دروستکراوه کان هه موویان پیوستیان به
به دیهینه ریځ و، به خاوه نیځ هه یه، تنجا دواي تهو یمان به خواو به پایه کانی
دیکه ی یمان دینی.

(۲) یمان و عه قیده ی پاست و ساغ:

واته: یمان به خوا، به فریشته کانی خوا، به کتیبه کانی، به پیغه مبه رانی
(عليهم الصلاة والسلام)، به پوژری دواي، به قه دهرو، به هه موو تهو شتانه ی
دیکه که پیوسته یمان یان پی بهیندری.

یښکومان یمان سه رچاوه ی تی کرای خه سلته و ټاکاره په سنده کان (فضائل) هو،
تا کو مړوځی مسولمان یمان و عه قیده ی پاسترو پوچو و تربی، رهوشی به رزتر
دهی.

(۳) خواپه رستیی و پاریزکاری:

بیګومان وک چوڼ ټیمن و عه قیده ی راس ت و ساغ، هه لقلولوی بووناسییه کی راس ت و دامه زراوه، به هه مان شیوه ش: به نه ندازه ی چه سپاوی ټیمن، مروقی مسولمان و خه لک و کومه لگای مسولمانیش به گشتیی و، که سانی سیاسی و مشور خوریش به تایبه ت، خوا په رستیی و دینداری و بو خوا سولحان و پاریزکاریان، باشر دبی، چونکه گوزه چی تیدایی، هه ر نه وهشی لی دهرژی.

نجا به دنیا ییش، خوا په رستیی و پاریزکاری (العبادة والتقوى) که به ره می ټیمن و عه قیده ی ټیسلامیین، دهنه هه وین و هه ناو و کاکل و جهوه ری، سه رجه م بیروړاو هه لس و کهوته کانی تاك و کومه ل، وک ټایه ته کانی کوتایی سووړه تی (الفرقان) به دره وشاوه یی نه وهی گوتمان پیشانی ددهن، چونکه خوی زاناو شاره ز، بهنده هه لبرارده کانی خوی به ناو و نیشانی: (عباد الرحمن) دهناسینی و، دواتر پاش نه وهی به پازده (۱۵) خه سلته ی به رزو په سند پیناسه یان دهکات، له کوتا خه سلته یاندا "که پازده یه مینه" نه و پارانه وهی یان لی ده گیر ټیته وه که ده لین: (... واجعلنا للمتقين إماماً) بمانگیر به پیشه وای پاریزکاران، که واته: ته نیا که سانیک شایسته یی پیگه ی پیشه وایه تی مسولمانانی پاریزکاریان هه یه، که خاوه نی کوی نه و خه سلته و ټاکاره به رزو په سندانه بن، نه وهش دهقی نه و چوارده (۱۴) ټایه ته موباره که ی (الفرقان):

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ۝٦٣ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَمًا ۝٦٤ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ۝٦٥ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ۝٦٦ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ۝٦٧ وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا

بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا ﴿٦٨﴾ يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿٦٩﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٧٠﴾ وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا ﴿٧١﴾ وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ إِذَا دُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا ﴿٧٣﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا ﴿٧٤﴾ أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ بِمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا نَحْوَةً وَاسْئَلْنَاهُمْ خَالِدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا ﴿٧٦﴾ ﴿ الفرقان.﴾

٤) دلسوزي و خوښه ويستی بو خه لك:

هیچ گومانی تیدانیه، که هم پایهی چواردهمه، بهرهمی پایه کانی پیش خوښه تی، بهلې بهرېزان! دواي هه بوونی:

١) بووناسییه کی راست و دروست و،

٢) ټیمان و عه قیده کی ساغ و،

٣) خواپه رستی و پارېزکاریه کی باش و،

٤) دلسوزي و خوښه ويستی کی چاک بو خه لك،

ته وچار ده توانین له سیاسه تکردندا رهوشتی کی بهر زمان هه بی، ته گه رنا، تو دنیا به تاکه دهره تیك بزانی، که زیاتر تییدا راپوړی و، له زهت وهر بگری، یان تییدا دهو له مه ند بی، خوټ و خزم و حیزیت، تهو کاته تهو بیر کردنه و دیهت وات لیده کا، که بهو شیوه په رفتار بکه ی، که گوی نه ده ی به ته خلاق و رهوشت و ټاکاری بهرزو په سند!

پوختەى مەبەست و دەرەنجام

ئىنجا با بىنە سەر دەرەنجام و كۆتايى ھەموو بابەتەكە:

براو خوشكانى بەرپۆز! ئىمە وەك (كۆمەلى ئىسلامىي) ستايشى خۆى پەروردگار دەكەين، كە ئىمەى خستۆتە سەر راستە شەقامى خۆى و ئومىدم وایە ھىدايەتى داين، كە سیاسەتکردنەكەشمان بەشیوەیەكى شەرعییانەو پێك و پێك بووبى، تاكە راددەيەكى باش، بەلام ئەو مانای وانیه، كە پێویستیمان بەچاوبەخۆدا گیرانەو، رەخنە لەخۆگرتن و خۆپشكین نیه، بێگومان بەردەوام، دەبى خۆمان پشكین و، ئاگامان لەخۆمان بى.

ئىنجا كۆتايى ھەموو بابەتەكە، بەم ھەوت خالە دینم، وەك دەرەنجامى كۆتايى:

(۱) رەشت بەرزى، لە ھەموو رەووەكەو بەھەموو جۆرەكانیو، ماھى سەر بەرزى و بەختەو دى دىاو دوارۆژە، تەماشایەكەن! خوا (سبحانە وتعالى) كە مەدحى پێغەمبەرى خاتەم (صلی اللہ علیہ وسلم)، دەكات، كە پێغەمبەرى خاتەم (صلی اللہ علیہ وسلم) لە ھەموو رەووەكەو لە لووتكەدا بوو، بەلام پێى دەفەرموى:

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾ ﴿٤﴾ القلم.

واتە: بەدلىيى تۆ رەشتىكى مەزنت ھەيە.

بویه ش پیتی [له سهر] (علی ای بو به کارهینراوه، یانی: تو ږهشت و
ناکاری مه زنت خستو ته ژیر ږکیفی خو ته ووهو، ږهشتی په سندهو جوان بو تو، وهک
ولاخیکی دهسته مو وړامکراوه.

زور کس ده توانی سیاسیی بی، سیاسیی به و مانایه ی، که نیستا باوه، زور
کس ده توانی نه هلی علیم بی، ده توانی چی بی و چی بی، به لام مه گهر
کسی دله کی به خواوه په یوه ست بی، نه گهرنا ناتوانی له هه موو حالیکدا،
ږهشتی کی به زرو مه زنی هه بی، بویه خوی به زرو مه زن، پیغه مبه ری خوی به
شتیک مه دح دهکا، که مه گهر هه ر ټو پیغه مبه ر: مه زنه (صلی الله علیه وسلم) و
کسیک، که به ږی ټو دا ده ږوا، ټو هی بو مه یسه ری.

(۲) ږهشت به زبی و ټاکار په سندیی له بواری سیاسه تدا، وهک هه موو بواردکانی دیکه،
فه ږوه، به شیکه له دینداری و مسولمانه تی، وهک خوی په روږدگار ده فرموی:

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ﴾ النساء: ۱۲۵.

واته: دینداری کی له هی کسیک چاکتره، که ږوی خوی ته سلیمی خوا
کردوه (بو خوا ساغ بو ته ووه) و چاکه کاریشه! {یانی: بو خوا دلسوزو، له گهل
خه لکدا چاکه کاره}.

هه روه ها خوی پاک و ټاک فرمو یه تی: ﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ
هُمْ مُحْسِنُونَ﴾ (۱۲۸) النحل.

واته: بیگومان خوا له گهل ټوانه دایه، که پاریزکارن و، ټوانه ی که چاکه کارن.

(۳) ږهشت به زبی سیاسیی، مروف له عه ییداری لای خه لک و، گونا هباری
لای خوا ده پاریز، ټینسان که دروی نه کردو، وده ده خیلاف نه بوو و، شتی ژیر
به ژیری نه بوو و، موخه ننه نه بوو و، بو هه موو لایهک دلسوز بوو، راست و ږوون
بوو، راشکاو بوو، ټوکاته: هیچ کسیک ناتوانی ږه خنه یه کی شهرعی بی نیته ووه
سهری، واته: که له شهرع لای دابی.

به لې بهرېزان! به خوا هر كه سيك له شهرع لانه دات، نه گونا هباري لای خوا دهې و، نه عه بیداري لای خه لكيش.

(۴) به هوې ږدوشت بهرزيه وه، خه لك و ولات لهو به لاو نه هامه تيبانه دپاريژري، كه دهرهاويشته ي ږدوشت نزميې و خراپه كاريين، به تاييه ت هي حوكمرانان و سياسي ته داران، چونكه كه سيك، كه له مالي خويدا خراپه يه كه دكاو ږدوشتيكي خراپي هميه، زياتر زهره له خويي و مال و منداله كي ددها، به لام كاتيكي سياسي يه كه حوكمرانيك، غه له تيكي سياسي ددها، ږدوشتيكي خراپي سياسي دهې، زهره له خوي و خه لكې ولاته كي ددها، به گشتيې.

(۵) مروقي ئاكار په سهند و ږدوشت و بهرز، هميشه دلئاسووديه و بي باكه، شهوي پريژري پاكه، بي باكو دلي مور تاحه، چونكه: دروي له گه ل كه سدا نه كرده، فيلي له كهس نه كرده، خيانه تي به كهس نه كرده، بوغزي به رامبه ر به كهس نيه، به لي، رقي له زولمه، رقي له لادانه، رقي له خراپه يه، به لام دلسوژه بو مروقه كان.

زور كهس ږهنگه شه دووانه ي بو ليك جيا نه كرينه وه:

تيمه ده گونجي رقمان له زولم و فسادو خراپو، مالي گشتي به هه دهران و، قورخكاري بي، به لام بهرزييمان به مروقه كان دا بي و بويان دلسوژ بين، چونكه خوي پروهردگار مروقه كانې بويه دروست كړدوون، كه به خته ودرين، به لام كه به هوې خراپه وه خويان به دبه خت ده كن، دهې رقت له خراپه كيان بي، به لام وهك مروق پرهوشيانت بي و، بهرزييت پياند بي و، بويان دلسوژ بي.

(۶) تنيا به هوې سياسي تكدوني ږدوشت بهرزان وه، ثامانج و مبهسته په سنده بهرزه كان، به باشتري شيوه دهسته بهر دهن.

(۷) ږدوشت بهرزي سياسي، مايه ي ږهزامه ندي خوا، پاداشتي نه برودي خويه.

ثم تايه ته موباره كesh ده كه مه ميسكي خيتامي هه موو بابته كه:

﴿ تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ يَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ
لِلْمُنْقِبِينَ ﴾ ۸۳ القصص.

واته: ئه مه نزلگای دوا پوژده، تاییه تی ده کهین به که سانی که وه، که نایانه وی
به رزی و خو هه لکیشان له زه ویدا، بکه نه پیشه یان و، ناشیانه وی خراپه کاری
بکه، (به لکو دیانه وی: خوی په روه ردگار له خویان پازی بکه)، سه ره نجامیش
بو پاریزکارانه.

خوا به لوتف و که ره می خوی، ئیمه له پاریزکاران بگیری و، لهو که سانه مان
بگیری، که له سیاست کردندا خویان به رهوشته به رزه کان ده پازینه وه، تا کو تهو
حهوت به ره هه می خستمانه پروو، دهسته به ریان بکهین.

دوا پیدا چوونه وه و ئاماده کردنی بو چاپ

ز ۲۰۱۹ / ۱ / ۲۹

ک ۱۴۴۰ / ۵ / ۲۳

هولیر

دوا پیدا چوونه وه بو چاپی دووهم:

ز ۲۰۲۰ / ۱۰ / ۲

ک ۱۴۴۲ / ۲ / ۱۵

بەرھەمەكانى دانەر

ژ	كتىبەكان	بەروارو چاپ	تېبىنى
أ / كىتپە كوردىيەكان			
قورئان و سوننەت			
۱	پوختە يەك دەربارەى ئىسلام لەبەر رۇشنايى سورەتى فاتىحەدا	چاپى يەك/۱۹۸۴ چاپى دوو/۲۰۰۶	
۲	با لە خزمەت قورئاندا بىن، {كۆي ھەردووك كتىبى: (چۆن باشتەر لە قورئان بەھرەمەند دەبىن؟) و (ئەركى سەرشامان بەرانبەر بە قورئان) ۵}	چاپى يەك/۲۰۰۸ چاپى دوو/۲۰۱۰	
۳	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى يەكەم: سوورەتەكانى: (الفاتحة) و (البقرة)	چاپى يەك/۲۰۱۲	
۴	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى دووەم: سوورەتى: (آل عمران)	چاپى يەك/۲۰۱۲	
۵	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى سېيەم: سوورەتى: (النساء)	چاپى يەك/۲۰۱۳	
۶	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى چوارەم: سوورەتى: (المائدة)	چاپى يەك/۲۰۱۴	
۷	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى پىنجەم: سوورەتى: (الأنعام)	چاپى يەك/۲۰۱۵	
۸	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى شەشەم: سوورەتى: (الأعراف)	چاپى يەك/۲۰۱۶	
۹	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى ھەوتەم: سوورەتى: (الأنفال)	چاپى يەك/۲۰۱۶	
۱۰	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى ھەشتەم: سوورەتى: (التوبة)	چاپى يەك/۲۰۱۷	

۱۱	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى نۆپەم: سووپەتى: (يونس)	چاپى يەك/۲۰۱۸
۱۲	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى دەپەم: سووپەتى: (ھود)	چاپى يەك/۲۰۱۸
۱۳	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى ياز دەپەم: سووپەتى: (يوسف)	چاپى يەك/۲۰۱۹
۱۴	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى دواز دەپەم: سووپەتەكالى: (الرعد، إبراهيم، الحجر)	چاپى يەك/۲۰۲۰
۱۵	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى سۆزدەم: سووپەتى: (النحل)	چاپى يەك/۲۰۲۰
۱۶	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى چواردەم: سووپەتى: (الاسرا)	چاپى يەك/۲۰۲۰
۱۷	تەفسىرى قورئانى بەرزو بەپىز، بەرگى پاز دەم: سووپەتەكالى: (الكهف، مريم)	چاپى يەك/۲۰۲۰
۱۸	شۈبھىكەوتنى سۈننەتتى پىغەمبەر ﷺ لە نېوان كەمتەرخەمىي و زىدەروپىدا	چاپى يەك/۲۰۱۵
۱۹	پىيازى پىغەمبەرى خوا: پىئاسە و گىرگىي و پىيۈستىي	چاپى يەك/۲۰۱۸
بىرۈپرواۋ فېكرى ئىسلامىي		
۲۰	دەبەرىك راجوونى ئىسلام و پىچكان	چاپى يەك/۱۹۸۵ چاپى سى/۲۰۰۶
۲۱	پىيازى پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) كامەيە؟!	چاپى يەك/۱۹۸۹
۲۲	پىرۋەزى بەرنامەي پەرۋەردەو فېركردنى ئىسلامىيەنە	چاپى يەك/۱۹۹۵
۲۳	پىرۋەزى بەرنامەي فېكرىي كارى ئىسلامىي	چاپى يەك/۱۹۹۶
۲۴	بەنەما شەرىيەكان و ھىللە گىشتىيەكالى كۆمەلى ئىسلامىي	چاپى يەك/۲۰۰۱ چاپى چوار/۲۰۱۴

دواتر خرايە نېو كىتېبى
(مسولمانى كامل: بەشى
يەكەم: پىروباۋەرى
مسولمان)

دواتر خرايە نېو كىتېبى:
(پىرۋەزى بەرنامەي فېكرىي
كارى ئىسلامىي)

وەرگىپرواۋەتە سەر زمانى
عەرەبىيىش

۲۵	چەند مەسەلە بەکی باوی سەردەم، سەرنجیکی واقعیانە و ھەڵسەنگاندنێکی شەرعییانە	چاپی یەك/ ۲۰۰۲ چاپی شەش/ ۲۰۱۶	وەرگی پراوێتە سەر زمانی عەرەبی و تورکی و فارسی
۲۶	خواناسیی، ئایین، ئیمان (درەوشاوی ئێسلام و پووجەلێی ئیلحاد)	چاپی یەك/ ۲۰۰۲ چاپی سی/ ۲۰۲۰	
۲۷	ناوە ھەرەجوانەکانی خوا "سبحانە و تعالی"	چاپی یەك/ ۲۰۱۳	
مەسووعە: ئیمان و عەقیدە ی ئێسلامی لەبەر پۆشنایی قورئان و سوننەتدا، (۶ بەرگ)			
۲۸	بەرگی یەكەم: ئیمان و عەقیدە ی ئێسلامی چیه و چۆنە؟		چاپی یەك/ ۲۰۰۸-۲۰۰۶ دوو/ ۲۰۱۶
۲۹	بەرگی دووھەم: خوا بە یەكگرتن لە بەدیھێنەراییەتی و پەروردگارێتییدا		
۳۰	بەرگی سێھەم: خوا بە یەكگرتن لە ناو و سێفەت و لە پەرستراوێتییدا		
۳۱	بەرگی: چوارەم: ئیمان بە: فریشتەکانی خوا، کتێبەکانی خوا، پێغەمبەری خوا		
۳۲	بەرگی پێنجەم: ئیمان بە: پۆژی دوایی و قەزاو قەدەر		-
۳۳	بەرگی شەشەم: تاییبەتەندی و دیدو بۆچوونەکانی پەپەرەوانی پێبازی راست		
۳۴	مسوڵمانی کامل: بەشی یەكەم: بیروباوەری مسوڵمان	چاپی یەك/ ۱۹۹۷	دواتر خرایە نیو کتیی (ئیمان و عەقیدە ی ئێسلامی لەبەر پۆشنایی قورئان و سوننەتدا)
۳۵	تەوژمی ئێسلامی و عەلمانی و خالە ھاوبەش و جیاوازیەکانیان	چاپی یەك/ ۲۰۰۸ چاپی سی/ ۲۰۱۵	زۆربە ی بە (۲۴) ئالقە لە ھەفتەنامە ی (ھاوولاتی) و، ئەو ی دیکەش بە (۹) ئالقە لە ھەفتەنامە ی (ئاوێنە) دا بلاوکراوەتەو
۳۶	پروونکردنەو ی بنەما شەرعییەکان و ھێلە گشتییەکانی کۆمەڵی ئێسلامی	چاپی یەك/ ۲۰۱۲ چاپی سی/ ۲۰۱۴	
۳۷	تەرجمە ی کوردی عەقیدە ی طەحاوی	چاپی دوو/ ۲۰۱۷	

٣٨	پروونکردنەوێ عەقیدەى طەحاوێ	چاپى يەك / ٢٠١٥	
٣٩	سېكۆلاریزم و دیموکراسی له ئەزموونی کوردستاندا (دیپەیتی سأل)	چاپى يەك / ٢٠١٦	وەرگێردراوه بۆ زمانی عەرەبی و، شیۆهزاری کرمانجی
٤٠	دره‌وشاوێ ئیمان و پووچەڵی ئیلاح، له‌بەر پۆشنایی زگمەك و عەقل و زانست و وەحییدا	چاپى يەك / ٢٠١٩ چاپى دوو / ٢٠٢٠	
مه‌وسووعەى: بېرکردنەوێ ئیسلامی له‌نێوان وەحیی و واقعیدا			
٤١	کتیبي يەكەم: پێناسه‌ و چیه‌یت و سەرگۆزشته‌ و سەرچاوه‌كان و گرنگی: بېرکردنەوێ ئیسلامی	چاپى يەك / ٢٠١٨	-
٤٢	کتیبي دووهم: هێڵه‌ گشتیه‌كانی رێبازی جه‌ماوهری مسوڵمانان	چاپى يەك / ٢٠١٨	-
٤٣	کتیبي سێیه‌م: ته‌وژمه‌ سه‌ره‌کییه‌كانی مێژووی مسوڵمانان	چاپى يەك / ٢٠١٨	
٤٤	کتیبي چواره‌م: پایه‌كانی بېرکردنەوێ ئیسلامی	چاپى يەك / ٢٠١٩	-
٤٥	کتیبي پێنجه‌م: چه‌ند پرسێکی فیکری هه‌نووه‌کی جوړاوجوړ	چاپى يەك / ٢٠١٩	-
زنجیره‌ی: باچاکتر ئیسلام بناسین!		ئهم سێ ئالقه‌یه: دواي خراپه‌ نێو مه‌وسووعەى: (ئیمان و عه‌قیده‌ی ئیسلامی) یه‌وه	
٤٦	ئالقه‌ی يەكەم: سه‌لماندنی بوونی خوا	چاپى يەك / ١٩٨٨	-
٤٧	ئالقه‌ی دووهم: پێغه‌مبه‌ران "عليهم الصلاه والسلام"	چاپى يەك / ١٩٨٩ چاپى دوو / ١٩٩٠	-
٤٨	ئالقه‌ی سێیه‌م: پڕۆزی دواي	چاپى يەك / ١٩٩٠	
٤٩	ئالقه‌ی چواره‌م: ئایین	-	دواي خراپه‌ نێو کتیبی: (خواناسی، ئایین، ئیمان)
٥٠	بېرو بڕوا	چاپى يەك / ١٩٩٠	

فیقهی ئیسلامی			
	چاپی یەك/۲۰۰۰ چاپی دوو/۲۰۰۹	مەوسووعەى: خواپەرستىي ئىسلامىي (۴ بەرگ)	
۵۱		بەرگی یەكەم: خواپەرستىي بەگشتىي، وردە بابەتە خىلافيەكان، پاك و خاوينىي	
۵۲		بەرگی دووهم: نوێژ بەرپاگردن یەكەمین درووشمی خواپەرستىي	
۵۳		بەرگی سێهەم: زەكات و مال بەخشین	
۵۴		بەرگی چوارەم: پۆژو گرتن، حەج و عومرەگردن، زیكری خواگردن	
۵۵	چاپی یەك/۱۹۹۹ وەرگێردراوە	بنچینه گرنهكانى هەلسوكهوتى شەرعىيانەو ژیرانە لەگەڵ وردە بابەتە خىلافيەكاندا	بۆ زمانى عەرەبىي وەرگێردراوە
۵۶	چاپی یەك/۲۰۱۳	جەژن و یادو بۆنەكان و هەلسەنگاندنێك	
۵۷	چاپی یەك/۲۰۰۹ چاپی دوو/۲۰۱۵	چەند بابەتێكى هونەرىي لەبەر پۆشنایى قورئان و سوننەتدا	بۆ زمانى فارسىي تەرجمە كراوە
۵۸	چاپی یەك/۲۰۱۳	چەند بڤەمايەكى گرنكى مال و سامان بەخشین لەرپىي خوادا	
تەزكیەى نەفس و پەوشت و ئاكار			
۵۹	چاپی یەك/۱۹۸۷	یادی خوا، گرنكىی یادی خوا لە ژيانى مرۆفدا	
۶۰	چاپی یەك/۱۹۹۰ چاپی پینج/۲۰۱۲	پژگای صالح بوون و بەرەو خوا چوون، تەزكیەى نەفس لەبەر پۆشنایى قورئان و سوننەتدا	وەرگێردراوە بۆ زمانى عەرەبى و فارسىي
۶۱	چاپی یەك/۱۹۹۸	تەزكیەو تەبايى و، یەكپیزی و برايى	
۶۲	چاپی یەك/۱۹۹۹	مژگەوتەكانى كوردستان لەنێوان ئاوهدانكردنەو و وێرانكردندا	

۶۳	گەرآنەوہ بۆ لای خوا (سبحانہ وتعالی)، بەرہو خوا وەرچەرخان و، وازھیتان لہ گونہ و سەرپنچیی و، گۆرانکاری پیشہیی بەسەر خۆدا ھیتان	چاپی یەك/۲۰۰۱ چاپی پینچ/۲۰۱۰
۶۴	شەھید کئیەو چ پلەوپایەکی ھە یە ؟!	چاپی یەك/۲۰۰۲
۶۵	باسیك لہبارە یینینی خوا ی پەرزو مەزنەوہ، لہدنیاو دوارپۆژدا	چاپی یەك/۲۰۱۵
۶۶	گیانی ژیان: باش خوا پەرستن و خو پاک و چاک کردن	چاپی یەك/۲۰۱۵
۶۷	مەوسووعە: پەشت و ئاکاری ئیسلامی لەبەرپۆشنایی قورئان و سوننەتدا	چاپی یەك/۲۰۱۶
۶۸	ئەدەب و پەشتە کۆمەلایەتیەکان لەبەر پۆشنایی وەحیی و عەقڵدا	چاپی یەك/۲۰۲۰
بانگەوازو کاری ئیسلامی		
۶۹	کۆمەلای خوا	چاپی یەك/۱۹۸۸
۷۰	پیشمەرگە ئیسلام، یان مسوولمانی موجاھید کئیەو چۆنە؟	چاپی یەك/۱۹۸۸ چاپی چوار/۲۰۲۰
۷۱	دەردو دەرمانی بزوتنەوہی ئیسلامی	چاپی یەك/۱۹۹۰
۷۲	بزوتنەوہی ئیسلامی و قۇناغی نوێ	چاپی یەك/۱۹۹۴
۷۳	بزوتنەوہی ئیسلامی لە دوورپانی مان و نەماندا	چاپی یەك / ۱۹۹۵
۷۴	ھەلسەنگاندن و ھەلوێستمان لەم قۇناغە	چاپی یەك / ۱۹۹۵
۷۵	تێگەشتن	چاپی یەك / ۱۹۹۶
۷۶	چەند پڕوونییەك بۆ ئیسلامیەکانی کوردستان	چاپی یەك / ۱۹۹۷
۷۷	بزوتنەوہی ئیسلامی و ئاسۆیەکی گەش و پروون، بنەما شەریعیەکان و بنچینە ئەخلاقییەکان	چاپی یەك / ۱۹۹۷
۷۸	ئىسلام و کیشە ھەنووکەیی یەکان	چاپی یەك / ۱۹۹۸

۷۹	زانايانى ئىسلام كىتىن و چۆنن ؟!	چاپى يەك / ۲۰۰۲ چاپى سن / ۲۰۱۱	وەرگىپراوۋەتە سەر زمانى غەپەبى
۸۰	كۆمەلى ئىسلامىي: ئامانچ و ھەلۋىستەكانى	چاپى يەك / ۲۰۰۲	
۸۱	ھەلسوكەوت لەگەل خەللى دا و، چەند ئامۇڭگارىيەك بۇ ئەندام و موحاھىدانى كۆمەلى ئىسلامىي	چاپى يەك / ۲۰۰۱	وەرگىپراوۋەتە سەر زمانى غەپەبى
۸۲	چۆن لە جىھاد تى بگەين؟	چاپى يەك / ۱۹۹۸	
۸۳	جىھاد لە پىي خواداو چەند سەرنج و ئاگادارىيەك	چاپى يەك / ۲۰۰۲	
۸۴	جىھاد لە پىي خوادا/ بۇ ئەوۋى بەھەلە لە جىھاد تىنەگەين و لەسەر جەنگ كردنمان قەرزدار نەيىنەوۋە	چاپى يەك / ۲۰۰۱	
۸۵	جىھاد لە پىي خوادا چى يە و بۆچى دەكرى و چۆن دەكرى؟	چاپى يەك / ۲۰۰۲	
۸۶	چەند پىروونىيەك بۇ خوشك و برايمان لە ھەندەران	چاپى يەك / ۲۰۰۲	
۸۷	ئىسلام و مەسۇلمانەتتى و كارى ئىسلامىي، لەبەر پۇشتايى قورئان و سوننەتدا	چاپى يەك / ۲۰۰۶	
۸۸	ھاوپەيمايتتى لەبەر پۇشتايى قورئان و سوننەتدا	چاپى يەك / ۲۰۰۹	
۸۹	بەشدارىيىكردن لە ھەلبۇاردن و پەرلەماندا، ھەلسەنگەندىكى شەرىيەتە و ژىرەنە	چاپى يەك / ۲۰۰۹ چاپى دوو / ۲۰۱۳	چاپى يەكەم بە دوو ئالقەي جىاواز بە دوو ئاۋونىشلى جىاواز كراۋە، بەم شېۋىيە: ئالقەي يەكەم: بەلگەكە ئەۋانەي بەشدارىيىكردن لە ھەلبۇاردن و پەرلەماندا بەشەرىيە نازلىن و ھەلبۇەشەندەنەۋەيان. ئالقەي دوۋەم: بەلگەكە پەرۋانى بەشدارىيىكردن لە ھەلبۇاردن و پەرلەماندا

۹۰	ھەلۋەشاندەنۋەي بىرۋاپا رەفتارە پەرگىرانەكانى پىكخراۋى (داعش)	چاپى يەك / ۲۰۱۵ چاپى دوو / ۲۰۱۷	ۋەرگىپراۋەتە سەر زمانى فارسىي
۹۱	با لادان و تاۋانى پەرگىران، بەرانبەر بە ئىسلام نەمانخاتە دوودلىپ و گومان	چاپى يەك / ۲۰۱۵	ۋەرگىپراۋەتە سەر زمانى فارسىي
۹۲	پەرگىرىي: پىئاسەي، نىشانەكانى پەرگىران، ھۆكارەكانى پەرگىرىي، شوئىنەۋارو دەرھاۋىشتەكانى، چارەسەرى	چاپى يەك / ۲۰۱۵	
۹۳	بەرەو بانگەۋازىكى راست و رەسەن	چاپى يەك / ۲۰۱۹	
۹۴	ھەلسەنگاندنىكى كارى ئىسلامىي	چاپى يەك / ۲۰۱۹	
۹۵	كىن شايستەي مېنبەر و مىجرابە	چاپى يەك / ۲۰۲۰	
زىنجىرەي بىنەما شەرعىيەكانى كۆمەلى ئىسلامىي			
۹۶	ئالغەي يەكەم: بەلگە شەرعىيەكانى بىئاتئانى كۆمەلى ئىسلامىي	چاپى يەك / ۲۰۰۱	
۹۷	ئالغەي دوۋەم و سىيەم: ھوكمى لادانى خەلىقەو كاربەدەستانى مەسۇلمان لەكانى لارىي و ستەمكارىيدا	چاپى يەك / ۲۰۰۱	
۹۸	ئالغەي چۈارەم : شىخ ئەبو بەسىرو ھەلسەنگاندنىكى شەرعىيەكانە ۋىرانەي فەتۋانامەكەي	چاپى يەك / ۲۰۰۱	ۋەرگىپراۋەتە سەر زمانى عەرەبىي
۹۹	چۈن گەشە بە كۆمەلى ئىسلامىي بەدىن؟	چاپى يەك / ۲۰۲۰	
ۋتارى كۆنگرەكانى كۆمەلى ئىسلامىي كوردستان			
۱۰۰	كارو پىرۋەي ئىسلامىيەمان (ۋتارى كۆنگرەي يەكەمى كۆمەلى ئىسلامىي)	چاپى يەك / ۲۰۰۵ چاپى دوو / ۲۰۰۶	
۱۰۱	پاپۇرتى : ئىمانىي، فىكرىي، سىياسىي كۆمەلى ئىسلامىي كوردستان (ۋتارى كۆنگرەي دوۋەمى كۆمەلى ئىسلامىي)	چاپى يەك / ۲۰۱۰	
۱۰۲	چاۋپىداگىپرانەۋەيەكى بارودۇخى ئىۋخۇمان ۋ واقىيە دەرەكىيەمان (ۋتارى كۆنگرەي سىيەمى كۆمەلى ئىسلامىي)، ۳۰ / ۵ / ۲۰۱۵	چاپى يەك / ۲۰۱۶	

نەتەواپەتتى و مەسەلەى كورد		
۱۰۳	كوردستان بۆ وڭران بوو و چۆن ئاۋەدان دەپتەۋە؟!	چاپى يەك / ۱۹۸۹
۱۰۴	مەسەلەى كورد چىيەو چۆن و بەچى چارەسەر دەكرى؟	چاپى يەك / ۱۹۸۹
۱۰۵	حوكمى گەرانەۋە ژېر نىرى طاغوت لە پوانگەى ئىسلامەۋە	چاپى يەك/ ۱۹۹۰ چاپى دوو/ ۲۰۰۵
۱۰۶	سۆزى نەتەواپەتتى و بىرى ناسيۆنالىزم لە تەرازوۋى ئىسلامدا	چاپى يەك/ ۱۹۹۰ چاپى سى/ ۲۰۰۵ چاپى چوار/ ۲۰۱۸
۱۰۷	چارەسەرى كېشەى كورد لە ئىتوان ئىمان و پەرلەماندا	چاپى يەك/ ۱۹۹۲
۱۰۸	چەند پېنموۋىيەك بۆ حالەتى ئىسلامىي لە كوردستاندا	چاپى يەك/ ۱۹۹۶
۱۰۹	جەننى قوربان و جەنگى قەللىوكان	چاپى يەك/ ۲۰۲۰
سىياسەت و حوكمرانىي		
۱۱۰	چەند بابەتتىكى سىياسى ھاۋچەرخ لەبەر پۇشنايى عەقلى و ۋەھىيدا	چاپى يەك / ۲۰۱۰
مەسۋوعەى: ئىسلام و دەۋلەتدارىي، (۴ بەرگ)		
۲۰۱۴ / چاپى يەك		
۱۱۱	بەرگى يەكەم: قەۋارەى سىياسىي لە ئىسلامدا: بەلگەكانى پېتوېستېۋونى، چۆنەتى بىياتنانى، سىروشت و بناغەى فېكرىي، پېناسەى چەند وشەو زاراۋەيەك	
۱۱۲	بەرگى دوۋەم: بىنەمايەكانى سىستىمى حوكمرانىي لە ئىسلامدا	
۱۱۳	بەرگى سىيەم: (سى دەستەلاتەكان): ياسادانان - جېتەجىكردن - دادۋەرىي	
۱۱۴	بەرگى چۈارەم: نا مسۆلمانان لە كۆمەلگاۋ دەۋلەتى ئىسلامىيدا	
۱۱۵	پوانىتتىكى ئىسلامىيانە بۆ ۋاقىيى ئىستامان	چاپى يەك/ ۲۰۰۹ چاپى دوو/ ۲۰۱۷
۱۱۶	قورئان و پاكسازىي و چاكسازىي لە ھەرىمى كوردستاندا	چاپى يەك/ ۲۰۱۸

چاپی یه‌ك/ ٢٠١٩	گرنگیی ره‌وشت له‌سیاسه‌ندا	١١٧	
چاپی یه‌ك/ ٢٠٢٠	واقیعی دژواری ئۆممه‌ت : هۆکار و چاره‌سه‌ر	١١٨	
ئافره‌ت و خێزان			
چاپی یه‌ك / ٢٠٠٣ چاپی دووهم / ٢٠٠٣	ئافره‌تی مسوولمانی کورد، مافه شه‌رعییه‌کانی و ئه‌رکه گرنکه‌کانی	١١٩	
به‌رگی یه‌که‌م چاپی یه‌ك/ ٢٠٠٢ به‌رگی یه‌ك و دوو چاپی سئ/ ٢٠١٣	مه‌وسووعه‌ی : ئافره‌ت و خێزان له سایه‌ی شه‌ریعه‌ندا	١٢٠	
می‌ژوو			
چاپی یه‌ك/ ٢٠٠٩ چاپی سئ/ ٢٠١٣	پوخته‌ی ژياننامه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم)، ده‌رس و په‌نده‌کانی	١٢١	
چاپی یه‌ك/ ٢٠١٥	چه‌ند مه‌لۆیه‌ك له خه‌رمانی ته‌مه‌نم (بیره‌وه‌رییه‌کانم)، به‌شی یه‌که‌م (١٩٦١- ١٩٩١)	١٢٢	
بۆ هه‌ردوو زمانی عه‌ره‌بیی و ئینگلیزیی وه‌رگیردراوه	چاپی یه‌ك/ ٢٠١٨	به‌رکوڵیکی کاروچالاکیی و پرووداوه‌کانی ژيانم (١٩٦١-٢٠١٧)	١٢٣
دیدار و گفت وگو			
-	چاپی یه‌ك/ ٢٠٠١ چاپی دوو/ ٢٠٠٤	سنووره قه‌ده‌غه‌کان مه‌شکینن! (چاوپی‌که‌وتنی دکتۆرحسین محمد عزیز)	١٢٤
وه‌رگیردراوه‌ته سه‌ر زمانی عه‌ره‌بی، هه‌روه‌ها دوو ته‌رجه‌مه‌ی فارسیشی کراوه چاپ و بڵاوکراوه‌ته‌وه، هه‌روه‌ها بۆ زمانی ئینگلیزیش وه‌رگیردراوه‌ چاوه‌ڕێی چاپه	چاپی یه‌ك / ٢٠٠٥ چاپی سئ / ٢٠٠٩	ئه‌شکه‌نجه‌و زیندان، پێشمه‌رگه‌یه‌ك بیست و دوو مانگ له‌ زیندانی داگیرکه‌ردا	١٢٥
	چاپی یه‌ك / ٢٠١٠	گه‌نج له‌ چه‌مکه هه‌نوکه‌یه‌یه‌کاندا	١٢٦
زنجیره‌ی باب‌ته هه‌نوکه‌یه‌یه‌کان			
بۆ زمانی فارسییش وه‌رگیردراوه	چاپی یه‌ك / ٢٠٠٦	گه‌نجه‌کانمان له‌ نیوان په‌سه‌نایه‌تی و لاسایی کردنه‌وه‌دا (١)	١٢٧

۱۲۸	باوريا بىن ! دارووخانى پەشت كۆمەلگەكەمان بەرەو ھەلدېر دەبات (۲)	چاپى يەك / ۲۰۰۲ چاپى دوو / ۲۰۰۶
۱۲۹	بەدوورخستەنەوې ئافرەت لە ئىسلام چ زىانتىك دەكەين؟ (۳)	چاپى يەك / ۲۰۰۷
۱۳۰	چۆنەتې بوونە پىشەنگ و بىئاتنانى بىكەى جەماوهرىي (۴)	چاپى يەك / ۲۰۰۷
۱۳۱	سىياسەت ئىسلامىي و چەند پوونكرەنەوېكە (۵)	چاپى يەك / ۲۰۰۷
۱۳۲	چەند بىنەمايەكى گرنگى وتارىپىژى (۶)	چاپى يەك / ۲۰۰۶ بۆ زمانى فارسيش وەرگىپراو
۱۳۳	قوتابيانى زانىارى شەرىي و چەند سەرنج و پىنمايى يەك (۷)	چاپى يەك / ۲۰۰۷
۱۳۴	خو پەشتى بەرزو پەسند سەنگى مەحەكى مەسولمانەتپپە (۸)	چاپى يەك / ۲۰۰۷
۱۳۵	بانگەواز بۆ لای خودا چى يەو چۆنەو بە كى دەكرى؟ (۹)	چاپى يەك / ۲۰۰۷ بۆ زمانى فارسيش وەرگىپراو
۱۳۶	قوتابيان لەم ھەل و مەرچەدا، پىتويستە چۆن بىن و چى بکەن؟ (۱۰)	چاپى يەك / ۲۰۰۸
۱۳۷	واقىيى ھەرىمى كوردستان، دىدىكى ئىسلامىيانە (۱۱)	چاپى يەك / ۲۰۰۸
۱۳۸	سروش و پاىەكانى خىزان و مەسەلەى چەندزىنى لە تەرازووى شەرع و عەقلىدا (۱۲)	چاپى يەك / ۲۰۰۹ ئەم نامىلكەيە بە (۱۴) ئالەقە لە پۆژنامەى (پۆژنامە)دا بلاوكرەوئەو
۱۳۹	كارى ئىسلامىي و پەواندەنەوې چەند تەم ومژىك (۱۳)	چاپى يەك / ۲۰۱۱
۱۴۰	ھوكمى لە ئىسلام ھەلگەپانەوې ھەلەسەنگەندىك (۱۴)	چاپى يەك / ۲۰۱۱
۱۴۱	مەلای گەورەى كۆپەو تەفسىرەكەى و چەند سەرنجىك (۱۵)	چاپى يەك / ۲۰۱۱
۱۴۲	لىكۆلپنەوېكە لەبارەى : ھەبوون و نەبوونى نەسخ لە قورئاندا (۱۶)	چاپى يەك / ۲۰۱۲

۱۴۳	چاپی یه‌ك / ۲۰۰۳ چاپی دوو / ۲۰۱۲	تاقی‌کردنه‌وه‌ی خوا بۆ به‌نده‌كانی چی یه‌و چۆنه؟ (۱۷)
۱۴۴	چاپی یه‌ك / ۲۰۱۲	په‌وه‌ندی كورد له‌هه‌نده‌ران و ئه‌ركی سه‌رشانی (۱۸)
۱۴۵	چاپی یه‌ك / ۲۰۱۲	خاتوون مه‌لاژن: ئافه‌رتی‌کی هه‌لكه‌وتوو و هاوسه‌ری‌کی ناوازه (۱۹)
۱۴۶	چاپی یه‌ك / ۲۰۱۷	گه‌نج و قه‌یرانی پرووحیی: هو‌كار، شو‌ینه‌وار، چاره‌سه‌ر (۲۰)
۱۴۷	چاپی یه‌ك / ۲۰۱۷	ژیان له‌سایه‌ی ئیمانداو په‌واندنه‌وه‌ی گومانه‌كان (۲۱)
ب/ك‌تیبه‌عه‌ره‌بییه‌كان		
	ط الاولی / ۲۰۱۵	موسوعة: الإسلام كما يتجلى في كتاب الله
كه‌له‌ چاپی یه‌كه‌مدا (۸) به‌رگه‌و، له‌ چاپی دووه‌میدا له‌ (۱۲) ك‌تیبیدا ده‌بی، به‌م شیوه‌یه:		
۱۴۸	ط الثانية / ۲۰۱۶	الكتاب الأول: الإسلام: معرفة صحيحة بالمخالق عز وجل والخلق
۱۴۹	ط الثانية / ۲۰۱۷	الكتاب الثاني: تعريف الإيمان
۱۵۰	ط الثانية / ۲۰۱۷	الكتاب الثالث: الإيمان بالله تبارك وتعالى: الخالق الرب المالك الإله ذي الأسماء الحسنى والصفات العلى
۱۵۱	ط الثانية / ۲۰۱۷	الكتاب الرابع: الإيمان بالملائكة و بالجن
۱۵۲	ط الثانية / ۲۰۱۷	الكتاب الخامس: الإيمان بكتب الله الحكيم
۱۵۳	ط الثانية / ۲۰۱۷	الكتاب السادس: الإيمان برسول الله تعالى وأنبيائه الكرام
۱۵۴	ط الثانية / ۲۰۱۸	الكتاب السابع: خاتم النبيين محمد صلى الله عليه وسلم: موجز سيرته وبراهين نبوته

١٥٥	الكتاب الثامن: الإيهان باليوم الآخر وموجز عن القدر	ط الثانية/ ٢٠١٨
١٥٦	الكتاب التاسع: إهداء الإنسان بهدى الله، أو الإلتزام الفردي بشريعة الله	ط الثانية/ ٢٠١٨
١٥٧	الكتاب العاشر: إلتزام المجتمع بشريعة الله تعالى	ط الثانية/ ٢٠١٩
١٥٨	الكتاب الحادي عشر: تطبيق المجتمع للشريعة و معالم الدولة في الإسلام	ط الثانية/ ٢٠٢٠
١٥٩	الكتاب الثاني عشر: الإسلام: نظرة سديدة تجاه الناس وتعامل صحيح معهم	ط الثانية/ ٢٠٢٠
١٦٠	نقض فكرة التطرف	ط الاولى/ ٢٠١٦-لندن-، ط الثانية/ ٢٠١٧، -القاهرة (نقض التطرف ودحض أفكار المتطرفين)
١٦١	ضيف و قضية (مقابلة مع قناة العربية)	ط الاولى/ ٢٠٠٦
١٦٢	لقاء خاص (مقابلة مع قناة العالم)	ط الاولى/ ٢٠٠٦
١٦٣	حديث مختصر حول مايجري على الساحة العراقية	ط الاولى/ ٢٠١٦
١٦٤	طريق الصلاح والسير الى الله / تزكية النفس في ضوء القرآن والسنة	ط الاولى/ ٢٠١٢
١٦٥	أمير وراء القضبان	ط الاولى / ٢٠٠٩ ط الثاني/ ٢٠١٣
١٦٦	مسائل عصرية رائجة	ط الثانية/ ٢٠١٤
١٦٧	قواعد مهمة في التعامل الشرعي الحكيم مع المسائل الفرعية الخلافية	ط الاولى / ٢٠١١
١٦٨	علماء الإسلام من هم وماهي صفاتهم؟	ط الاولى / ٢٠٠٥ ط الثالثة / ٢٠٢٠
١٦٩	الأصول الشرعية والخطوط العامة للجماعة الإسلامية	ط الأولى/ ٢٠٠١ ط الثالثة / ٢٠١٢
١٧٠	كيف نتعامل مع الناس؟	ط الأولى/ ٢٠٠٢

١٧١	حوارات ساخنة حول قضايا راهنة، في ميادين الفكر والفقه والدعوة والسياسة	ط الاولى والثانية/ ٢٠١٨
١٧٢	الديمقراطية والعلمانية في تجربة كوردستان	ط الاولى / ٢٠١٧
١٧٣	خلاصة أحداث حياتي ونشاطاتي الفكرية والسياسية (١٩٦١-٢٠١٧)	ط الاولى / ٢٠١٨
١٧٤	نظرات فاحصة في قضايا شاخصة: الإسلام والأمة، القضية الكوردية، الوضع العراقي	ط الاولى / ٢٠١٨
ئهو كتيبانهي لهژير چاپن		
١٧٥	تفسيرى فورتانى بهرزو بهپيژ/ تاكو سوورپه‌تى: (الناس) خوا پشتيوان بى كاركردن تييدا بهرده‌وام ده‌بى تاكو هه‌مووى چاپ ده‌كرى.	
	مه‌وسووعه‌ى: به‌ره‌و باشت تىگه‌يشتن و پىنگه‌يشتن	
١٧٦	به‌رگى يه‌كه‌م: واقيعى دژوارى ئۆممه‌ت: هوکارو چاره‌سەر	
١٧٧	به‌رگى دووه‌م: هه‌لسه‌نگاندنيكى كارى ئىسلامى	
١٧٨	به‌رگى ستيه‌م: چۆنيه‌تى گۆرپنى كۆمه‌لگا و پاكسازى و چاكسازى تيداكردى	
١٧٩	به‌رگى چواره‌م: به‌ره‌و بانگه‌وازىكى راست و په‌سەن	
١٨٠	به‌رگى پينجه‌م: پايه‌كانى بوونناسى و، پروونكرده‌وى ئيمان	
١٨١	به‌رگى شه‌شه‌م: خواپه‌رستى، ته‌زكيه، ته‌قوا	
١٨٢	به‌رگى چه‌وته‌م: بنه‌ما گشتيه‌كانى رپبازى جه‌ماوه‌رى مسولمانان	
١٨٣	به‌رگى هه‌شته‌م: تايبه‌مه‌نديه ئيماني و فيكرپيه‌كانى جه‌ماوه‌رى مسولمانان	
١٨٤	به‌رگى نۆيه‌م: په‌وشته‌رزى دروشمى سه‌ره‌كى جه‌ماوه‌رى مسولمانان	
١٨٥	به‌رگى ده‌يه‌م: چوار بابە‌تى سياسى گ‌رنگ و هه‌ستيار	
١٨٦	به‌رگى يازده‌يه‌م: بنچينه‌ گ‌رنگه‌كانى ته‌بابى و يه‌ك‌پ‌رزى مسولمانان	
١٨٧	به‌رگى دوازده‌يه‌م: بنه‌ره‌ته‌كانى مسولماننه‌تپيه‌كى راست و هاوسه‌نگ	
١٨٨	قورئان و سوننه‌ت وه‌ك پ‌ۆح و جه‌سته تىكه‌ه‌لكيشن	

پیرسته وشه

د

ښاکار: ۷, ۹, ۱۰۱, ۱۰۶, ۱۰۷, ۱۱۳

ښامراز: ۲۸

ښه خلاق: ۲۹, ۹۱, ۱۰۴

ښه مانعت: ۵۲, ۸۱

ب

به رپرس: ۱۰, ۱۲, ۵۱, ۵۹, ۶۱, ۶۲, ۶۳, ۶۴, ۶۷, ۶۸, ۶۹, ۷۵, ۸۳, ۸۶, ۹۳

به لټين: ۲۷, ۲۹, ۵۰

به ها: ۱۴, ۱۸, ۲۷, ۲۸, ۲۹, ۳۱, ۶۰, ۸۰, ۸۷, ۹۲, ۹۴, ۹۷, ۹۸

پ

په سه ند: ۱۰۷

په یمان: ۱۶, ۲۷, ۲۹, ۵۰, ۹۱, ۹۳

ت

توندره و: ۳۲, ۳۳

ج

جاسووس: ۶۸

ح

حوکم: ۹, ۱۸, ۲۳, ۳۰, ۳۳, ۸۳, ۹۴, ۱۲۳

د

دادگه ریی : ۹۲, ۴۱, ۴۰, ۲۳, ۹

دلسوز : ۱۰۷, ۱۰۶, ۸۱

دهستولات : ۳۳

س

سیاسهت : ۹۲, ۹۱, ۸۷, ۸۰, ۳۳, ۳۱, ۲۹, ۲۷, ۲۳, ۲۲, ۲۱, ۱۸, ۱۷, ۱۶, ۱۵, ۱۴, ۲

۱۲۳, ۱۲۱, ۱۱۶, ۹۷, ۹۴, ۹۳

ش

شهریعت : ۱۲۲, ۸۶, ۸۱, ۶۰, ۳۳, ۲۲

ف

فیږکردن : ۹۱, ۶۰

ك

كۆمه لگا : ۷۷, ۳۷, ۳۱, ۲۳

ل

لیبوردن : ۵۸, ۳۸

ن

نایه سه ند : ۴۳

پ

پاویژ : ۹۴, ۹۰, ۴۲

په وشت : ۴۸, ۴۷, ۳۷, ۳۱, ۲۹, ۲۸, ۲۷, ۲۳, ۲۲, ۲۱, ۱۸, ۱۷, ۱۴, ۱۱, ۱۰, ۹, ۲

, ۱۰۵, ۱۰۴, ۱۰۱, ۹۹, ۹۸, ۹۷, ۹۴, ۹۲, ۹۰, ۸۷, ۸۰, ۷۷, ۶۰, ۵۵, ۵۳, ۵۱

۱۲۱, ۱۱۸, ۱۱۳, ۱۰۷, ۱۰۶

کورتەیهك له میژووی ژبانی مامۆستا عەلی باپیر

• ناو: عەلی باپیر وەتمان

له دایکبووی: سالی (۱۹۶۱ز) دا له قەزای پشدر سەر به پارێزگای سلێمانیی.

▪ زانیارییه ئیسلامییەکانی له پەیمانگای ئیسلامیی (رانییه و سلێمانیی) و له لای زانیانی کوردستانی عێراق و «دواتریش کوردستانی ئێران» به دهستهێنان، له سالی (۱۹۸۰ز) دا قورئانی به پێزی له بهر کردوه.

▪ له سالی (۱۹۸۱ز) دا له لایهن رژیمی به عسهوه بریاری دهستگیرکردنی دراوه، ههربۆیه ئهوکات عێراقی جهێشتوهو ئاوازی ئێران بووه، که ئهوکاته له قۆناغی دووهمی زانکۆ بووه، کۆلیجی شەریعەت.

▪ له سالی (۱۹۸۳ز) دا گهراوتهوه کوردستانی عێراق و له بهرپۆیه بهرایهتی ئهوقافی ههولێر تاقیکردنهوهی ئیمامهتی داوه، له مزگهوتی (نۆرسیی) له شاری رانییه دامهزراوه، بهردهوام بووه له سهردهههه گوتنهوهو بانگهوازی ئیسلامیی و... هتد.

▪ یهکهمین بهرهمهی له سالی: (۱۹۸۳ز) دا نووسیه به ناوی: (پوختهیهك دهبارهی ئیسلام) پاشان کتیب و بهرهمهکانی بهردهوام بوون که ئیستا ژمارهیان له سهده (۱۰۰) تیپهپێوه، له مهوسووعه و کتیب و نامیلکهو، به زمانی کوردیی و عهربهیی و، ههندیك له کتیبهکانیشی که به زمانی کوردیی نووسیونی، بۆ زمانهکانی: عهربهیی و، فارسیی و، تورکیی و، ئینگلیزییش وهگرێراون.

▪ له سالې (۱۹۸۷ز) دا پاش سالانیک له خهباتی تاشکراو نهینیی په یوه ست له گڼل {بزووتنه وهی په یوه نډی ټیسلامیی} دا، که له کوټایی هفتایه کانی سه دهی پېشوودا رېکخستنه نهینییه کانی دامه زران، چوټه چیاو دهستی به خهباتی چه کداریی کردوه له چوارچیو دهی بزووتنه وهی ټیسلامییدا، که له چه ند ناوچه یه کی کوردستاندا بنکه و باره گای سه ربازیی هه بوو دژی رژی می به عس و، هیژی همزه ی له بناری چیای قه ندیل دامه زرانده.

• له سالې (۱۹۸۸ز) دا بووه به نه دامي مه کته بی سیاسیی بزووتنه وهی ټیسلامیی.

• له سالې (۱۹۹۱ز) دا رولې هه بووه له راپه پړینی تازاری (۱۹۹۱ز) دا ووریا کردنه وهی خه لکی کوردستان، له مه به ست و ثامانچه کانی راپه پړینی جه ماوهری و ناساندنی بزووتنه وهی ټیسلامییدا.

▪ تا کو سالې (۲۰۰۱ز) له نیو بزووتنه وهی درېژدی به خهباتی خو ی داوه، له هه مان سالدا له گڼل زوړبه ی هه ره زوړی هیژو مه لېه نده کانی بزووتنه وهی ټیسلامیی له بهر چه ند هو کارېکی مه نهه جیی (کو مه لې ټیسلامیی کوردستان) راگه یانراو به نه میری کو مه لې ټیسلامیی هه لېژدرا.

▪ له (۲۰۰۳/۷/۱۰ز) له سنووری سلیمانیی له لایه ن هیژده کانی نه مه ریکاوه به تو مه تی ناروا ده ستگیرکراو، بو ماوه ی (۲۲) مانگ له زینداندا مایه وه، هه ره له زینداندا مه وسو وعه ی: (الإسلام كما يتجلي في كتاب الله) له دوازه کتیب و زیاتر له چوار هه زار (۴۰۰۰) لاپه رده ا نووسی و، له (۲۰۰۵/۴/۲۸ز) دا له زیندان رزگاری بوو.

• تا ئیستا زیاتر له (۱۰۰) به ره می هیه له: مه وسو وعه و کتیب و نامیلکه، له بو ارده کانی: (فیکری ټیسلامیی و عه قیده و فیهو حوکم و سیاسه ت و ته زکیه ی نه فس و نه خلاق و، به رپه رچدانه وهی بیرو رپچکه نامو یه کان و... هتددا.

▪ له هه لېژارده کانی سالې (۲۰۱۰-۲۰۱۴ز) دا، بو نه نجو مه نی نو ټنه رانی عیراق له سه ر بازنه ی پارېژگای هه ولېر کانید بووه، دهنگی یه که می هی ناوه، زیاتر له (۶۰،۰۰۰) دهنگ.

■ كۆمەلى ئىسلامىي تائىستا سى كۆنگرەى بەستو، لەسالانى: (۲۰۰۵ و ۲۰۱۰ و ۲۰۱۵ز) داو، لەهەمووياندا، بەئەمىر ھەلبژێردراوئەو.

■ ئىستا پرۆژەى تەفسىرکردنى قورئانى بەرزو بەپىزى دەستپێکردو، تا ئىستا چەند بەرگىكى لى چاپ و بلاوگراوئەو.

بۆ زانىنى زياتر لەسەر ژيانى دانەر، سەردانى لىكى خوارەو بەن:

 www.alibapir.net

 /alibapir

 /alibapir1

 /MediaAmeerOffice

لە ئۆرە كۆمەڵەبەنەكان لەكەلتانين
بەن ئەمەك عىز موافق الاذليل الاجلەمەك

پاڤەياندى مەكتەبى مەلۇمىستە عەلى بابىر

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

Google Play

App Store

www.alibapir.net

كەتالى
پاڤەياندى مەكتەبى مەلۇمىستە عەلى بابىر

پاڤەياندى مەكتەبى مەلۇمىستە عەلى بابىر

نيوهرۆك

پیشکش بی..... ۷

پیشہ کیی چاپی دووہم..... ۸

سہرگوزشتہی تہم کتیبہ..... ۹

پیشہ کیی و ریخوشکردن..... ۱۳

تہوہری یہ کہم: پیناسہ..... ۱۹

۱) رہوشت (أخلاق):..... ۲۱

۲) سیاسہت:..... ۲۲

۳- رہوشتی سیاسی:..... ۲۳

تہوہری دووہم: تیگگیرانی رہوشتی بہرز و کاری سیاسی، کیشہیہ کی لہ
میژینہی بہ شہرہ..... ۲۵

تہوہرہی سییہم: رہوشتہ بہرزہ سیاسیہ بنہرہ تیہ کان..... ۳۵

۱) راستی (الصدق):..... ۳۷

۲) دلسوزی (النصيحة):..... ۳۹

۳) دادگہری (العدل):..... ۴۰

۴) راویژکردن (الشورى):..... ۴۱

۵) مشوورخوری (المؤالاة):..... ۴۲

۶) فہرمان بہ پہ سہندو ریگری لہ ناپہ سہند (الأمر بالمعروف والنهي عن
المنکر):..... ۴۳

۷) خوا پی مہ بہ ست بوون و نیاز پاکیی (الإخلاص):..... ۴۴

۸) ٹامانج بہ رزی (سمو الغاية):..... ۴۶

- ۹) بوږی و ئازایه تی (الجرأة والشجاعة): ۴۶
 ۱۰) پوونی و راشکاوئی (الوضوح والصراحة): ۴۸
 ۱۱) وه فاداری (الوفاء): ۵۰
 ۱۲) ئەمانه تپاریزی (الأمانة): ۵۱

تهوه ری چواره م: ره وشت و ئاکاره سیاسییه به رزه کانی به پرسان ۵۳

- ۱) به زهی و په رۆش: ۵۵
 ۲) نه رم و نیانی: ۵۶
 ۳) لیورده ی و چاوپووشی: ۵۷
 ۴) خاکی بوون و خو به که مگری (التواضع): ۵۸
 ۵) خوږاگری له به رانه ر نه فامی نه فامان دا: ۵۹
 ۶) فی کردن و پینمای کردن: ۶۰
 ۷) چاوپیداگری و پشکینی حال و بالی خه لک: ۶۱
 ۸) سووربوون له سه ر پاراستنی مال و سامانی گشتی: ۶۳
 ۹) تیکه لپی له گه ل خه لک و خو لی نه شاردنه وه یان: ۶۴
 ۱۰) داخستنی ده رگای جاسووسی و قسه هینان و بردن: ۶۶
 ۱۱ و ۱۲: لیپرسینه وه و سزادانی خراپه کاران و، ریزلگرتن و هاندانی که سانی
 دل سو زو شایسته: ۶۹

تهوه ری پینجه م: ره وشته به رزه سیاسییه کانی خه لک، له گه ل به پر س و
 حوکمراناندا ۷۵

- ۱) خو به به پر سیارزانین به رانه ر به کو مه لگا: ۷۷
 ۲) فه رمانبه ری بو به پر سان له باز نه ی شه ر یعه تدا: ۷۹
 ۳) ریز لیگرتنی به پر سان و پشتگیری کردنیان له سه ر هه ق: ۸۰
 ۴) به نه رمی و لیزانی دواندن به پر سان: ۸۳
 ۵) په خنه لیگرتن و قسه ی هه ق گوتن به به پر سان و گیرانه وه یان له هه له و لادان،
 له رووی به ته نگه وه بوون و دل سو زییه وه، نه ک له رووی بوغو غه ره زه وه: ۸۴

- (۶) خۆ دوورگرتن له خيانەت و فيل و كاری ژيڤر به ژيڤر:..... ۸۶
- تەوهرى شەشەم: داپرانی پەوشت و بەها بەرزەكان له سیاسەت، دەرھاویشتەى
 زۆر خراپ، بگرە کارەساتبارى دەبن..... ۸۷
- ئەوونەيەكى زەقى لێك داپرانی پەوشت و سیاسەت..... ۹۷
- تەوهرى حەوتەم: بناغەو ھۆکارەكانى پەوشت بەرزىي له سیاسەتکردندا.. ۹۹
- (۱) بووناسیەكى راست و دروست:..... ۱۰۱
- (۲) ئیمان و عەقیدەى راست و ساغ:..... ۱۰۲
- (۳) خواپەرستى و پارێزكارى:..... ۱۰۳
- (۴) دلسۆزى و خۆشەويستى بۆ خەلك:..... ۱۰۴
- پوختەى مەبەست و دەرەنجام..... ۱۰۵
- بەرھەمەكانى دانەر..... ۱۰۹
- پێرستە وشە..... ۱۲۲
- كورتەيەك له ميژووى ژيانى مامۆستا عەلى باپير..... ۱۲۴
- نيوەرۈك..... ۱۲۶

ڤاڤەياندى مەكتەبى مامۆستا عەلى باپير

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

Google Play App Store

له نۆره كۆمەڵایەتیەكان لەكەلتان

Stay in touch on social media

نەن مەكەم عێز موانع التواصل الاجتماعي

www.alibapir.net

English - عربي - كوردی

عەلى باپير AliBapir

عەلى باپير AliBapir

كەلتان

ڤاڤەياندى مەكتەبى مامۆستا عەلى باپير

Telegram WhatsApp Phone

ڤاڤەياندى مەكتەبى مامۆستا عەلى باپير

گرنیکی ره دشت له سیاست دا

پیم وانیه له هیچ کس شیدراوه بن که لم پوژگارهدا،
مروقایهتیی له گمل گلیک کیشمو قهیرانی جوراوجوردا
دهستو یهخهیه، له ههموو بوارهکانی ژیاندا: فیکرو کلتوور،
حوکم و سیاست، خیزانی و کۆمەلایهتیی، ئابووری و گوزهران،
جهنگ و ئاشتیی، ژینگه و دهوروبەر... هتد.

بهلام پیم وایه: قهیرانی رهوش و ئاکار (الأخلاق والسلوك)
به گشتیی و، بهتایبهت له بواری حوکمرانی و سیاسهتکردندا،
له ههموو ئه قهیرانانی دیکه، گورچکپترو بهزهپترو،
چارهسهریشی قورسترو به مهسرهفتره، ئهم کتیبه
بهردهستیش، ههولیکه لهو پیناوهدا.

www.alibapir.net

/alibapir1

/alibapir

نوسینگه تهفسیر

بۆ بلاکردنهوه

ههولێر - شهقامی ٣٠ مهتری تهنبشت منارهێ چۆلی

+964 750 818 08 66

www.al-tafseer.com

tafseerooffice@yahoo.com

نرخه 4.000 دینار

9 789922 620169

